
Kulturhistorie

Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt

Ringe kommune

Skemaer og kort

1995

 Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen

Forsidebillede: Fjellebro

**Hovedgårdsregistrering
i Fyns Amt**

Skemaer og kort

Udgivet af: Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen
Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ
Telefon: 66 15 94 00

Kortmateriale:

Udgivet af **Fyns Amt**

Grundmateriale: KMS copyright

Tryk: Fyns Amt
ISBN 87 7343 221 0

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	side 1
Oversigtskort	side 2
Kommunekort	side 3
Boltinggård	side 5
Fjellebro	side 17
Gelskov	side 29
Hellerup	side 41
Lammehave	side 53
Nordskov	side 67
Rynkebygård	side 81

FORORD

Igennem de senere år har Fyns Amt arbejdet med registrering af de kulturhistoriske forhold vedrørende 123 fynske hovedgårde. Amtet er nu nået til at kunne offentliggøre resultaterne. Den foreliggende rapport er den første udgivelse i afrapporteringen af de kulturhistoriske undersøgelser.

Der udgives i alt 25 kommunebaserede skemarapporter, som formidler de grundlæggende kildeoplysninger, de vigtigste sammenfatninger samt væsentlige kort. Kun kommuner som rummer flere end 2 hovedgårde har deres egen rapport. Ullerslev er derfor trykt sammen med Nyborg, Nørre Aaby med Middelfart og Munkebo med Langeskov. Marstal -, Ærøskøbing -, Tommerup - og Vissenbjerg kommuner indgår ikke i afrapporteringen, idet de ikke rummer nogen hovedgårde. Til skemaerne er udarbejdet en særskilt nøgle, og derudover publicerer Fyns Amt en sammenfattende rapport og en planlægningsrapport. Skemaoplysningerne er indsamlet af Odense Universitet/Kerteminde Museum under ledelse af museumsinspektør, doktor phil. Erland Porsmose.

Det er Fyns Amts håb, at skemamaterialet kan blive til gavn for såvel forskere og lokalhistoriske interesserede, som offentlige administratorer mhp. planlægning. Skemaerne sammenfatter på systematisk måde al rimelig tilgængelig viden, sat op så oplysningerne bliver sammenlignelige fra hovedgård til hovedgård. Herudover er anvendt et stort fond af detaljerede og svært tilgængelige oplysninger fra Erland Porsmoses private kildeoptegnelser.

Nøglen forklarer punkt for punkt hvorfra skemaoplysningerne stammer, og hvori (de væsentligste) eventuelle kildekritiske problemer består. Derudover letter nøglen forhåbentligt forståelsen af det til tider ret indforståede fagsprog.

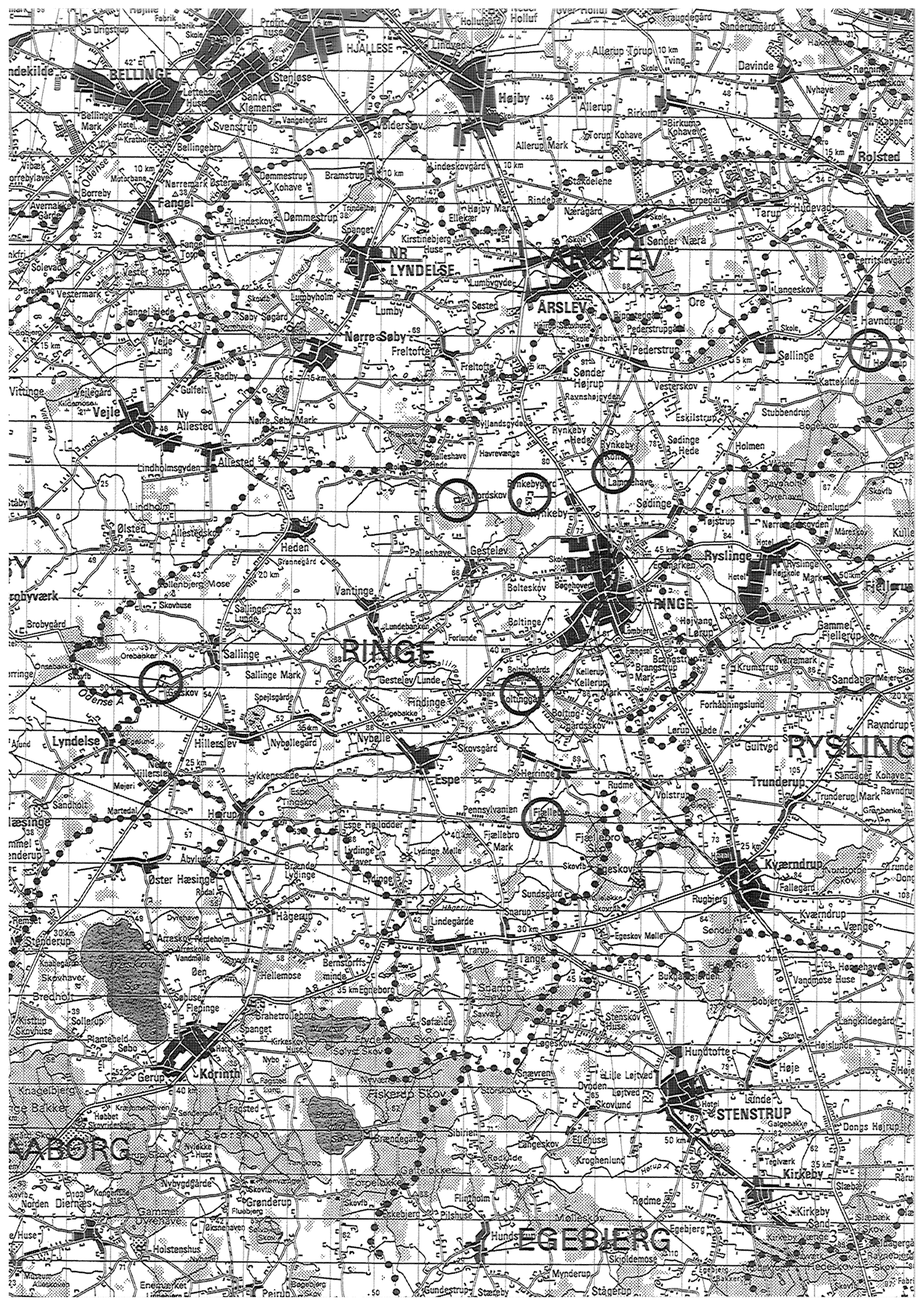
Det skal præciseres, at vurderingerne på skema 6 er udtryk for **en ren kulturhistorisk vurdering**, tilvejebragt på baggrund af skemaer og kort. Den er derfor ikke nødvendigvis udtryk for Fyns Amts endelige opfattelse af bevaringsværdierne og det planlægningsmæssige syn på de fynske hovedgårde.

Erland Porsmose har udarbejdet den endelige vurdering. Stud.mag. Dorte Nørregaard Madsen og museumsinspektør Ellen Dalsgård har indsamlet skemaoplysningerne samt udarbejdet udviklingsbeskrivelser efter 1800.

Redaktion cand.mag. Anders Myrtue

Ringe Kommune

Boltingård

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Navn: Boltinggård	Tidligere navn:
-----------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Boltinggård nævnes første gang i 1579 i formen Boltinggaard. Boltinggård har navn efter landsbyen Boltinge. Navnet er en afledning af gl.da. bolt, med grundbetydningen "rundagtig forhøjning".

Anlægstidspunkt: 1500-tallet	Anlægsform: oprindelig landsbyhovedgård
--	---

Bemærkninger:

Boltinggård er opstået ved sammenlægning af gårde i Boltinge by. Landsbyen blev ved hovedgårdens oprettelse flyttet til sin nuværende placering. Tomten af den gamle Boltinge by ligger i Boltinggårds løkker ca. 300 m fra den nuværende hovedbygning. Den først kendte hovedbygning af opført ca. 1610 af Chr. Thott.

Ejere:

fra midten af 1500-tallet slægten Thott
 1670 Henrik Gyldenstjerne
 1713 Henrik Bielke Kaas
 1773 H.H.v.Eickstedt
 1801 H.J.Hvidtfeldt
 1803 H.J.Hansen
 1809 J.Otte Holm og F.C.Warmberg
 1812 Fr. Juel
 1820 Det Gersdorffske fideikommis
 1854 H.C.Petersen
 1857 H.Langkilde
 1923 udstykningsforening
 1924 S.M.Mikkelsen
 1941 C.Clausen
 1948 O.Hagemann
 1985 Knud Andersen

Fælles ejer med nabogården
 Rynkebygård 1609-69, 1691-
 1703 og 1736-1806.

Historiske tildragelser:

Henrik Bielke Kaas bestemte i 1766, at Boltinggård og Rynkebygård skulle oprettes til stamhus for søstersønnen H.H.Eickstedt under navnet Kaasenlund. Efter at have arvet godset måtte H.H.Eickstedt optage lån i besiddelserne. Stamhusbestemmelserne kunne derfor ikke træde i kraft og gjorde det heller ikke senere.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Ejerlavet omkring år 1800**a. Hoved- og avlsbygninger:**

Hoved- og avlsbygninger er bygget sammen. Hovedbygningen ligger mod vest og består af tre fløje med 3 udløberfløje/tårne. Avlsgården er et større, uregelmæssigt 4-fløjet anlæg. Hertil kommer enkelte spredtliggende bygninger.

b. Placering i ejerlavet:

Ejerlavets ressourcer: Blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

Placering: Centralplaceret.

Orientering: Ager/ eng-orienteret.

c. Øvrige bygninger i ejerlavet:

Der er aftegnet 7 huse og en mølle i ejerlavet. De ligger dels i skovområdet mod øst, dels langs ejerlavsranden. Møllen ligger ved vejen ved den vestlige ejerlavsrand. Der kan være flere huse især i skovområdet, som ikke umiddelbart kan erkendes på kortet.

Driftsøkonomi**a. Areal år 1800:**

Antal marker: 10

heraf i årlig brug: 5

b. Dyrket areal år 1682: 174 tdr.l.d.**Vangebrug:**

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 35 1. + 2. bon: 73 eng: 22 skov: 11 græs: 11

Bemærkninger: 1682: besætning 54 køer, 22 stude, 21 ungnød.

Jordbundsforhold og afgrænsning**Landskabsform:**

K. Centralfyn. Moræneflade med hedeslette mod NV.

Jordbund:

Overvejende smeltevandssand mod vest. Overvejende moræneler mod øst. Mindre område med ferskvandsdynd, -tørv og -sand.

Naturlig afgrænsning:

Det er kun den sydlige grænse, som er naturlig.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen ligger i samme område som før, men er ændret en del i sin grundplan. Den består i dag af 3 fritliggende fløje.</p> <p>Avlsgården ligger i samme område som før, men er blevet stærkt ændret i sin grundplan. Den består i dag af to hovedfløje og en del mindre bygninger.</p> <p>Der er stadig en del huse i ejerlavet. Møllen er væk, men møllegården ligger der stadig.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret en del ved nybebyggelse i ejerlavet. Jernbanen gennemskærer området.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdets grundplan er kun ændret en smule ved en mindre udvidelse.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Der er kun bevaret en lille del af skovarealerne. Vådområderne er væk.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X		X	<p>Opført 1835-40</p> <p>Opført ca. 1850.</p> <p>Have på ca. 10 tdr.ld. med alleer, vandløb med broer. Omgivet af stengårder og hegn.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>I 1887 var der allerede sket en del ændringer. Hoved- og avlsgården var blevet bygget om. Avlsgården havde dog en yderligere fløj mod øst end den har i dag. Der var sket en betragtelig nybebyggelse i ejerlavet. Møllen eksisterede endnu. I 1887 var en del af de oprindelige skovarealer allerede forsvundet, men der var endnu mange engområder tilbage.</p>				

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770 ¹⁾	18 42	18 70	1903	1956	
Tønder hartkorn			60	53	53	32	29	30	19	
Bemærkninger: 1) excl. 4 tdr.htk. skovskyld.										

Fæstegodset

			1662	1688	17 70 ²⁾	18 42	18	1903		
Tønder hartkorn			429	24	418	5				
Bemærkninger: 2) omfatter også fæstegodset til Rynkebygård.										

			1662	1688	17 66 ²⁾	18 42	18	1903		
Antal gårde			44	3	65	0				
Heraf i hovedgd. sognet			26	0	30	0				
Antal huse				6	6	19				
Heraf i hovedgd. sognet				6	4	13				
Fæsteeenheder ialt				9	71	19				
Bemærkninger										

Godsfordelingen

			1662	17 66 ²⁾	18 42					
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods			15	21	5					
Heraf samlinger på min. 3 gårde			6	8	0					
Antal egaliserede samlinger af gårde			4	5	0					

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 42	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Omkring 1580 oprettedes Boltinggård af mindst 4 (snarere flere) gårde i landsbyen Boltinge. De resterende 3 gårde flyttedes knap 1 km og benævntes i 1662 "Nygårde". Boltinge Mølle (o.1500: 20 tdr. mel i årlig landgilde) inddrogtes ligeledes i hovedgårdsarealet. Hovedgården synes ikke yderligere udvidet, og nåede hermed et niveau på 53 tdr.hkt. i 1688 foruden 4½ td. skovskyld og 1 td. mølleskyld.

I 1682 var det dyrkede areal på 174 tdr.ld. Boniteten var lidt bedre end middelgod, og der var god eng, skov og græs til hovedgården, hvis placering synes valgt med omhu. Besætningen var i 1682 på i alt knap 100 kreaturer, i 1766 på 150 køer, 60 får og 50 svin. Boltinggård har karakter af skov-gård.

O.1610 opførtes hovedbygning, og i 1614 blev den nyerhvervede Rynkebygård nedbrudt og bøndergodset lagt til Boltinggård. I 1662 var bøndergodset hermed nået op på 44 fæstegårde, men godset ruineredes under svenskekrigene, og i 1664 frasolgtes Rynkebygård. I 1688 var fæstegodset helt opløst. Godset genopbyggedes dog atter, og Rynkebygård generhvervedes. I 1718 tilkøbtes 85 tdr.hkt. af kronens fæstegods i Ringe sogn. I 1766 var bøndergodset nået op på 65 gårde, hvoraf 30 i hovedgårdssognet (incl. Rynkebygårds gods). Godset lå da rimeligt arronderet (bortset fra 12 gårde i Stenstrup sogn) og 5 ud af 8 grupper på mere end 3 gårde var egaliserede. Allerede i 1662 var gårdene i Findinge, Ore, Kellerup og Boltinge egaliserede.

På dette højdepunkt forsøgtes det at oprette Boltinggård og Rynkebygård til stamhuset Kaasenlund, men det blev igen opgivet. Til godset hørte da Ringe og Ryslinge kirker.

I 1704 oprettedes Boltinggård skole i Ringe (nuværende museum), og i 1737 oprettedes et hospital i Ringe (nedlagt 1922).

b. Efter cirka 1800:

Boltinggårds areal blev formindsket flere gange i løbet af 1800-tallet. O.1905 var arealet på 193 ha, hvoraf 143 var ager, 9 eng og 38 skov. Gården blev købt af udstykningsforeningen i 1923, hvorefter der blev udstykket 100 ha. Boltinggård har dog senere indvundet det tabte. I 1985 var arealet oppe på hele 308 ha, hvoraf 114 var ager og 185 skov.

Boltinggård blev i 1803 solgt til to grundspekulanter, der straks solgte fæstegodset fra. I 1812 var der kun 12 tdr.hkt. tilbage. O.1905 drives gården af 9 faste folk og 6 daglejere.

Hovedgårdstaksten faldt kraftigt i hele 1800-tallet, så den i 1903 var nede på 30 tdr.hkt. Boltinggård havde, især i første halvdel af 1800-tallet, mange forskellige ejere. Disse var enten grundspekulanter med udstykning for øje, eller de var dårlige økonomer. I 1923 sælges den som omtalt til udstykningsforeningen, hvorved den mistede yderligere jord. I 1956 var hovedgårdstaksten helt nede på 19 tdr.hkt. Boltinggård blev anvendt til mejerigård i en del af 1700-tallet. O.1770 var jorden delt op i 10 marker, hvoraf de 5 blev besået årligt. O.1905 var der 8 marker, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 70 køer og 20 stk. ungkvæg og kalve.

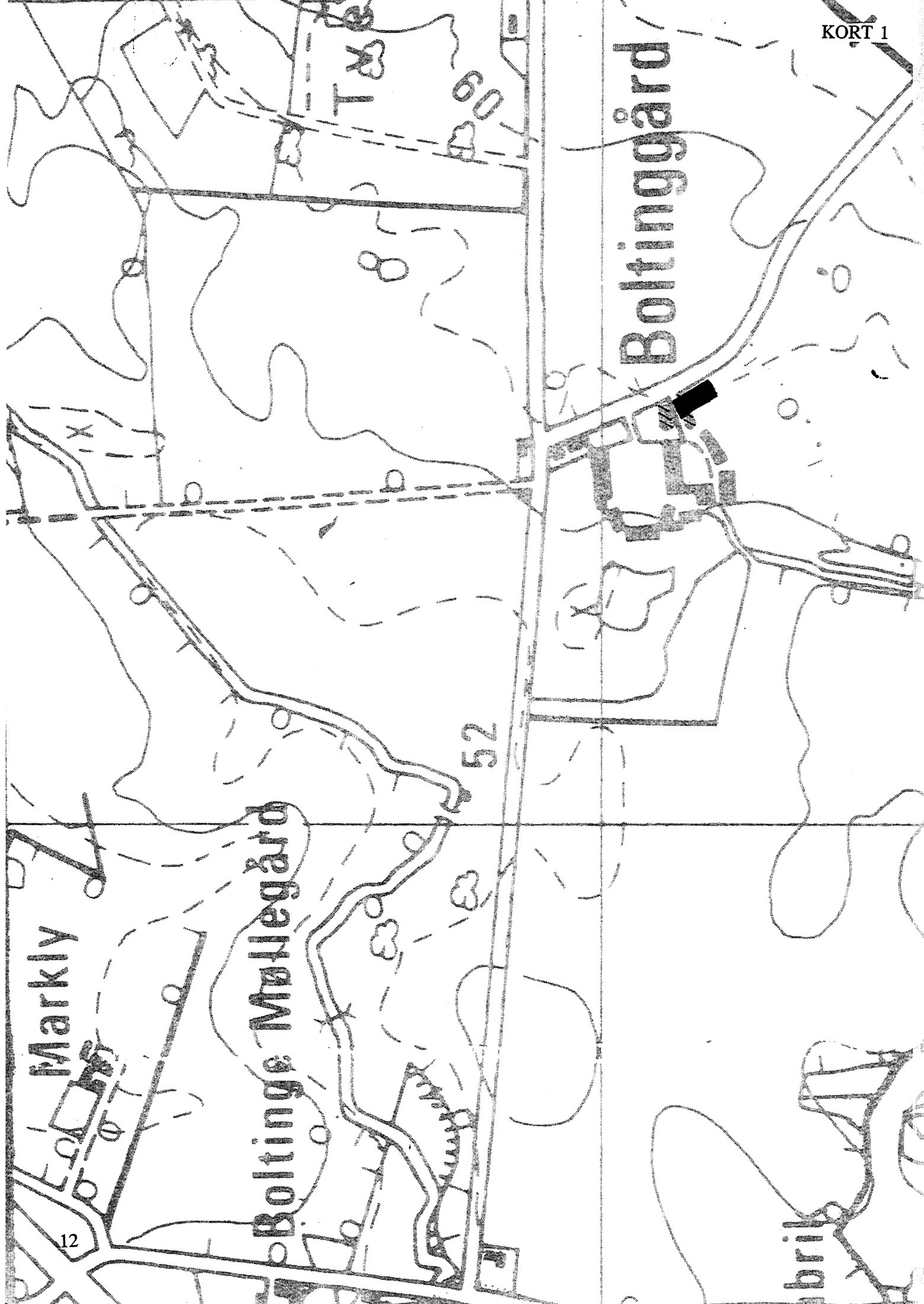
Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:** interesse.

1. Boltinggård er oprettet o.1580 ved nedlæggelse af landsbyen Boltinge, idet dog 3 af landsbyens gårde blev flyttet 1 km til Ny Boltinge, Boltinge Mølle, kendt fra ca. 1500, blev en del af hovedgårdsejerlavet, der herefter ikke synes udvidet yderligere. Hovedgården er centralplaceret i sit ejerlav og har engorientering. Boniteten var god, og der var rigeligt med husdyrressourcer, så Boltinggård nærmest må karakteriseres som skovgård.
 2. Godstilliggendet udvidedes først i 1600-tallet ved opkøb af Rynkebygård hovedgård i samme sogn og nåede hermed at niveau på 40 gårde. Godset ruineredes under svenskekrigene, men genopbyggedes og nåede i sidste halvdel af 1700-tallet et højdepunkt på 60-70 gårdes tilliggende. Godset forsøgtes oprettet til stamhus, men det lykkedes ikke. Til godset lå Ringe og Rynkeby kirker.
 3. Fæstegodset blev frasolgt o.1805, og hovedgården blev udstykket i flere omgange. I 1923 resterede blot en hovedparcel på 90 ha, siden er tilliggendet dog blevet udvidet betydeligt.
 4. Den nuværende hovedbygning og avlsgård er opført i første halvdel af 1800-tallet.
- Samlet drejer det sig om en forholdsvis almindelig anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika, og en dårlig bevaret struktur.

Relikt-vurdering: interesse.

1. Hovedbygning og avlsgård er nyopført ca. 1835-50. Den store have er velbevaret.
2. Ejerlavet præges af nybebyggelse, jernbaneanlæg. Der er kun bevaret en lille del af skovarealerne. Vådområderne er væk.
3. Særlige relikter: Møllegården er bevaret.
4. Arkæologiske interesser: Tomten af gamle Boltinge, ca. 300 m nord for Boltinggård. Endnu 1826 kunne ses rester af gården. En arkæologisk rekognoscering på stedet i 1975 godtgjorde, at der er tale om en nedlagt middelalderbebyggelse.

Markly

Boltinge Møllegård

Boltinggård

brik

52

60

12

Gestelev

Bolteskov

Finge

Boltinge

Kellerup

Findinge

Boltinggard

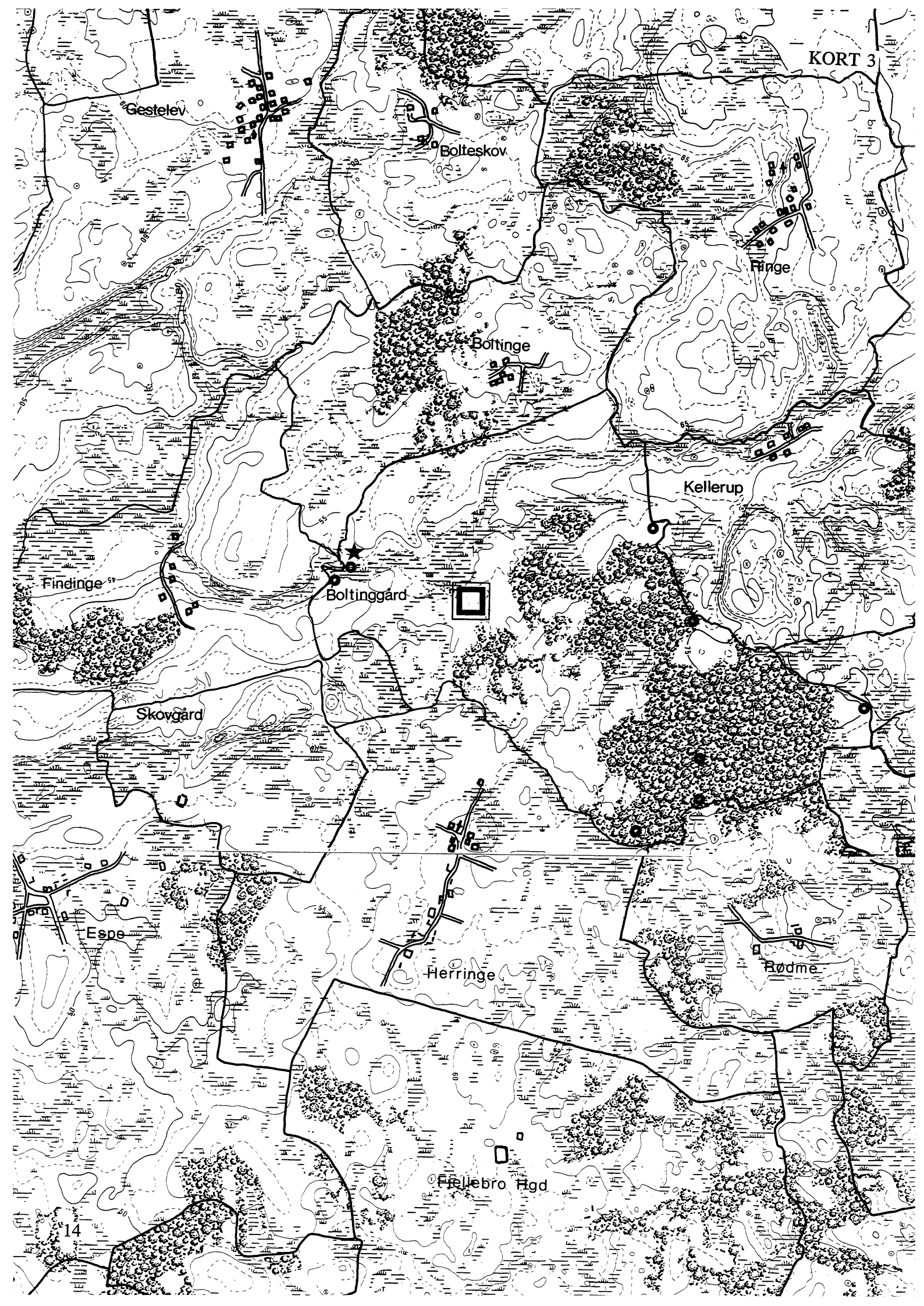
Skovgard

Høpe

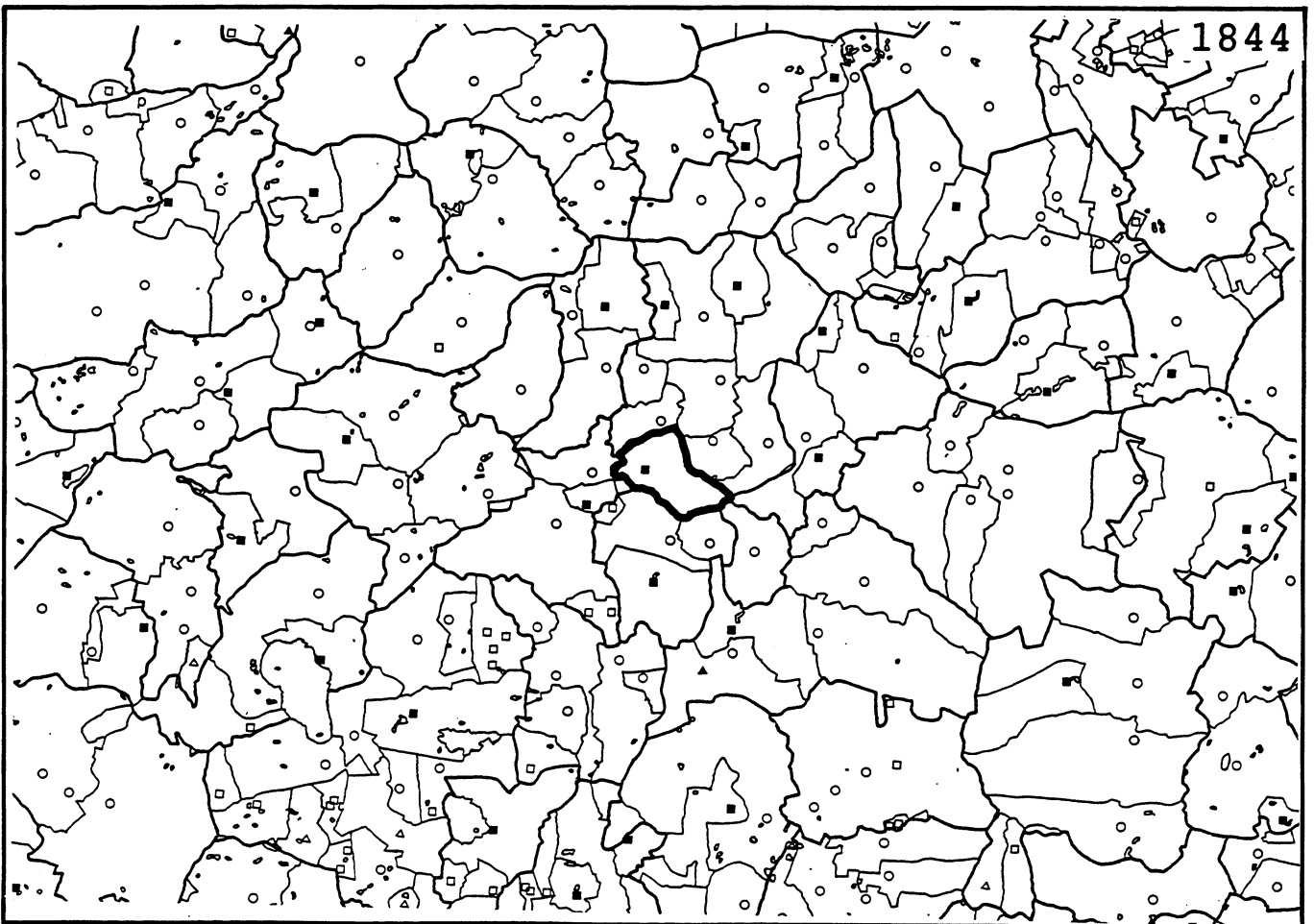
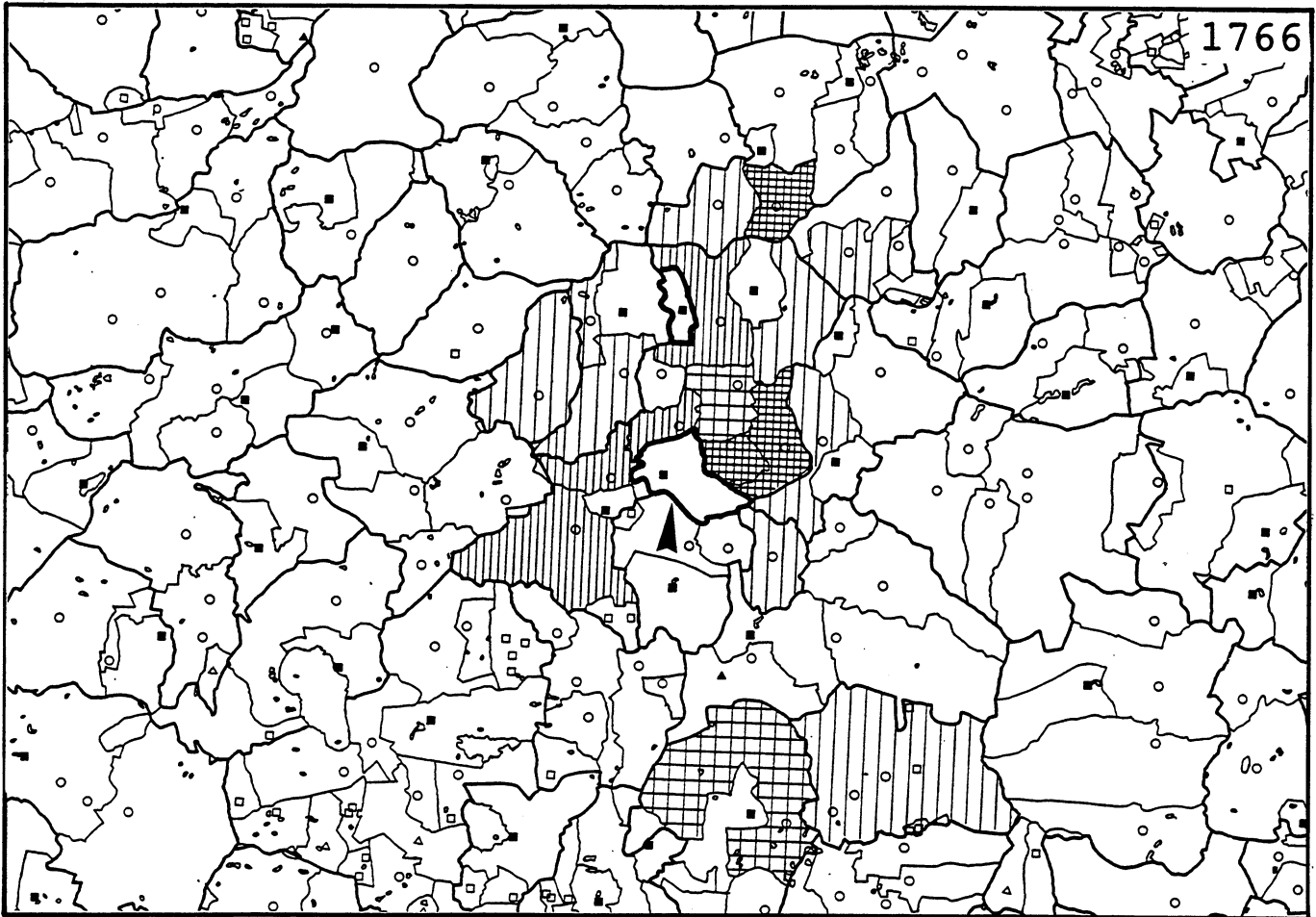
Herringe

Bødme

Fjellebro Hgd

Fjellebro

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Herringe
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Navn: Fjellebro	Tidligere navn:
Bemærkninger: Fjellebro omtales første gang 1465 i formen Fiælbro, som betyder træbro.	

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
Bemærkninger: Fjellebro er opstået som hovedgård i middelalderen. I 1465 nævnes det i en skriftlig kilde, at Fjellebro havde et enemærke på Herringe mark. I 1600- og 1700-tallet nedlagde godsejeren flere gårde i Herringe by, hvorefter jorden lagdes til hovedgårdens.	

Ejere:	Oluf Bonde (en part)	
	Johan Skinkel (en part)	Fælles ejer med nabogården
	Ebbe Munk (en part)	Egeskov 1900-1962
ca.1550	Ebbe Munk (eneejer)	
1633	Jørgen Brahe (en part)	
1648	Jørgen Brahe (eneejer)	
1669	C.Mercker	
1683	Peder Luxdorph	
1710	P.D.Trampe	
1739	Fr. v.Pentz	
1772	Fr. Rantzau	
1798	C. Hardenberg-Reventlow	Under baroni 1801-1805
1801	F. Holck-Winterfeldt	Under stamhus 1818-1900
1900	J. Ahlefeldt-Laurvig-Bille	
1986	Suzanne Ludvigsen	

Historiske tildragelser: Enken efter C. Mercker, Magdalene Rohde, ægtede 1678 den berømte læge Thomas Bartolin.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Herringe
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Ejrlavet omkring år 1800

- a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen udgør et selvstændigt anlæg omgivet af voldgrave og søen til alle sider. Den er trefløjet og åben mod øst. Avlsgården umiddelbart syd herfor er et flerfløjet anlæg.
- b. **Placering i ejerlavet:**

Ejrlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af eng og skov.

Placering: centralplaceret **Orientering:** ager/sø-orienteret
- c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Ved selve hovedgårdsanlægget er der en del mindre bygninger, hvoraf den ene måske er en mølle. Nord for hovedgården ved vejen til Herringe ligger en smedie. Mod vest ligger der fire huse, kaldet Pensylvanien. I det sydvestlige ejerlavshjørne ligger der to huse.

Driftsøkonomi

- a. **Areal år 1800:** 530 ha

Antal marker: 6 **heraf i årlig brug:** 2
- b. **Dyrket areal år 1682:** 185 tdr.ld. **Vangebrug:** 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 3 1. + 2. bon: 68 eng: 10 skov: 39 græs: 3

Bemærkninger: besætning 1682: 10 malkekøer, 40 okser, 30 stude.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Centralfyn. Moræneflade.

Jordbund: Overvejende moræneler.

Naturlig afgrænsning: Ejrlavet er kun naturligt afgrænset mod syd.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Herringe
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen er stadig et trefløjet anlæg, beliggende på banken ud i søen</p> <p>Ladegården er stadig et 4-fløjet anlæg, men er flyttet en smule mod vest</p> <p>Husene omkring hovedbygningen er væk, mens de øvrige er bevaret.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret, idet der er bygget en del nye huse i ejerlavet.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet har samme udstrækning som før</p> <p>Skove og vådområder: Der er bevaret en del gamle gærder i området</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovområderne er bevaret, mens engområderne er forsvundet.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X			<p>1563-1622 nordfløj og trappetårn bygget. 1622 sydfløj, vestfløj og østfløj bygget. Ombygget 1726 og 1772-98, hvor østfløjen blev revet ned. Istandsættelse i 1885, 1912-13 og i 1960'erne.</p> <p>X Ladegård bygget 1622 ? Ladegård flyttet 1885. Ishus og tidligere mejerihus bevaret.</p> <p>Have på c.7 tdr.ld.fra 1909.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: Hovedparten af ændringerne i ejerlavet er sket efter 1888. En del engområder er dog allerede blevet opdyrket på dette tidspunkt.</p>				

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Herringe
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662 ³⁾	1688	1770	1856 ⁴⁾	18 70 ⁴⁾	1903 ⁴⁾	1956 ⁴⁾	
Tønder hartkorn			119	1) 38	2) 52	59	60	61	47	

Bemærkninger: 1) foruden 14 tdr. skovskyld og Skovsgård med 12 tdr. htk.
 2) foruden 12 tdr. til Skovsgård. 3) 1664: Fjellebro 78½ tdr. htk. incl. jus patronatus.
 Desuden Skovsgård og Lundsgård med 40½ td. htk. under hovedgårdstaksten.
 4) Excl. Sundsgård og skovskyld.

Fæstegodset

			1662	1688	17 70 ¹⁾	1856	18	1903		
Tønder hartkorn			624	409	530					

Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til Skovsgård og Nybølle

			1662	1688	1772	1856	18	1903		
Antal gårde			71	59	62	2				
Heraf i hovedgd. sognet			16	14	17	2				
Antal huse				24	51	64		7		
Heraf i hovedgd. sognet				2	22	39				
Fæsteenheder ialt				83	113	66		7		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1772	1856			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	20	13	10			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	7	7	0			
Antal egaliserede samlinger af gårde	1	7	0			

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 68, heri er medregnet de hoveripligtige til Skovsgård og Nybølle.

Hoveriets omfang pr. gs. gård:

- a) pløjedage
- b) spanddage
- c) gangdage

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Herringe
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse**a. Indtil cirka 1800:**

Fjellebro synes anlagt som skovenestegård i Herringes ejerlav. Allerede i 1465 omtales et frit enemærke til Fjellebro på Herringe mark. I 1498 omtales i en lovhævd på Fjellebro enemærker, mølledammen. I midten af 1600-tallet udvides Fjellebro betydeligt med landsbyen Bjerte (3 gårde), størsteparten af landsbyen Agerup (4 gårde) og 1 gård i Herringe. Hertil kom, at de små nabohovedgårde Lundsgård og Skovsgård regnedes under Fjellebro, hvis takst dermed i 1662 nåede op på 119 tdr.htk. (incl. patronatsret). Lundsgård udskiltes snart, men Skovsgård forblev under taksten frem til 1800-tallet. Incl. Skovsgård (12 tdr.htk.) og skovskyld (14 tdr.) nåede Fjellebro i 1688 64 tdr.htk. Før 1741 inddroges yderligere 3 gårde i Herringe, hvorved den samlede takst nåede 84 tdr.htk. Fjellebro var hermed en af de største gårde på Fyn.

I 1682 var det dyrkede areal på 185 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var under middel for herredsgennemsnittet, men der var god eng og megen skov til Fjellebro, der har karakter af skovgård. Besætningen var i 1682 på 10 køer, 40 okser og 30 stude. O.1800 nævnes, at Fjellebro har meget betydelige skove og især god egeskov. Fra 1578 til 1587 erhvervedes fra kronen i alt 34 gårde i Sallinge herred, hvoraf 14 i Herringe og Espe sogne. Ved samme tid erhvervedes Skovsgård og Lundsgård, og opbygningen af den anselige 4-fløjede hovedbygning påbegyndtes. Godset nåede herved et niveau på 60-70 gårde, som bibeholdtes i 1700-tallet. I 1766 tilkøbtes Nybøllegård. Godset var i 1772 rimeligt arronderet, og alle samlinger af gårde var egaliserede. Hovedbesiddelserne var Espe 19 gårde, Herringe 8 gårde, Rudme, Lydinge, Bolteskov, Volstrup 5 gårde hver. Før 1664 erhvervedes patronatsret til Herringe kirke. I 1696 erhvervedes Vester Hæsing kirke. I 1619 oprettedes hospital i Herringe.

Inden 1800 blev østfløjen af den firefløjede hovedbygning og trappetårnet nedbrudt.

og Espe

b. Efter cirka 1800:

Fjellebro hovedgårdsejerlav var o.1800 på 530 ha. Arealet forholdt sig stabilt i resten af 1800-tallet. I 1900-tallet blev det forøget betydeligt, således at det i 1986 blev opgjort til 713 ha. Forøgelsen er udelukkende sket på skovarealet, der i 1986 udgjorde 399 ha.

Værdiansættelsen af ager/eng-arealet (hovedgårdstaksten) lå ligeledes stabil i hele 1800-tallet omkring de 60 tdr.htk. Det dyrkede areal var ikke desto mindre blevet forøget betydeligt. I begyndelsen af 1800-tallet oprettede ejeren nemlig avlsgården Sundsgård i den sydlige del af Fjellebros ejerlav. Den værdiansattes til 21 tdr.htk. Jorden var i 1770 delt op i 6 marker, hvoraf kun de to var besået årligt. O.1907 var der 8 marker, hvoraf 5 blev besået årligt, mens de tre var henholdsvis brak eller lå med græs. Der var da 150 køer og 50 stk. ungvæg og kalve. På Sundsgård var der yderligere 55 køer og 11 stk. ungvæg og kalve. I dag er der ingen besætning på Fjellebro, og på markerne avles der korn og frø. Størsteparten af fæstegodset blev solgt fra først i 1800-tallet. Der forblev dog en del fæstehuse tilbage under Fjellebro.

Fjellebro indgik i en kort periode i et baroni. Den blev i 1801 solgt til F. Holck-Winterfeldt, som havde haft et baroni på Lolland. Han fik kongelig bevilling til at "flytte" baroniet herfra til Fjellebro. Han søgte dog kort efter kongen om tilladelse til at sælge ud af baroniet. Han fik tilladelsen i 1805, mod at en del af det indkomne pengebeløb skulle indgå i et pengefideikommiss. Efter at have solgt fæstegodset fra fik han tilladelse til at oprette et stamhus af Fjellebro. Det bestod fra 1818 til 1900, hvor det overgik til fri ejendom. Det solgtes herefter til ejeren af Egeskov. I 1962 ophørte samejet mellem de to hovedgårde, da ejeren af Egeskov solgte Fjellebro til sin datter Suzanne Ludvigsen. Sundsgård drives stadig sammen med Fjellebro. De to nærliggende gårde Skovsgård og Nybølle hørte tidligere sammen med Fjellebro, men Nybølle solgtes fra i 1801 og Skovsgård o.1834.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Herringe
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering: stor interesse

1. Fjellebro er anlagt som skovenestegård i Herringes ejerlav. Allerede sidst i 1400-tallet havde gården udskilt sine jorder i enemærker. I 1600-tallet opbyggedes Fjellebro til storgods ved nedlæggelse af to små landsbyer, Agerup og Bjerte og en gård i Herringe. I 1700-tallet nedlagdes yderligere 3 gårde i Herringe. Fjellebro er centralplaceret i sit ejerlav og søorienteret. Af karakter er Fjellebro en skovgård.
2. Godstilliggendet var i 1600-tallet anseligt på et niveau af 60-70 gårde. Sidst i 1700-tallet var godset velarronderet og gennemgalsiseret. I 1801 fik Fjellebro status af baroni.
3. Fæstegodset afvikledes i hovedsagen først i 1800-tallet. Af Fjellebros ejerlav udparcelleredes avlsgården Sundsgård, men de to gårde er forblevet sammen.
4. Den nuværende hovedbygning stammer fra 1500-1600-tallet. Avlsgården fra 1900-tallet.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en lang udvikling med mange karakteristika.

Relikt-vurdering: stor interesse

1. Hovedbygningen fra 1500-1600-tallet er velbevaret. Dog er den ene af de oprindelige 4 fløje nedrevet. Ladegården er flyttet en kende og nybygget i 1885. Haven er bevaret.
2. Ejerlavet er noget præget af nybebyggelse. Hovedparten af skovområderne og en del gamle gærder er bevaret. Engarealerne er opdyrket.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: tomterne af landsbyerne Bjerte og Agerup. Tomten af den gamle ladegård.

nyque = ymmer.
8068500

Nº 10 Gante
8359904

Alte Løve-Allé

Alte Løve-Allé
Højte Skole

Delegatens Hus

Nº 6

Nº 5

Dele
Højte

Nº 4

forreste
Winterfeldt

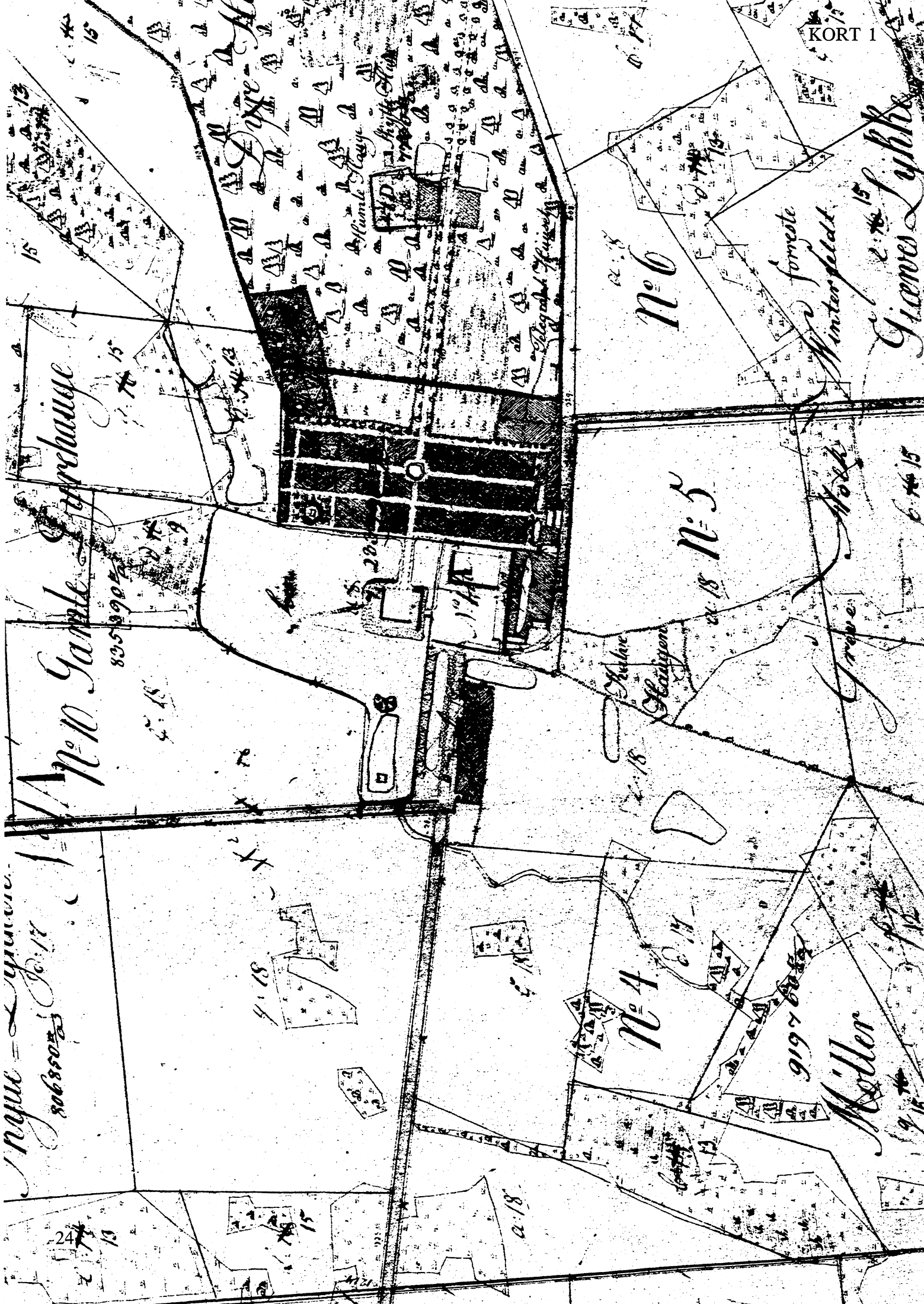
Højte

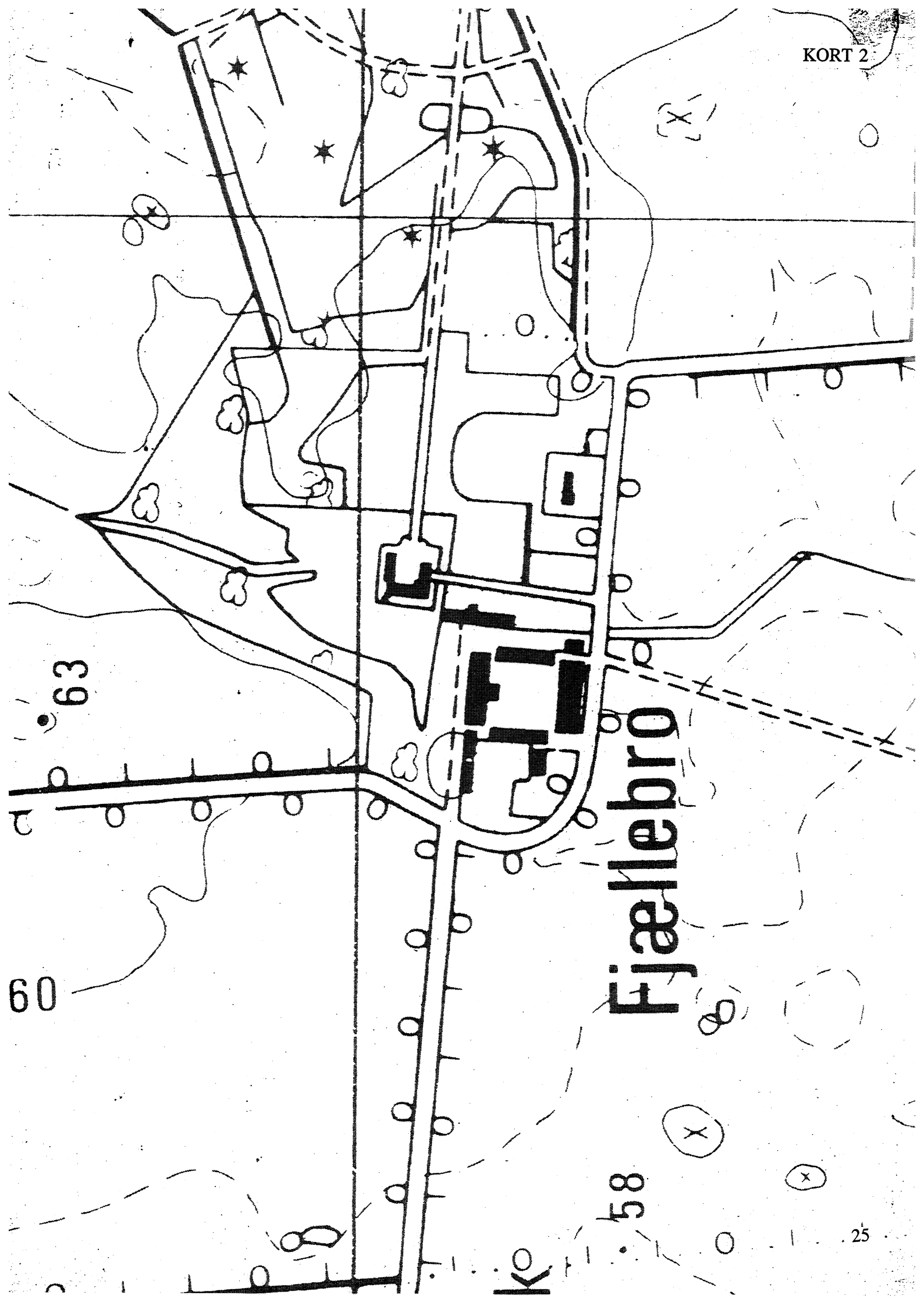
Møller

Gaarnes Lykke

6. 16. 15

9. 16. 15

Fjællebro

63

60

58

Kellerup

KORT 3

Findinge 57

Boltinggård

Skovgård

Espø

Herringe

Rødme

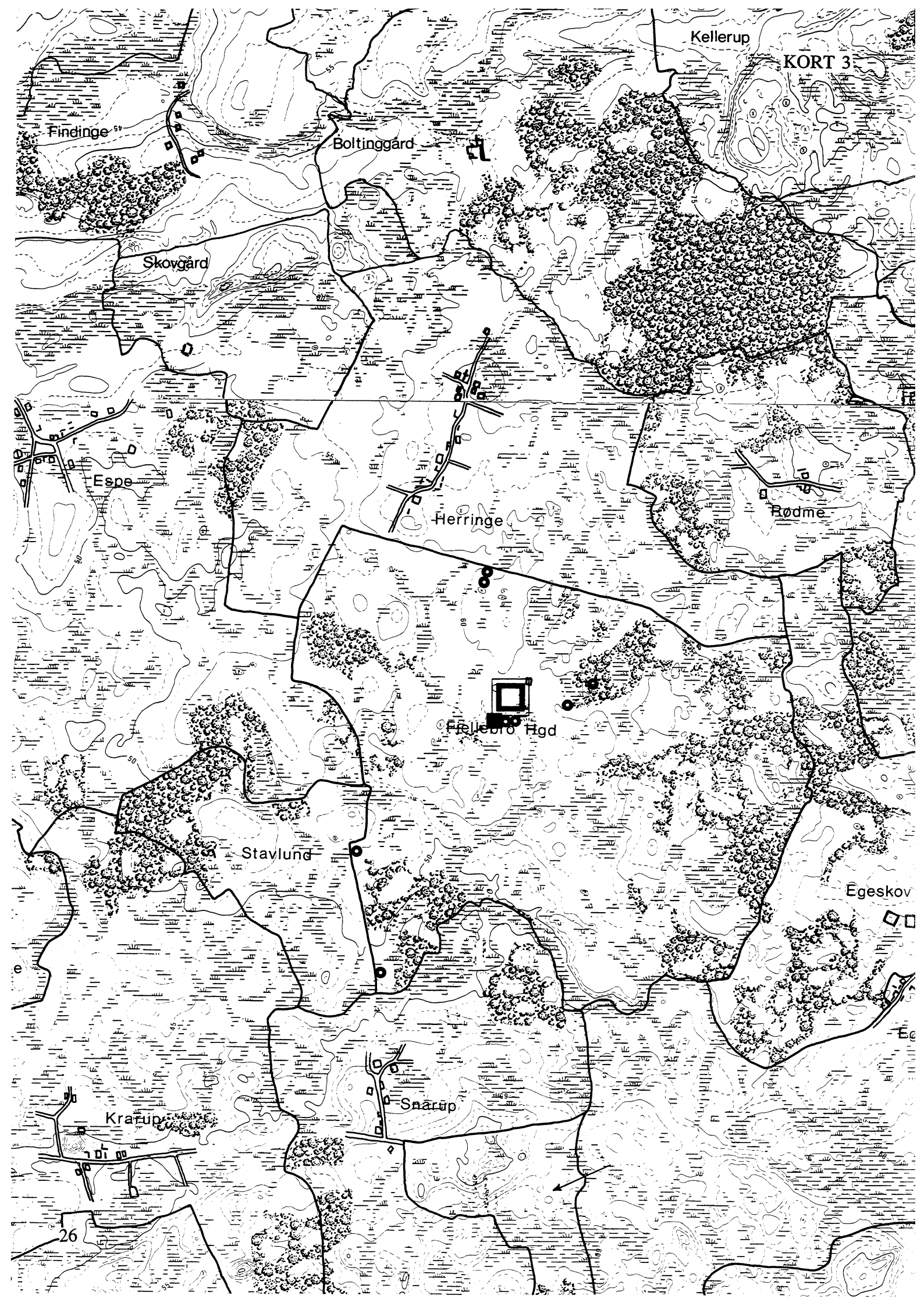
Fellebro Hgd

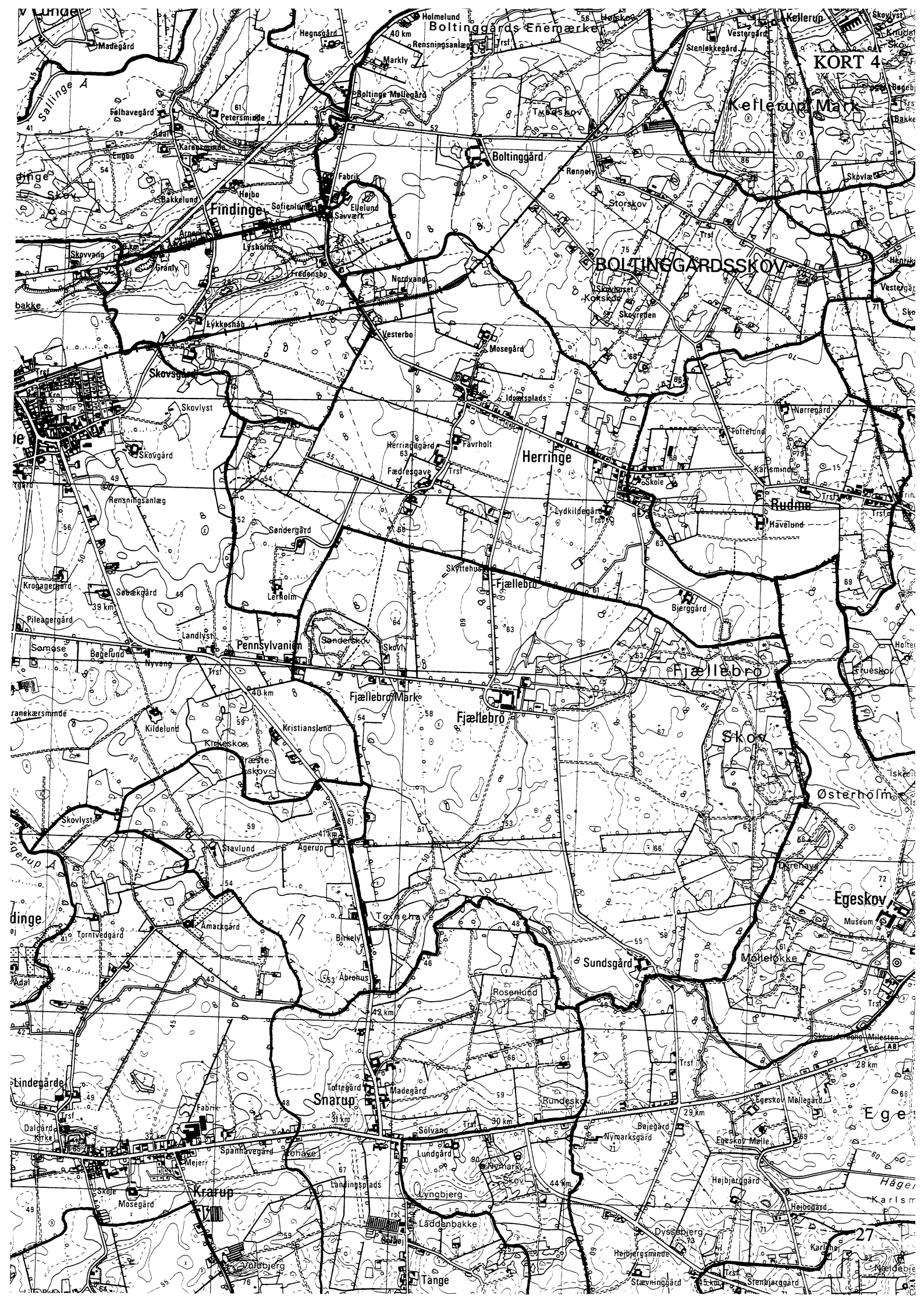
Stavlund

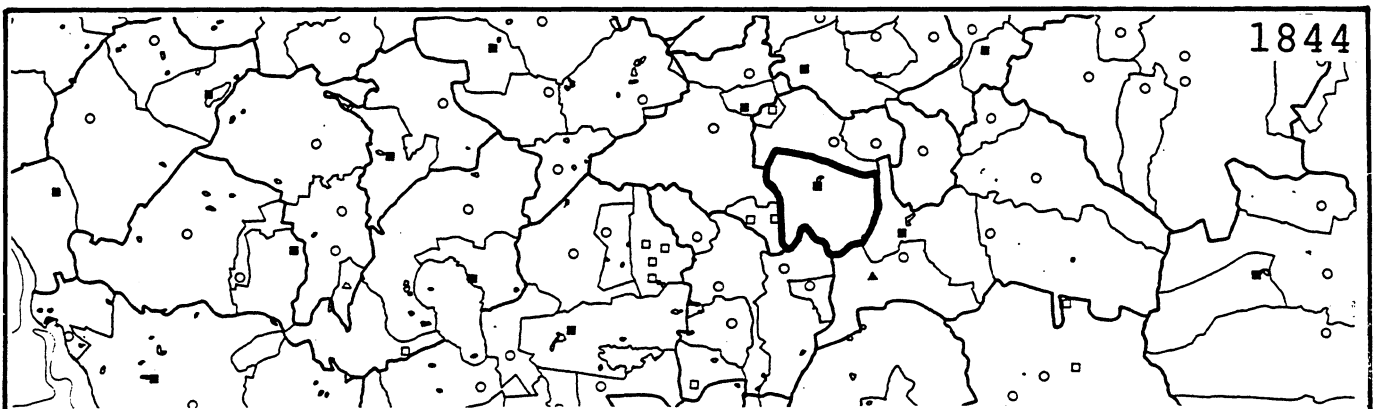
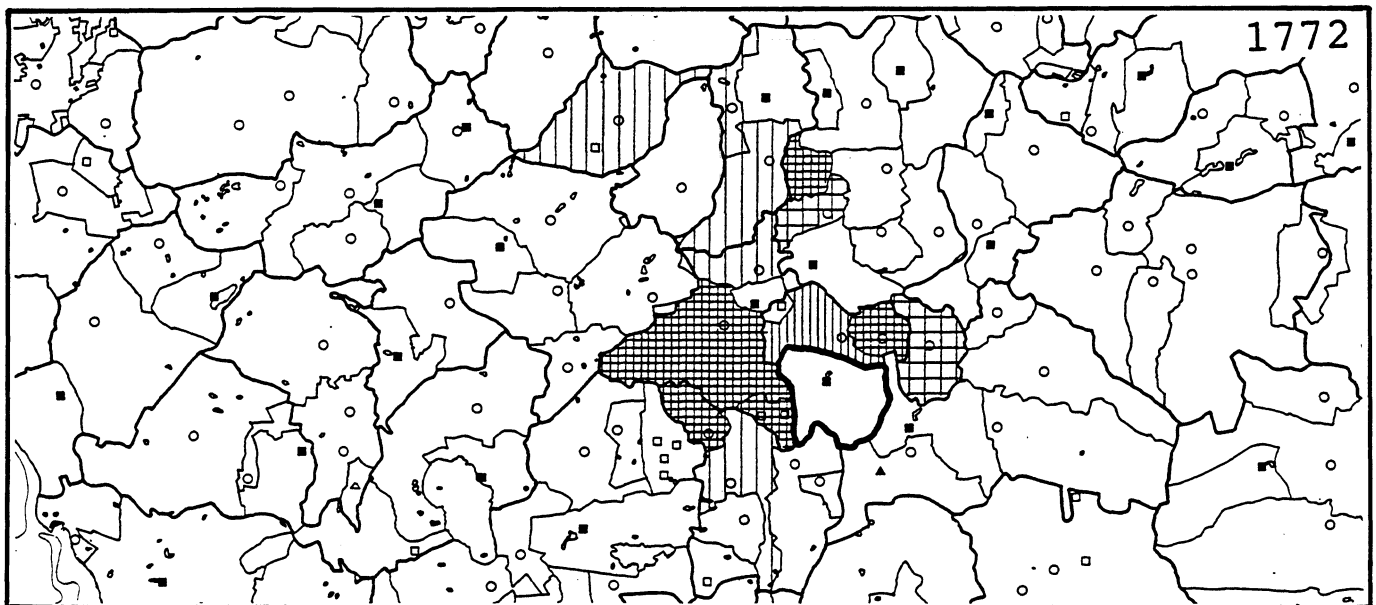
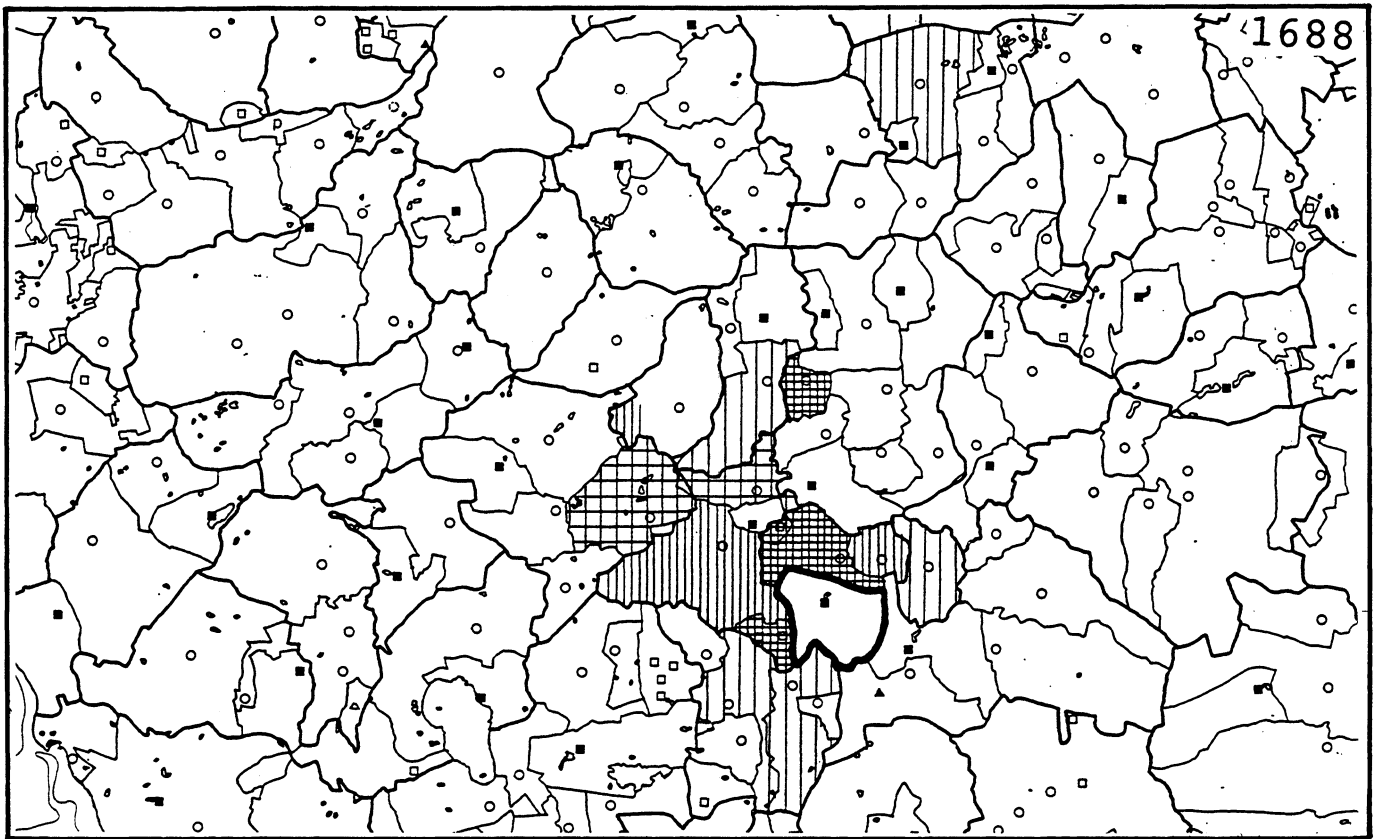
Egeskov

Kraup

Snarup

Gelskov

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hillerslev
-----------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

Navn: Gelskov	Tidligere navn:
<p>Bemærkninger: Gelskov nævnes første gang i 1477 i formen Gelskoffware. Efterledet ware, der ikke senere optræder i forbindelse med navnet, betyder udyrket areal. I 1480 optræder hovedgården i formen Gelskoff. Forledets oprindelse er uklar, men menes at komme fra gl. dansk giald, der betyder gæld, betaling. Giald kan også betyde offer. Efterledet er skov.</p>	

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
<p>Bemærkninger: Gelskov er opstået som en rydningsgård i den skovrige del af Hillerslev ejerlav. I 1673 blev der yderligere lagt jord fra Hillerslev ejerlav til Gelskogs marker.</p>	

<p>Ejere: 1440 Johan Rantzau ca.1480 Anders Flemming 1517 Emmike Emiksen Otte Holgersen Rosenkrantz Magdalene og Anne Flemming 1 part ca.1550 Erik Kaas, Emmike Kaas 1 part Jørgen Eriksen Kaas 1 part 1619 Ellen Marsvin ca.1630 Anna og Lisbeth Mogensdatter Krabbe 1647 Henrik Bille 1650 Christen Skeel 1651 Kirsten Munk Kaj Lykke 1662 Kaj Lykkes kreditorer, Peder Hansen 1665 Peder Børting 1667 Adolph Hans v.Holsten 1773 Albrecht Schaffalitzky de Muckadell 1986 E. og I. Schaffalitzky de Muckadell</p>	<p>Fælles ejer med nabogårdene 1729 Arreskov 1771 Ølstedgård 1773 Brobygård Under grevskabet Muckadell 1784-1925</p>
---	---

<p>Historiske tildragelser: Peder Børting, der overtog Gelskov 1665, havde været foged på Brahetrolleborg for Kaj Lykke. Peder Børting havde i ikke ringe grad medvirket til Kaj Lykkes fald ved at fremkomme med det brev, der indeholdt fornærmelige oplysninger om dronning Sofie Amalie.</p>

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hillerslev
-----------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hoved- og avlsbygninger ligger samlet, men udgør hver et anlæg. Hovedbygningerne består af to fløje henholdsvis mod nord og vest, foruden en mindre bygning mod nord. Hele anlægget omkranses af åen. Avlsbygningen ligger sydvest herfor og består af tre fløje. Bag den sydlige ligger der yderligere en bygning.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Blandingsøkonomi med ager og eng.

Placering: Centralplaceret

Orientering: Engorienteret

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**

Ved udkanten af ejerlavet nord for hovedgården ligger der et hus. Sydvest for hovedgården ligger Gelskov Mølle.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 352 ha

Antal marker: 7

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 228 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 0

1. + 2. bon: 74

eng: 5

skov: 12

græs: 0

Bemærkninger: Besætning 1682: 50 malkekøer, 45 ungnød.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Centralfyn. Moræneflade med ås og terrænskranter.

Jordbund: Moræneler med områder med ferskvandstørv og smeltevandssand.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod sydøst.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hillerslev
-----------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen er ændret til et sammenbygget tre-fløjet anlæg ved bygning af en østfløj og sammenbygning af de to andre. Åen danner kun "voldgrave" på de to sider nu.</p> <p>Avlsbygningen er stadig et trefløjet anlæg, men er gjort bredere og kortere</p> <p>Møllen ligger der ikke længere</p> <p>Huset mod nord er bevaret</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret meget, idet der kun er bygget få nye huse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Den gamle møllevej er bevaret</p> <p>Haveområdet har samme udstrækning</p> <p>Gærderne omkring Hestehaven er bevaret</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Der er bevaret flere vådområder i ejerlavet</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X	X	<p>1550-1619 Vestre sidefløj bygget i bindingsværk. 1917 er der bygget ny hovedbygning.</p> <p>Avlsgård bygget i 1617. Ny avlsgård i 1913.</p> <p>Have på c.1,1 ha</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: Hovedparten af ændringerne i ejerlavet er sket efter 1889. Enkelte af vådområderne er dog blevet opdyrket i 1889.</p>				

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hillerslev
-----------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662 ¹⁾	1688 ²⁾	1770	1845	1870 ¹⁾	1903	1956	
Tønder hartkorn			69	49	51	43	64	55	53	
Bemærkninger: 1) Incl. skovskyld. 2) Vist incl. skovskyld										

Fæstegodset

			1662	1688	1770	1845	18	1903 ²⁾		
Tønder hartkorn			163	185	370	294		558		
Bemærkninger: 2) omfatter al fæstegodset under grevskabet Muckadell										

			1662	1688	1774	1845	1871	1903 ²⁾			
Antal gårde			18	30	43	45	48	88			
Heraf i hovedgd. sognet			18	20	30	29	35	33			
Antal huse				14	3 ¹⁾	39	98	131			
Heraf i hovedgd. sognet				6	3	24	72	45			
Fæsteeenheder ialt				44	46	84	120	219			
Bemærkninger					1) ufuldstændigt angivet						

Godsfordelingen

	1662	1774	1845				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	2	5	3				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	2	4	3				
Antal egaliserede samlinger af gårde	1	3	3				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770: 35

Hoveriets omfang pr. gs. gård:

a) pløjedage

b) spanddage

c) gangdage

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hillerslev
----------	---------------------	-------------------	---------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Gelskov synes anlagt som enestegård i den skovrige vestlige del af Hillerslev ejerlav. Den nævnes allerede som hovedgård i 1440. Gelskov var udpræget en skovgård. I 1636 anslås skoven til 1000 svins olden, i 1664 derimod kun til 300 svins olden. Der var da to afbyggergårde i ejerlavet foruden Gelskov mølle, der allerede nævnes i 1500-tallet. I 1673 inddrog en gårds jord fra Hillerslev. Med 49 tdr.htk. i 1688 var Gelskov af middelstørrelse, og dette niveau bibeholdtes siden. O.1800 var der yderligere 14½ td.htk. lagt til hovedgården. I 1682 var det dyrkede areal på 228 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var under herredsgennemsnittet. Skoven var stærkt reduceret i forhold til tidligere angivelser. Besætningen var i 1682 på 50 malkekøer og 40 ungnød. I 1662 bestod tilliggendet af blot 18 gårde. Allerede i 1688 var tilliggendet øget til 30 gårde, og i 1719 tilkøbtes 98 tdr.htk. fra kronen. I 1774 var tilliggendet hermed nået op på 43 gårde, fortrinlig arronderet og egaliseret. Hovedbesiddelsen var Hillerslev, Sallinge, Sallinge-Lunde og Vantinge.

O.1680 erhvervedes patronatsret til Vantinge kirke. I 1783 omfattede godset også Hillerslev og Nr. Broby kirker. Et hospital i Hillerslev oprettede o.1730. I 1784 indgik Gelskov i grevskabet Muckadell med Arreskov som hovedbesiddelse.

b. Efter cirka 1800:

Gelskov hovedgårdsejerlav omfattede 352 ha o.1800. O.1807 opgøres arealet til 263 ha, hvoraf 44 ha var eng og 221 ha agerjord. Skovarealet blev opgjort sammen med resten af grevskabet Muckadells skove. Arealet er forblevet næsten uændret til i dag, hvor det opgøres til 253 ha.

Værdiansættelsen af ager/engjorden (hartkornstaksten) synes at svinge en del i perioden 1770-1956. En del af dette skyldes formentlig, at ansættelsen i 1845 ikke har medtaget den jord, der var upriviligeret. Ansættelsen i 1870 indeholder tillige skovskylden. Ser man bort fra disse udsving, steg hartkornstaksten en smule i sidste halvdel af 1800-tallet, så den i 1903 var oppe på 55 tdr.htk. Jorden var i 1770 delt op i 7 marker, hvoraf 3 blev besået årligt. O.1907 var der stadig 7 marker, men heraf blev 4 besået årligt, mens 3 lå henholdsvis brak eller med græs. På dette tidspunkt var der 110 køer og 60 stk. ungvæg og stude på gården. I dag er der ingen besætning på Gelskov. På jorden avles korn og frø.

Fæstegodset var stort og velordnet. I 1845 beløb det sig 294 tdr.htk., fordelt på 45 gårde og 39 huse. Det hele var beliggende i de tre byer Hillerslev, Sallinge og Vantinge. Gårdene var tilmed gjort tilnærmelsesvis lige store. I 1770 var 35 af gårdene hoveripligtige. Fæstegodset blev først solgt fra i 1916. O.1907 blev gården drevet af 12 faste folk og 7 daglejere samt 3 polakker om sommeren.

Gelskov indgik som nævnt i grevskabet Muckadell. Sidstnævnte er beskrevet nærmere under Brobygård.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hillerslev
-----------------	----------------------------	--------------------------	----------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering: interesse

1. Gelskov er anlagt som skovenestegård. Den omtales som hovedgård fra 1400-tallet. Gården er udvidet på Hillerslevs bekostning og var i 1700-tallet af middelstørrelse. En mølle i ejerlavet omtales allerede i 1500-tallet, i 1800-tallet omdannedes møllen til papirfabrikken Erikshåb.

Gelskov er centralplaceret i sit ejerlav og har engorientering.

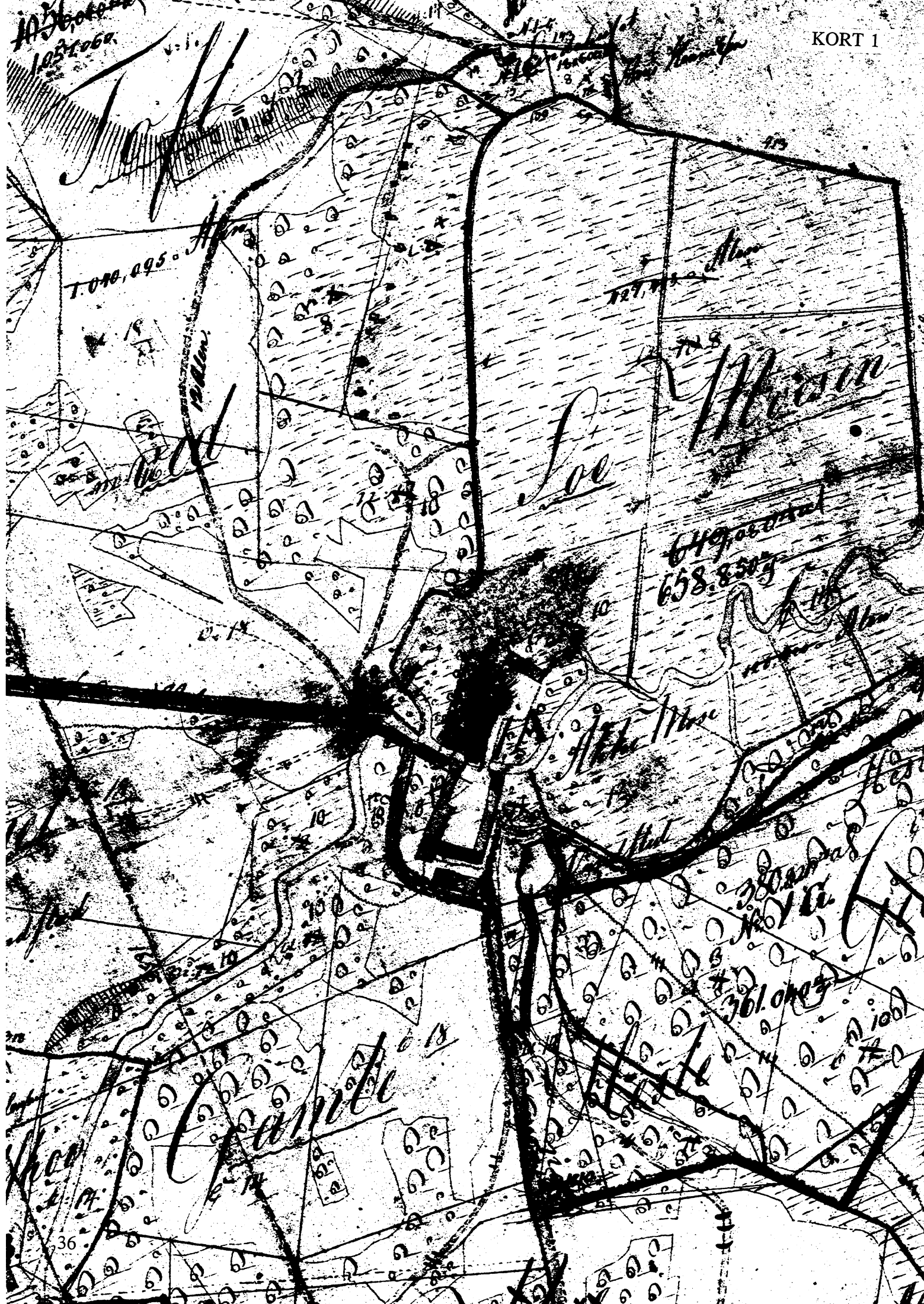
2. Tilliggendet nåede i 1700-tallet et middelstort niveau på 40-50 gårde, glimrende arronderet og egaliseret. Fra 1784 indgik Gelskov i grevskabet Muckadell.
3. Grevskabets fæstegods afvikledes først i 1916. Hovedgårdsarealet er intakt bevaret til i dag.
4. Gelskovs bygninger stammer hovedsageligt fra 1900-tallet.

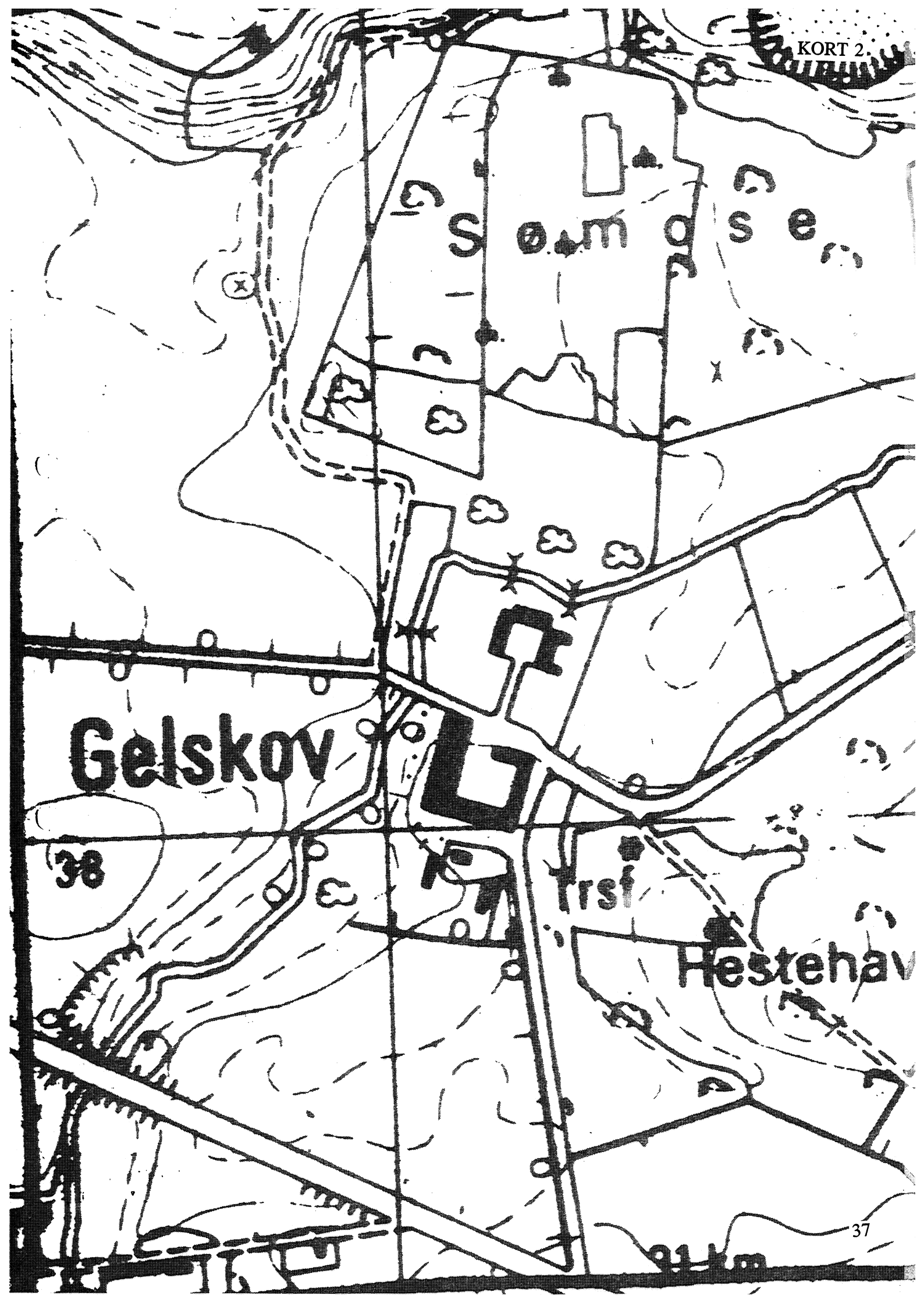
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en række udviklingskarakteristika.

Relikt-vurdering: interesse

1. Hovedbygningen præges i dag af en nybygning fra 1917. En ny avlsgård er opført i 1913. Haveområdet er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Møllen er ikke bevaret. Der er bevaret flere vådområder i ejerlavet.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser:

Møllejordens Erikshåb
ikke bevaret

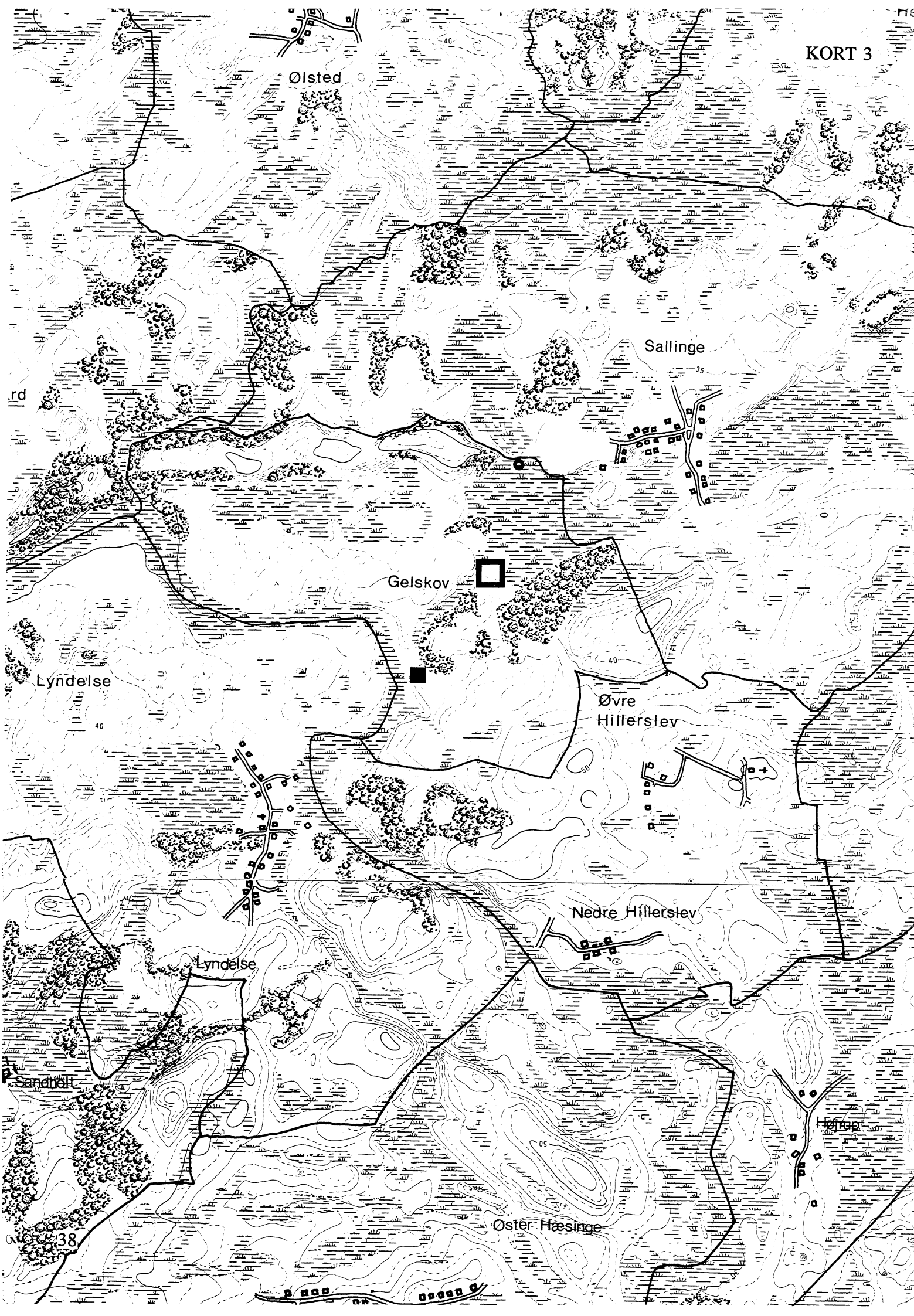

Gelskov

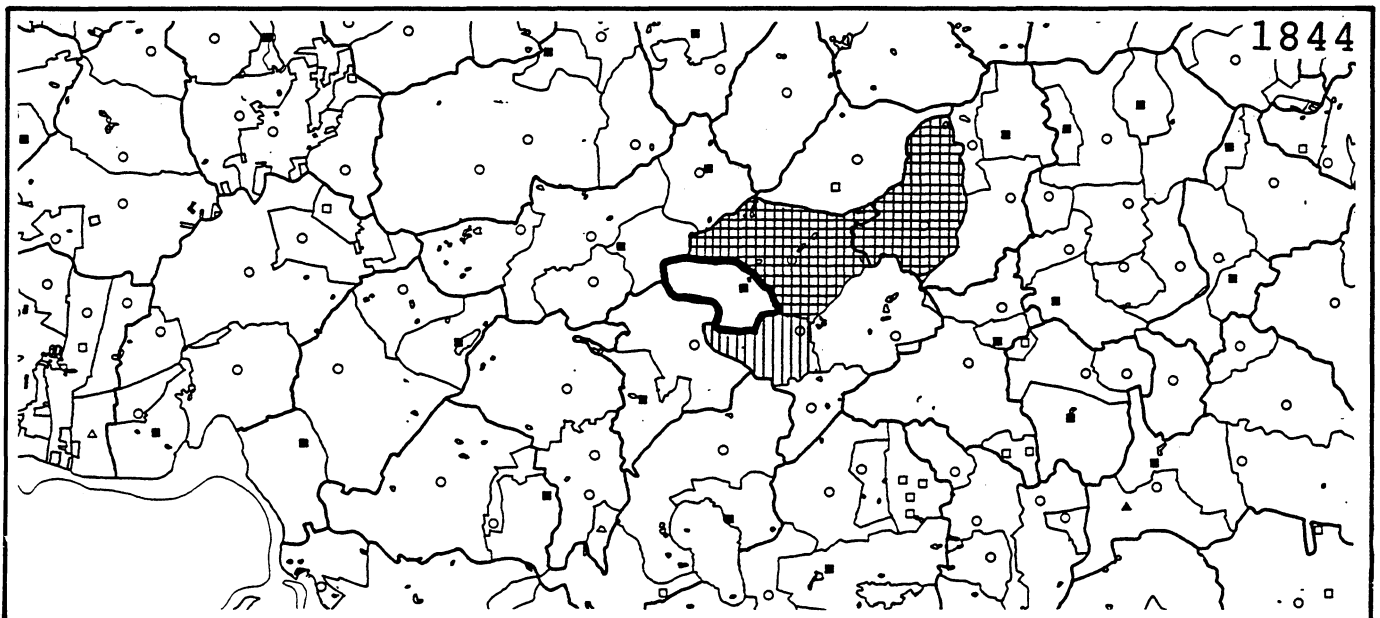
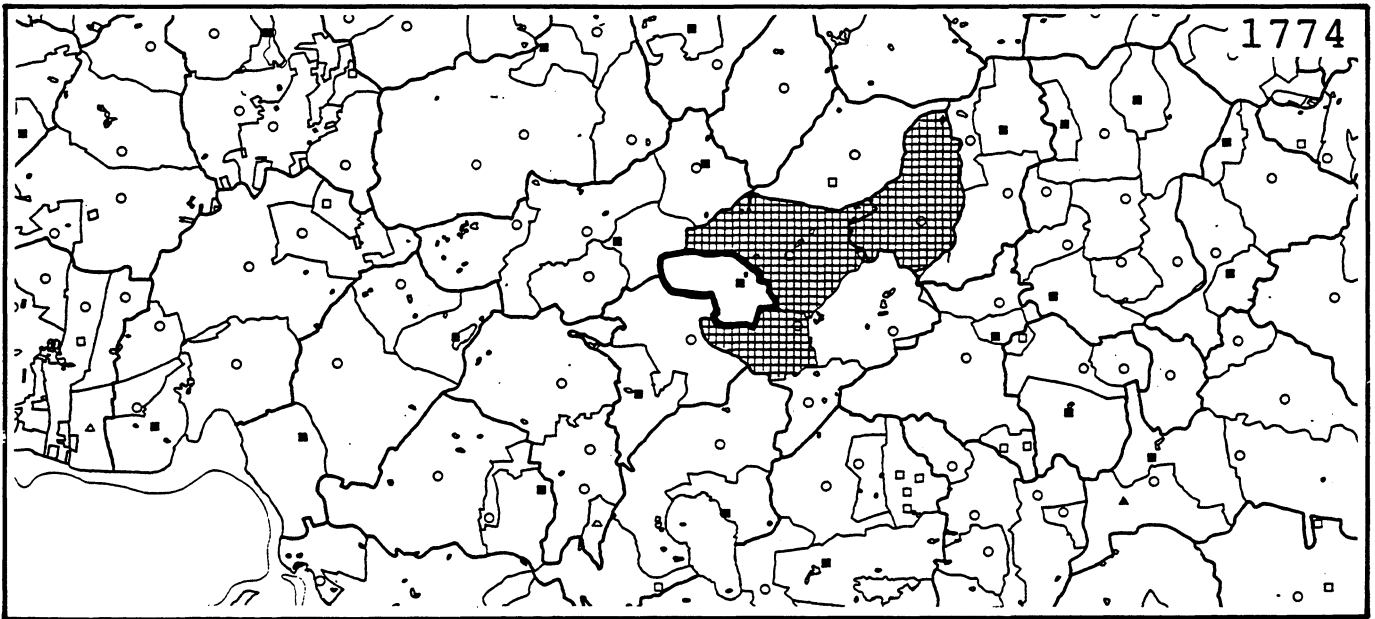
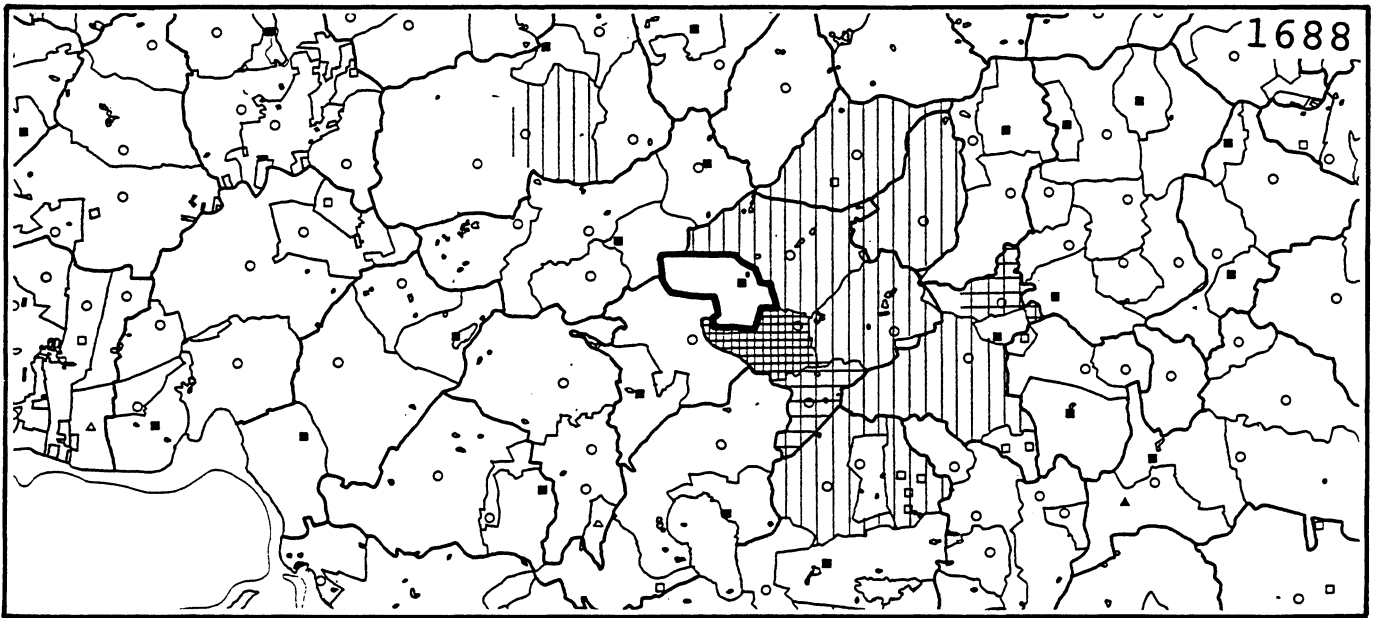
Samsø

Hestehav

38

Hellerup

Fyns Amt	Herred: Vindinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hellerup
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Navn: Hellerup	Tidligere navn:
--------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Hellerup er nævnt første gang o.1300 i formen Heldorp. Forledet er mandsnavnet, gl.da.Hælg, Helge. Efterledet er torp, der betyder udflytterbebyggelse. Hovedgården har altså navn efter en nedlagt bebyggelse, der har ligget omkring kirken. Navnet Hellerup forbindes første gang med hovedgården i 1419.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: oprindelig landsby
--	--

Bemærkninger:

Kirkebyen Hellerup blev oprindelig udparcelleret af landsbyen Havndrups ejerlav. Byen Hellerup forsvandt ved hovedgårdens udvidelser.

Ejere:

ca. 1400 Niels Jensen Bild
1442 Johan Rantzau
1460-1582 forskellige ejere
1582 Eiler Brockenhus
1599 Breide Rantzau
1629 Knud Ulfeldt
1646 Kirstine Lützw
1667 J.C.von Körbitz
1739 Salomon Lindegaard
1778 Chr. Sehestedt Juul
1822 Staten
1836 Chr. Sehestedt Juul
1985 Chr. Sehestedt Juul

Fælles ejer med nabogårdene
Ravnholt 1780-1822 og 1836-
Lykkesholm 1914-

Under stamhuset Hellerup
1683-1739

Under stamhuset Ravnholt
1838-1924

Historiske tildragelser:

Hellerup var i 1820-erne sæde for Svendborg Amts Administration, medens godset selv var under statens administration.

Fyns Amt	Herred: Vindinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hellerup
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen udgør et selvstændigt tofløjet anlæg omgivet af voldgrave. Vest for hovedbygningen ligger kirken. Ladegården er et firefløjet anlæg sydvest for hovedbygningen.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med større indhold af skov.

Placering: Randplaceret

Orientering: Ager-orienteret

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**

Der er aftegnet 2 huse i ejerlavet, henholdsvis syd og øst for hovedgården. Ved den sydvestlige ejerlavsrind ligger Holte Mølle.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 336 ha.

Antal marker: 8

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 124 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 44 1. + 2. bon: 76 eng: 11 skov: 8 græs: 10

Bemærkninger: Besætning 1682: 57 køer, 12 stude, 28 ungnød.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Centralfyn. Moræneflade med terrænskrænter og -striber.

Jordbund: Overvejende moræneler. Område med ferskvandstørv og -dynd mod syd-vest.

Naturlig afgrænsning:

Grænsen mod Havndrup følger ikke terrænet.

Fyns Amt	Herred: Vindinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hellerup
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har samme grundplan og beliggenhed som før. Voldgravene er kun delvis bevaret.</p> <p>Avlsgården er blevet flyttet længere mod syd. Den består i dag af tre enkeltliggende bygninger.</p> <p>Husene og møllen er forsvundet.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet har samme grundplan som før.</p> <p>Skove og vådområder: Ikke-agerarealer: Skovarealerne er bevaret, men vådområderne er forsvundet.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X		X	Opført ca. 1670. Ombygget 1804. Restaureret 1874 og 1958-62. Opført 1863-1960.
	X		X	
	X			Haveområde på c. 5 tdr. land.
		X		
<p>Tidspunkt for ændringer: Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1885.</p>				

Fyns Amt	Herred: Vindinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hellerup
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688 ¹⁾	17 70 ¹⁾	18 48	18 70	1903	1956 ²⁾	
Tønder hørtkorn			48	39	39	42	47	57	84	
Bemærkninger: 1) excl. 2 tdr.htk. skovskyld. 2) incl. Holmegård i Herrested sogn.										

Fæstegodset

			1662	1688	17 70	18 48	18	1903 ²⁾		
Tønder hørtkorn			574	460	505	463		27		
Bemærkninger: 2) incl. fæstegodset til Ravnholt.										

			1662	1688	1780	1848	18 66	1903 ²⁾		
Antal gårde			41	52	64	67	19	5		
Heraf i hovedgd. sognet			11	13	15	17	7			
Antal huse				17	26	47	34	25		
Heraf i hovedgd. sognet				6	8	16	20	3		
Fæsteenheder ialt				69	90	114	53	30		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1780	1848				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	12	15	17				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	6	6	6				
Antal egaliserede samlinger af gårde	1	2	5				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 43

Hoveriets omfang pr. gs. gård:

a) pløjedage

b) spandage

c) gangdage

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred: Vindinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hellerup
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. **Indtil cirka 1800:** Hellerup nævnes som hovedgård fra 1419. Med sin placering umiddelbart op ad kirken er Hellerup en typisk landsbyhovedgård. Resterne af landsbyen lagdes under hovedgården før 1570. Gården synes herefter ikke yderligere udvidet før 1800. I 1688 takseredes den til 39 tdr. htk. foruden 3 tdr. skovskyld og 2½ td.mølleskyld. Hellerup var således en middelstor hovedgård. I 1727 lagdes Roldsted Kohave under Hellerup. I 1664 var der to møller i enemærket: Egeskov Mølle og Holts Mølle. Den førstnævnte nedlagdes dog snart som mølle. I 1682 var det dyrkede areal på blot 124 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var til gengæld udmærket, og der var rigelig eng, skov og græs til hovedgården, der er en typisk skovgård. Gårdens besætning var i 1682 97 kreaturer, hvoraf 57 køer. I 1447 omtales Hellerup som et betydeligt gods med ret til at holde egne by-håndværkere.

I 1662 lå der 41 gårde til Hellerup fortrinsvis i Hellerup, Søllinge og Rolfsted sogne. Blandt de 12 gårde i Rolfsted sogn var den tidligere hovedgård Rolfstedgård med 36 tdr.htk. Godset var for størstedelen uegaliseret. I 1668 tilkøbtes som gældsudlæg fra kronen 114 tdr.htk. i Søllinge og Roldsted sogne og i 1719 yderligere 30 tdr.htk. Fra privat side tilkøbtes først i 1700-tallet gårde i Rønninge og Sdr.Næraå. Godset nåede herved et tilliggende på 64 gårde i 1780 med i alt o.500 tdr.htk. Godset lå godt arronderet i Hellerup, Rolfsted og Søllinge sogn, men kun Havndrup (15 gårde) og Søllinge (12 gårde) var egaliserede. I forbindelse med udskiftningen blev alle gårdgrupper egaliserede, og husmændene hver tillagt 3 skp.htk.

O.1670 blev der opført ny hovedbygning. I 1674 fik man patronatsret til Hellerup og Søllinge kirker, senere tilkøbtes Rolfsted kirke. I 1683 blev Hellerup oprettet til stamhus, men det ophævedes 1739. I 1780 erhvervedes Hellerup af nabogodset Ravnholt.

b. **Efter cirka 1800:** Hellerup hovedgårdsejerlav var o.1800 på 336 ha. Arealet blev øget i løbet af 1800-tallet. O.1905 opgøres det til 308 ha, hvoraf 276 ha var ager og 12 ha eng. Skovarealet var blevet lagt ind under Ravnholt skovdistrikt. Forøgelsen af arealet er fortsat, så agerarealet i 1985 var oppe på 446 ha.

Det store fæstegods var næsten intakt o.1848, hvor det beløb sig til 463 tdr. htk. Størsteparten var beliggende i hovedgårdssognet og i de nærliggende Rolfsted og Søllinge sogne. I de 6 byer, hvor Hellerup ejede 3 gårde eller flere, var de 5 egaliserede. Frasalg af fæstegods skete for størstedelens vedkommende i anden halvdel af 1800-tallet. O.1905 blev gården drevet af 20 faste folk, 16 daglejere og 25 fremmedarbejdere.

Hovedgårdstaksten steg i perioden 1838-1903 med 18 tdr.htk. Stigningen fortsatte, så den i 1956 var på 84 tdr.htk., heri er dog medregnet Holmegårds hartkorn.

Begtrup (o.1804) gav den prædikant, det er ingen stor gård, men en meget god gård, der har gode jorder og gode tiender.

O.1770 var jorden delt op i 8 marker, hvoraf de 3 var besået årligt. I 1838 var besætningen på 100 køer og 4 tyre. O.1905 var jorden delt op i ikke mindre end 12 marker, hvoraf én var brak og 3 lå med græs og kløver. Kvægbesætningen var da på 110 køer og hele 170 stk. ungvæg og kalve. Mælken leveredes til Ravnholt mejeri. Det foregående år var der blevet solgt 260 fedesvin.

Hellerup var i 1822 så forgældet, at staten overtog den. I 1836 lykkedes det dog for stamhuset Ravnholts ejer at købe den tilbage. Den indlemmedes under selve stamhuset i 1838. Stamhuset overgik til fri ejendom i 1924, men Hellerup har stadig samme ejer som Ravnholt.

Fyns Amt	Herred: Vindinge	Kommune: Ringe	Sogn: Hellerup
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:** stor interesse

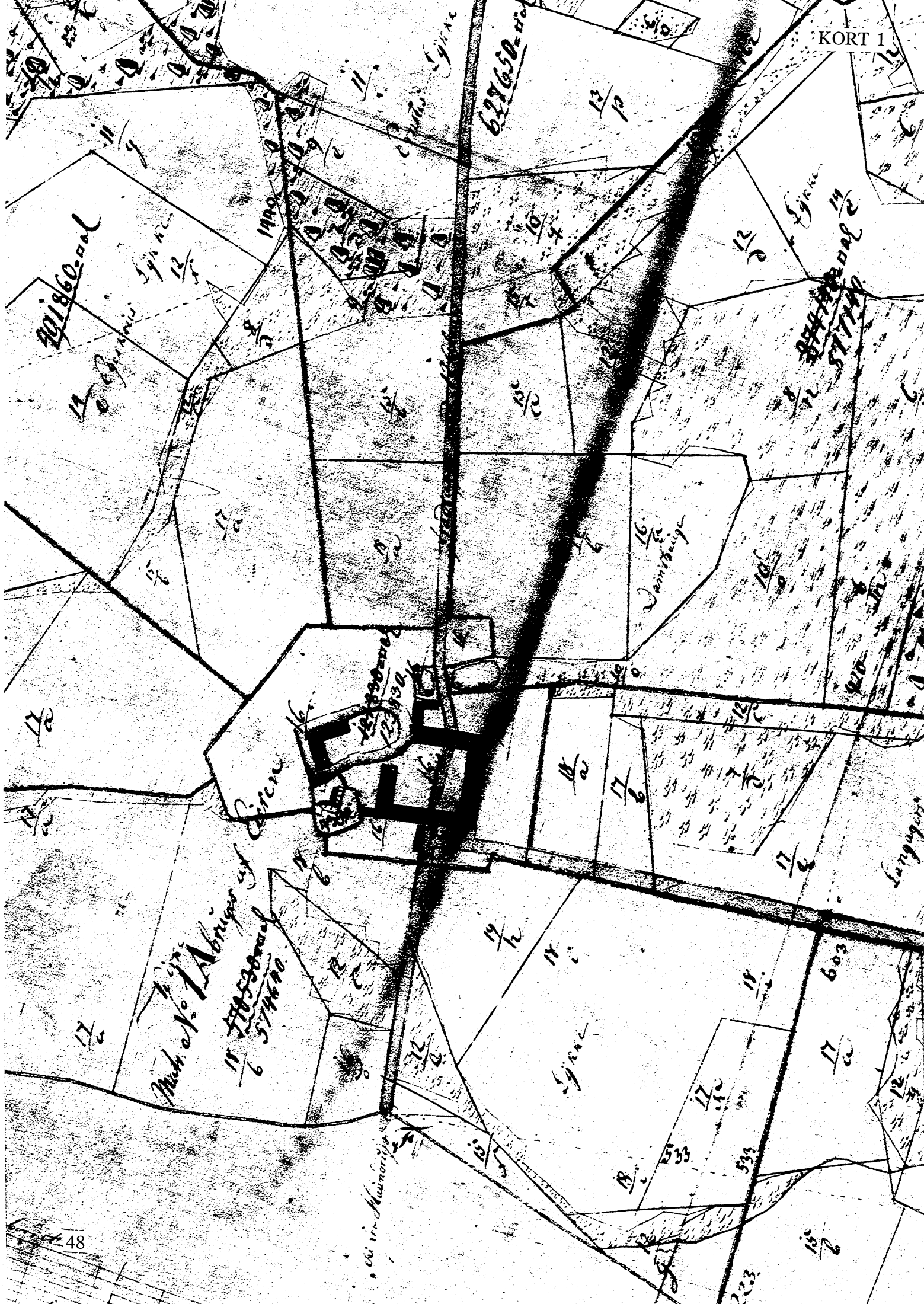
1. Hellerup omtales som hovedgård fra 1400-tallets begyndelse. Efterhånden opslugte landsbyhovedgården hele landsbyen, således at kun kirken blev bevaret. Gården synes ikke udvidet i 1600-1700-tallet og forblev af middelstørrelse. Hellerup er randplaceret i sit ejerlav. Ressourcemæssigt er Hellerup en typisk skovgård, men med god agerjord.
2. Godstilliggendet var betydeligt og stabilt. Det øgedes i 1700-tallet til et niveau af 60-70 gårde. Godset var velarronderet, men blev som helhed først egaliseret ved udskiftningen. Godset oprettedes i 1683 som stamhus, men bestemmelsen blev omstødt, og i 1780 erhvervedes Hellerup af nabogodset Ravnholt. Der hørte 4 kirker til godset.
3. Hovedgårdsarealet øgedes markant i 1800-tallet, bl.a. ved inddragelse af den lille landsby Herrested Holme. Arealet er endnu intakt bevaret. Frasalget af fæstegods skete hovedsageligt i 1800-tallets anden halvdel.
4. Den nuværende hovedbygning opførtes o.1670 til afløsning af en bindingsværksbygning.
5. Hellerup fungerede i 1820'erne som amtstue for Svendborg Amt.

Sammenfattende drejer det sig om en typeren anlægstype med en velbevaret struktur og mange udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: stor interesse

1. Hovedbygningen fra 1600-tallet er velbevaret. Avlsgården er flyttet mod syd og nyopført i 1800- og 1900-tallet. Haveområdet er bevaret. Voldgravene er delvis bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Skovarealerne er bevaret, men vådområderne er forsvundet.
3. Særlige relikter: Kirken fra ca. 1200.
4. Arkæologiske interesser: Ladegårdstomten er frilagt. Tomten af de nedlagte landsbyer Hellerup, Lunkendrup og Herrested Holme (heri 1500-1600-tals hovedgården Lindholm). Tomterne af Holts Mølle og Egeskov Mølle.

bevarede hovedgårdsareal

Damshave Made

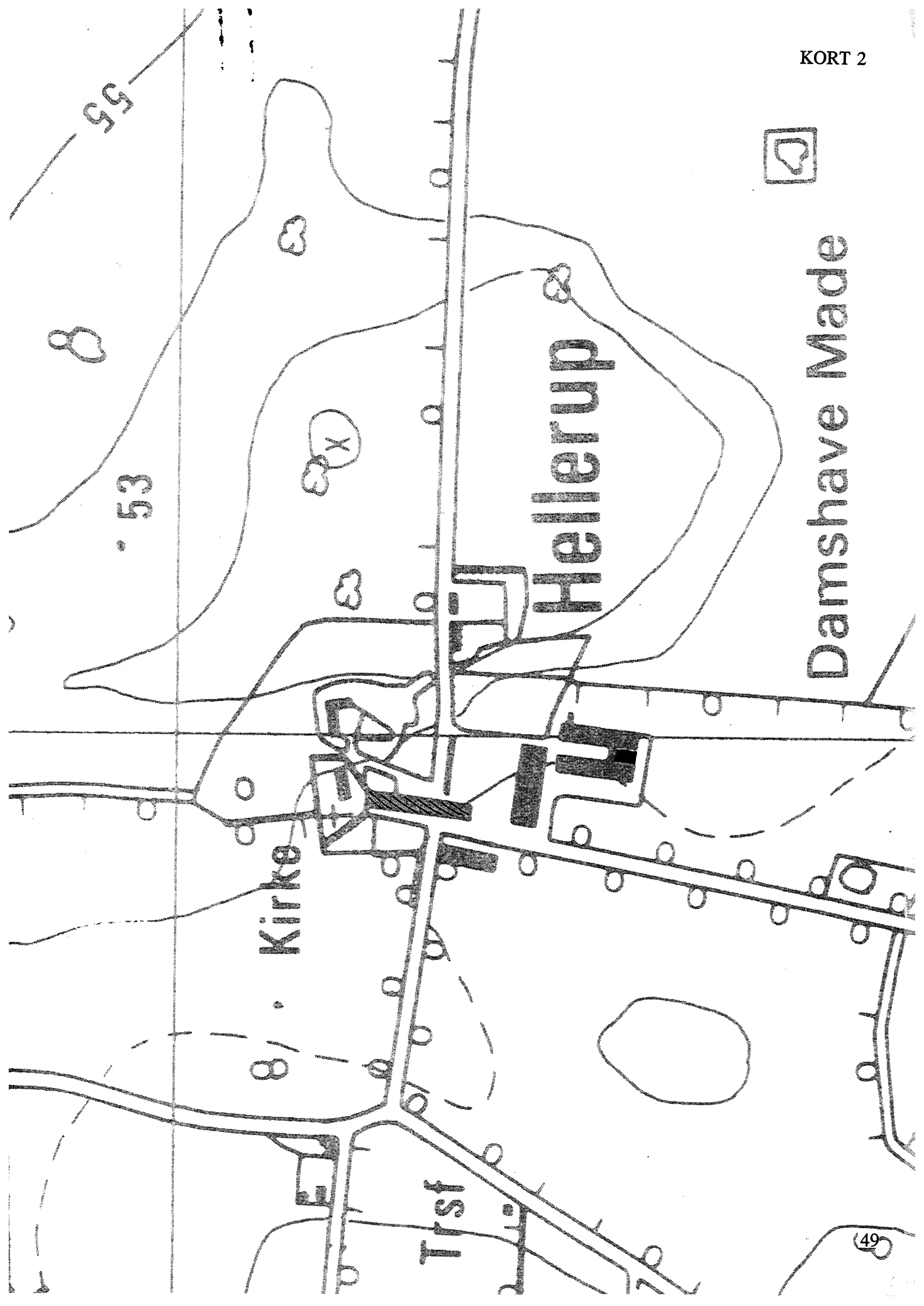
Hellerup

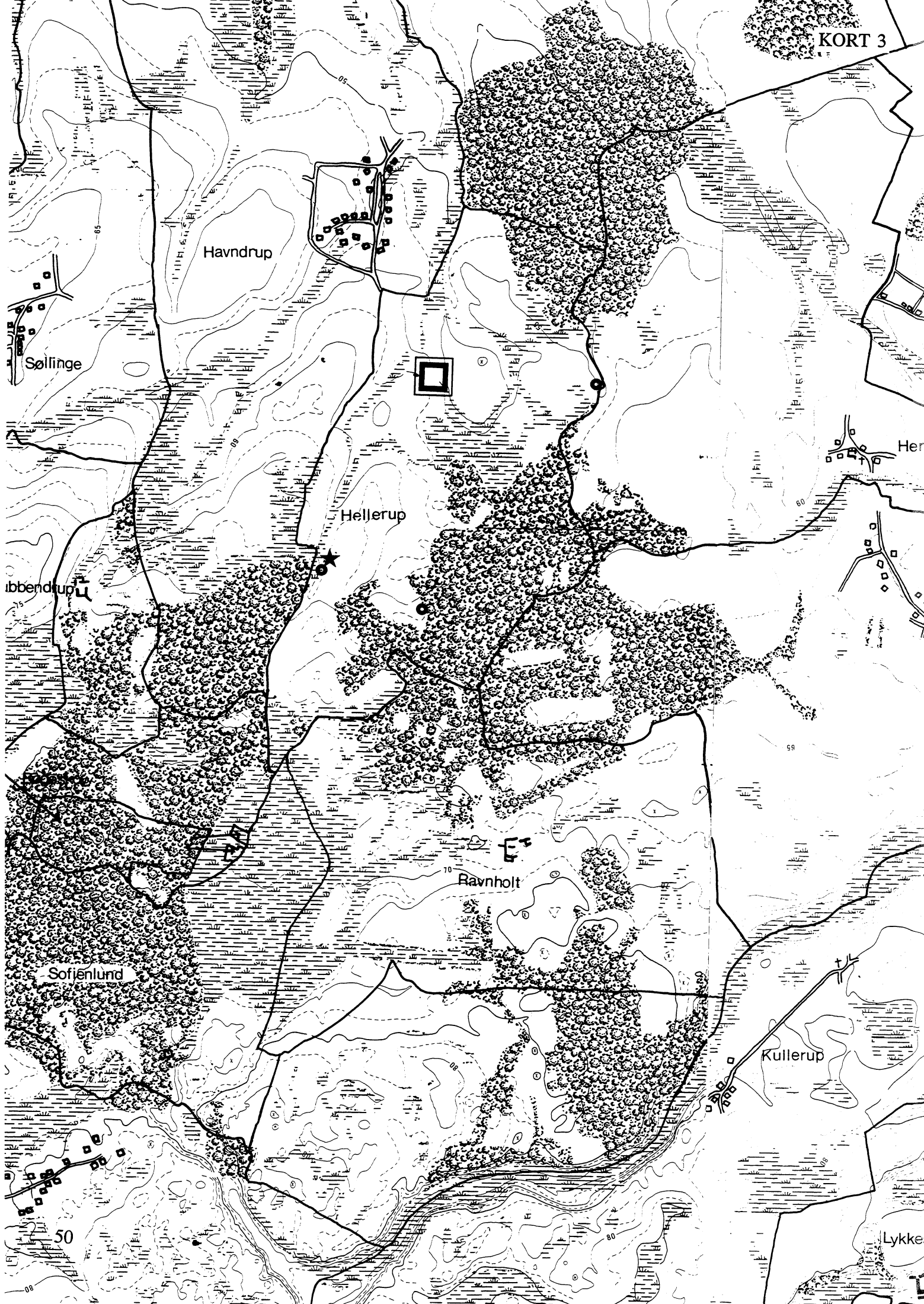
87 • Kirke

Tst

53

55

Havndrup

Søllinge

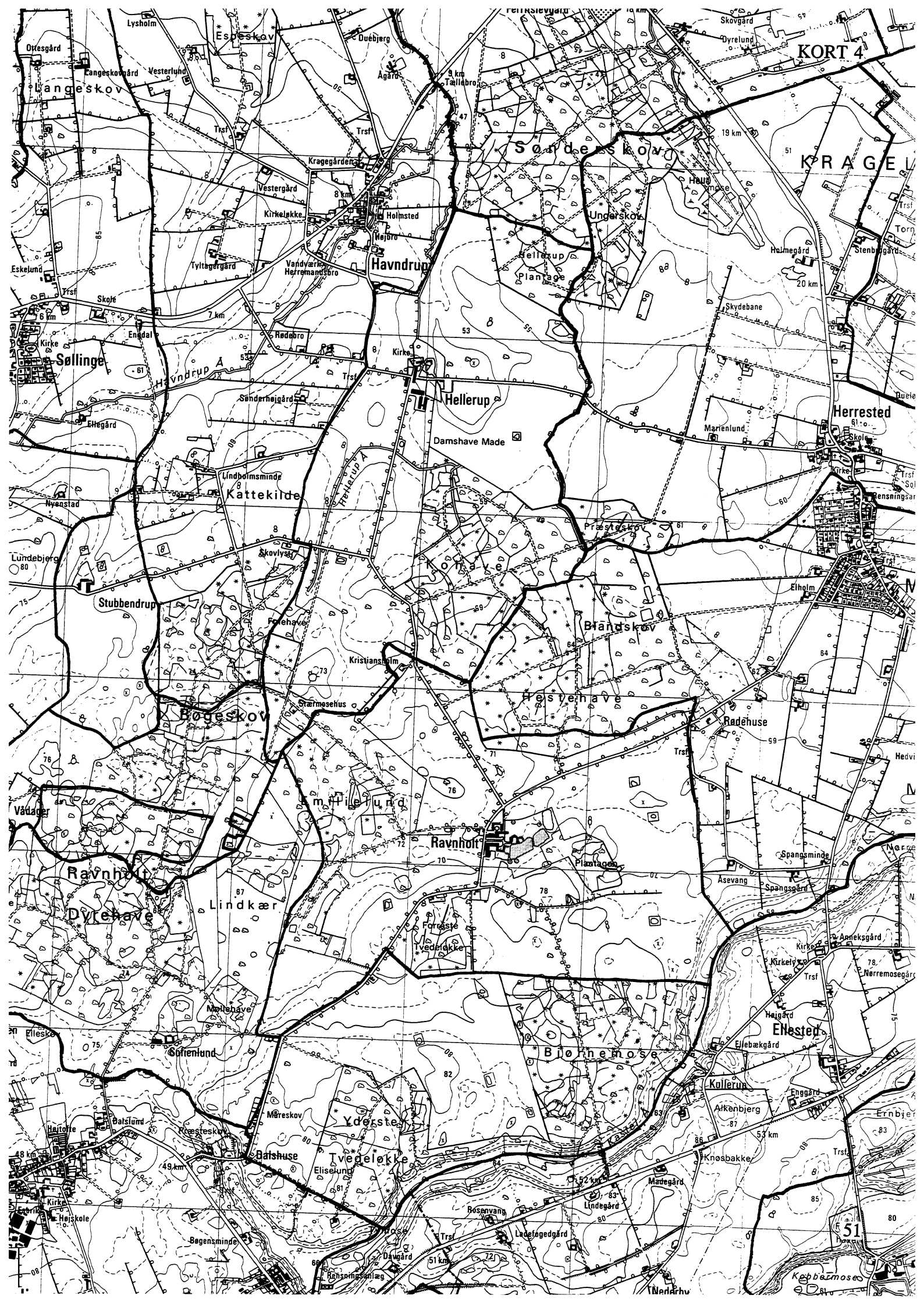
Hellerup

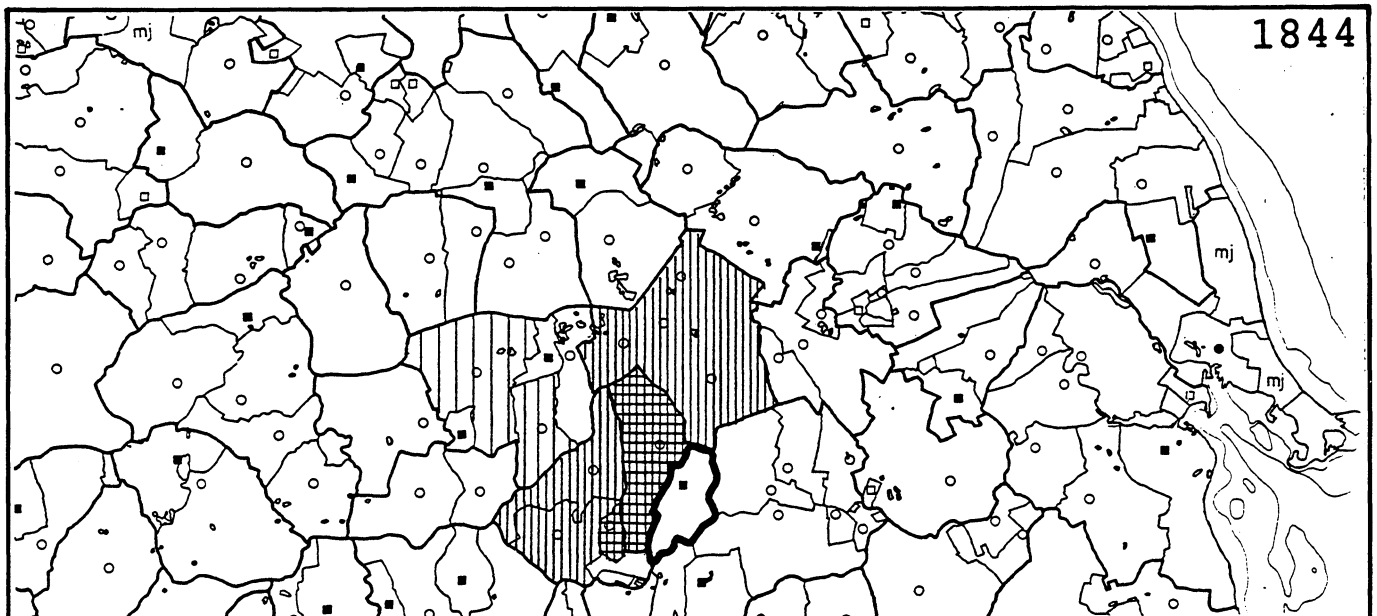
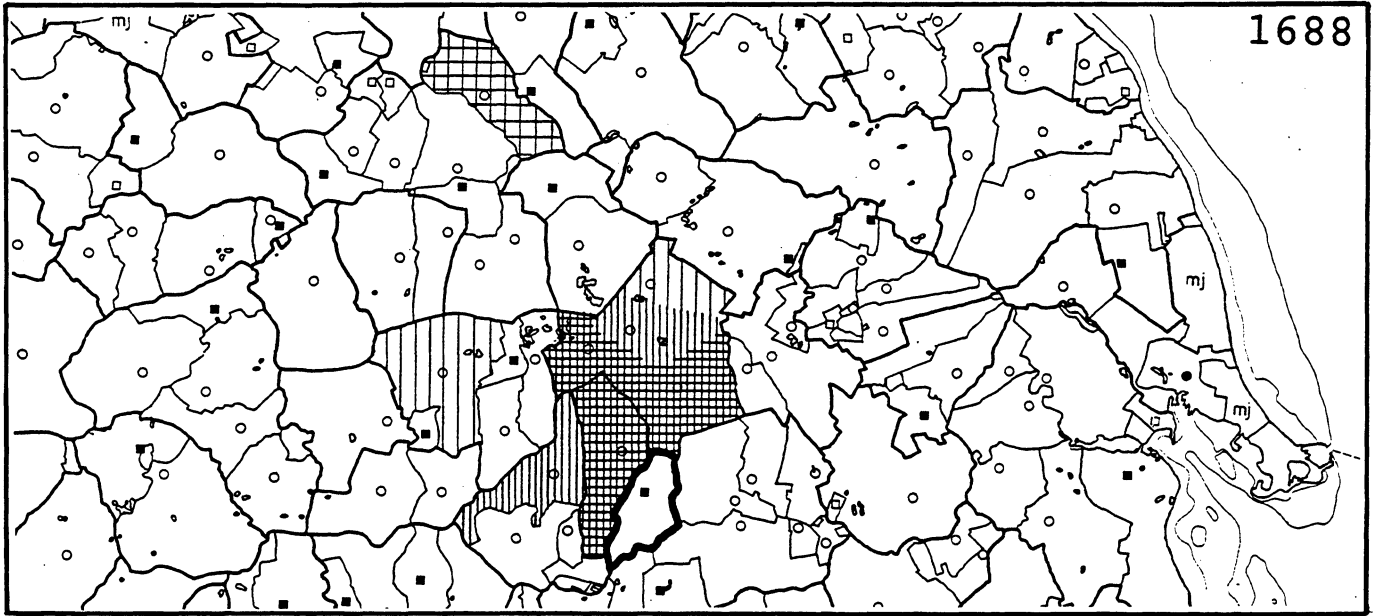
Sofjølund

Ravnholt

Kullerup

Lykke

Lammehave

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Navn: Lammehave	Tidligere navn:
---------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Navnet Lammehave nævnes første gang i 1419 i formen Lambehaghe. Ordet Lammehave betegner et stykke indhegnet skov eller mark til får i den tid, de har lam.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: oprindelig enestegård
--	---

Bemærkninger:

Hovedgården Lammehave en oprindelig udparcelleret af Sødunge bys ejerlav. Omkring 1560 blev Lammehave delt i Gamle- og Ny Lammehave. Den blev atter samlet i 1679. Den nuværende hovedbygning er fra 1750. Den var oprindelig omgivet af voldgrave.

Ejere:

1419-1563 slægten Skinkel
ca.1563 oprettedes Gamle- og Ny Lammehave
1679 samledes Lammehave af P. Vinding
1696 Hans Løvenhjælm
1697 H. v. Progrell
1761 H.F.Beenfeldt
1810 E.C.Tommerup
1826 Andreas Bruun Lunn
1911 L. Hansen
1985 Dalum Landbrugsskoles Legat

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger:</p> <p>Nordfløjen er bevaret i sin grundplan. Sidefløjene er derimod blevet afkortet.</p> <p>Avlsgården er blevet fuldstændigt ændret i sin grundplan. Den ligger delvis i samme område, men tyngdepunktet er flyttet mod øst.</p> <p>Huset ved ejerlavsranden og huset ved hovedgården ligger der stadig.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke blevet ændret meget, idet der kun er bygget to gårde mod nord.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Havens grundplan er blevet formindsket til alle sider.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: En del af skovarealerne er bevaret. Et enkelt vådområde mod sydøst er bevaret.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X	X	<p>Opført i 1740, stærkt ombygget 1800 og 1920.</p> <p>Avlsgård i grundmur fra 1914.</p> <p>Have på ca. 2 ha. Rester af voldgrave.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1887. Avlsgården var dog allerede blevet ombygget på dette tidspunkt.</p>				

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688 ¹⁾	1770	1858	1870	1903 ¹⁾	1956	
Tønder hartkorn			36 ²⁾	20	19	23	26	26	27	
Bemærkninger: 1) excl. 2 tdr.htk.skovskyld. 2) Delt i Gl. og Ny Lammehave.										

Fæstegodset

			1662 ¹⁾	1688	1770	1858	1870	1903		
Tønder hartkorn			170	94	213	13				
Bemærkninger: 1) Gl. Lammehave og Nordskov gods.										

			1662 ¹⁾	1688	1761	1858	1870	1903		
Antal gårde			22	15	29	2	1	0		
Heraf i hovedgd. sognet			4	11	16	2	1	0		
Antal huse				7	25	27	26	11		
Heraf i hovedgd. sognet				7	10	27	26	11		
Fæsteenheder ialt				22	54	29	27	11		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1761	1858				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	11	7	3				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	3	4	0				
Antal egaliserede samlinger af gårde	0	2	0				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 25

Hoveriets omfang pr. gs. gård:

a) pløjedage

b) spanddage

c) gangdage

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
----------	------------------	-------------------	----------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Lammehave synes opstået ved skovrydning i Sødinge ejerlavs skovrige vestlige del. Den omtales som hovedgård fra 1419, men blev o. 1560 delt i Gl. og Ny Lammehave, to gårde med hver 18 tdr.htk. De to gårde blev fæstet ud. Med hver gård fulgte en halvpart i Lammehave mølle. De to parter blev samlet igen i 1679. Med Ny Lammehave fulgte da noget jord i Rynkeby Kohave, som synes tillagt hovedgården. I 1688 takseredes den til blot 20 tdr.htk. foruden 2 tdr.skovskyld, og denne beskedne senmiddelalderlige størrelse beholdt hovedgården. Ny Lammehave, der lå i kirkeløkken, blev nedbrudt. I 1682 var det dyrkede areal på beskedne 79 tdr.ld. af usædvanlig dårlig bonitet. Til gengæld var der rigelig eng, skov og græs til den lille hovedgård, der har karakter af en skovgård. Besætningen var således i 1682 på 50 kreaturer. Lammehave Mølle ved gården kaldes 1589 for vintermølle.

I 1662 hørte Gl. Lammehave til nabogodset Nordskov. Efter gensamlingen bestod tilliggendet i 1688 af 15 gårde, hvoraf de 11 i hovedgårdssognet. Godset forøgedes i 1719 med 67 tdr.htk. af kronens fæstegods i Årslev sogn, og o. 1780 tilkøbtes yderligere 21 tdr.htk. her.

I 1761 var tilliggendet i alt 29 gårde, rimeligt arronderet, og Lammehave var hermed nået op i gruppen af komplette hovedgårde. Godset var kun delvis egaliseret.

O.1750 opførtes den nuværende hovedbygning på det gamle voldsted.

b. Efter cirka 1800:

Lammehaves areal blev forøget noget i løbet af 1800-tallet. O.1905 er det på 217 ha, hvoraf 152 var ager, 14 eng og 44 skov. I 1985 var arealet blevet formindsket en smule så det var nede på 204 ha. Agerarealet har samme størrelse som tidligere, engarealet er blevet opdyrket, og skovarealet er forøget med 8 ha. I 1985 hører der tillige 70 ha forpagtningsjord til gården.

Fæstegodset blev for hovedpartens vedkommende solgt fra først i 1800-tallet. I 1858 er der kun 13 tdr.htk. tilbage, fordelt på 2 gårde og 27 huse. Det hele lå i samme sogn som hovedgården. O.1905 drives gården af 13 faste folk og 1 daglejer.

Hovedgårdstaksten steg noget fra 1770 til 1870, hvor den var oppe på 26 tdr.htk. Herefter var den næsten stabil. O.1770 var jorden delt op i 6 marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. O.1905 var der 8 marker, hvoraf de tre var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 87 køer og 54 stk. ungvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 100 fedesvin. Der hørte på det tidspunkt en hollandsk vindmølle til gården.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering: interesse.

1. Lammehave opstod i middelalderen som enestegård ved skovrydning. O.1560 deltes gården i to fæstegårde, men den blev gensamlet i 1679 og øget ubetydeligt med lidt jord fra Rynkeby Kohave. I øvrigt bevarede hovedgården sin senmiddelalderlige struktur. Ved gården lå en lille mølle. Gården er randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Boniteten var ringe, og gården har klart karakter af skovgård.
2. I løbet af 1700-tallet opbyggedes Lammehave til et lille komplet gods med o. 30 gårde, de lå rimeligt arronderet. Godset ejede ingen kirke og nåede ingen særlig status.
3. O.1810 afhændedes det meste af bøndergodset, ligesom hovedgårdstaksten reduceredes lidt. Det synes dog siden udvidet i 1800-tallet og er endnu intakt bevaret.
4. Den nuværende hovedbygning er fra ca. 1750, men radikalt ombygget i 1920. Avlsbygningerne blev nybygget efter en brand i 1914.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og typeren anlægstype med et godt hundredårigt afbrud i hovedgårdsstatussen og få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: interesse.

1. 1700-tals hovedbygningen er stærkt ombygget. Avlsgården nybygget i 1914. Møllen er forsvundet. Haven er formindsket. Rester af de middelalderlige voldgrave.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Der er dog ført en jernbane tværs igennem. Et enkelt vådområde er bevaret samt en del af skovarealerne.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: Tomten af møllen, tomten af Ny Lammehave.

Fre

KORT 1

Stolle
Lynke
2040000

Made 10/1

Pötrigan

Nij

Lange Lynke

Lynke

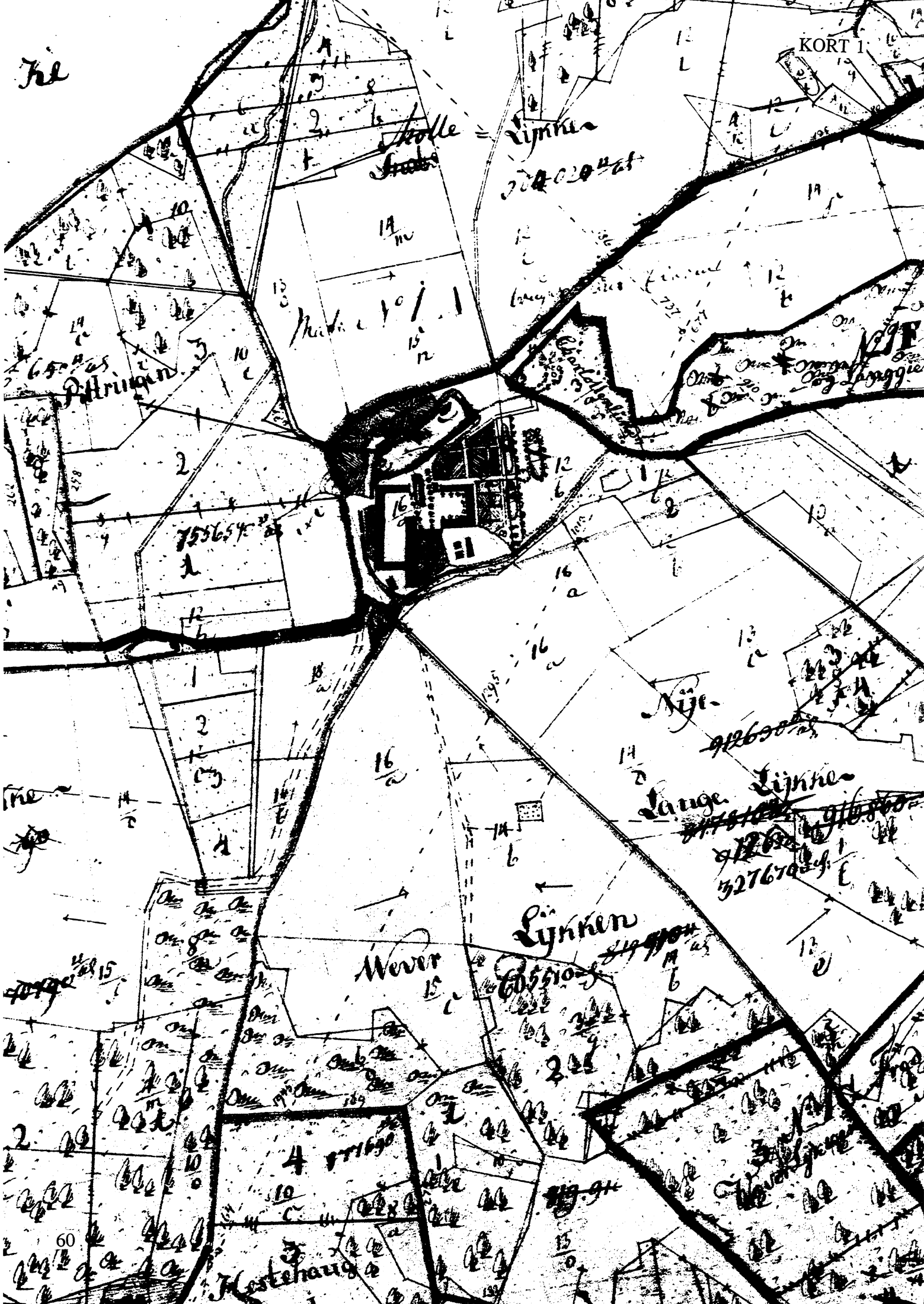
Neve

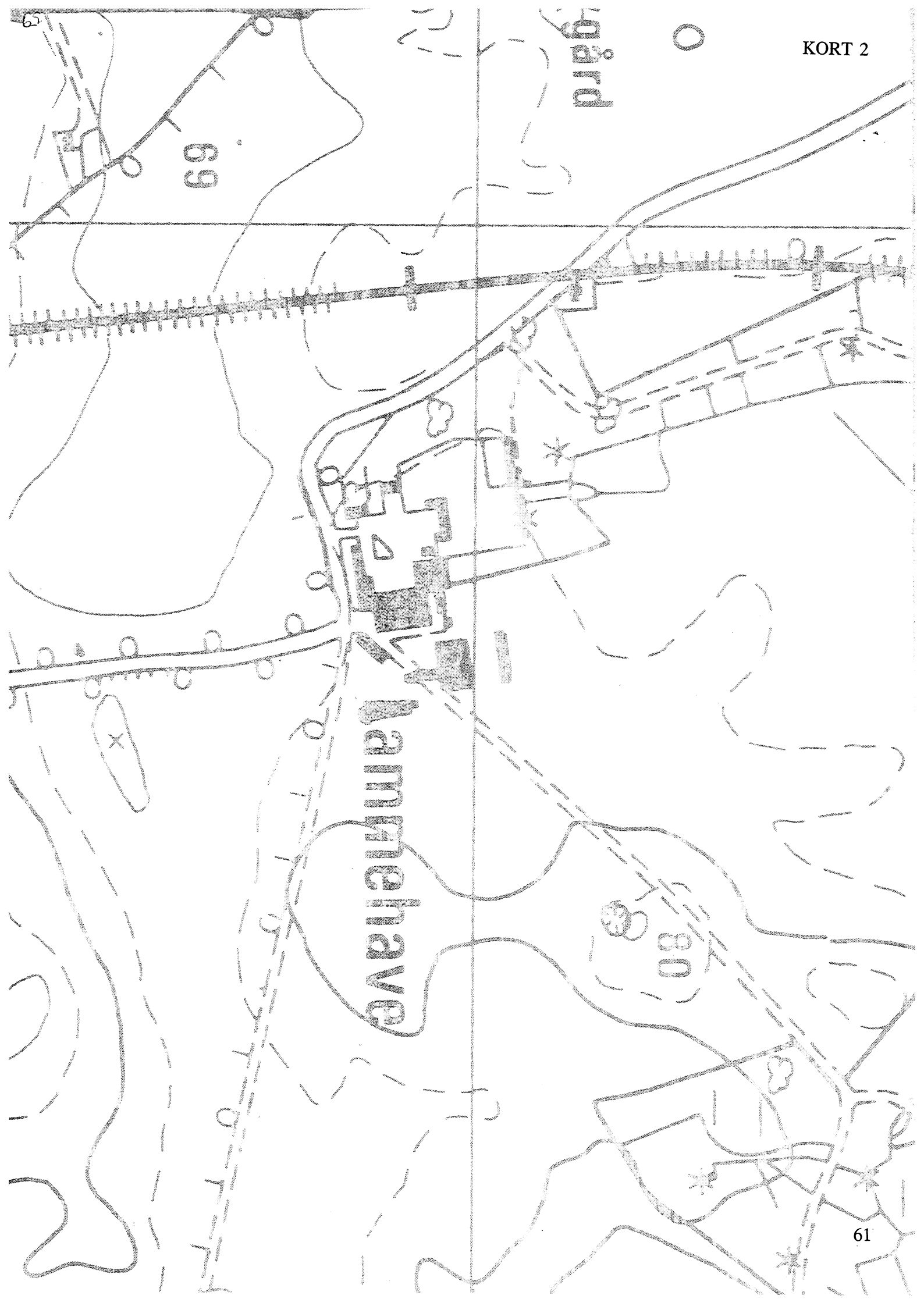
2. 00

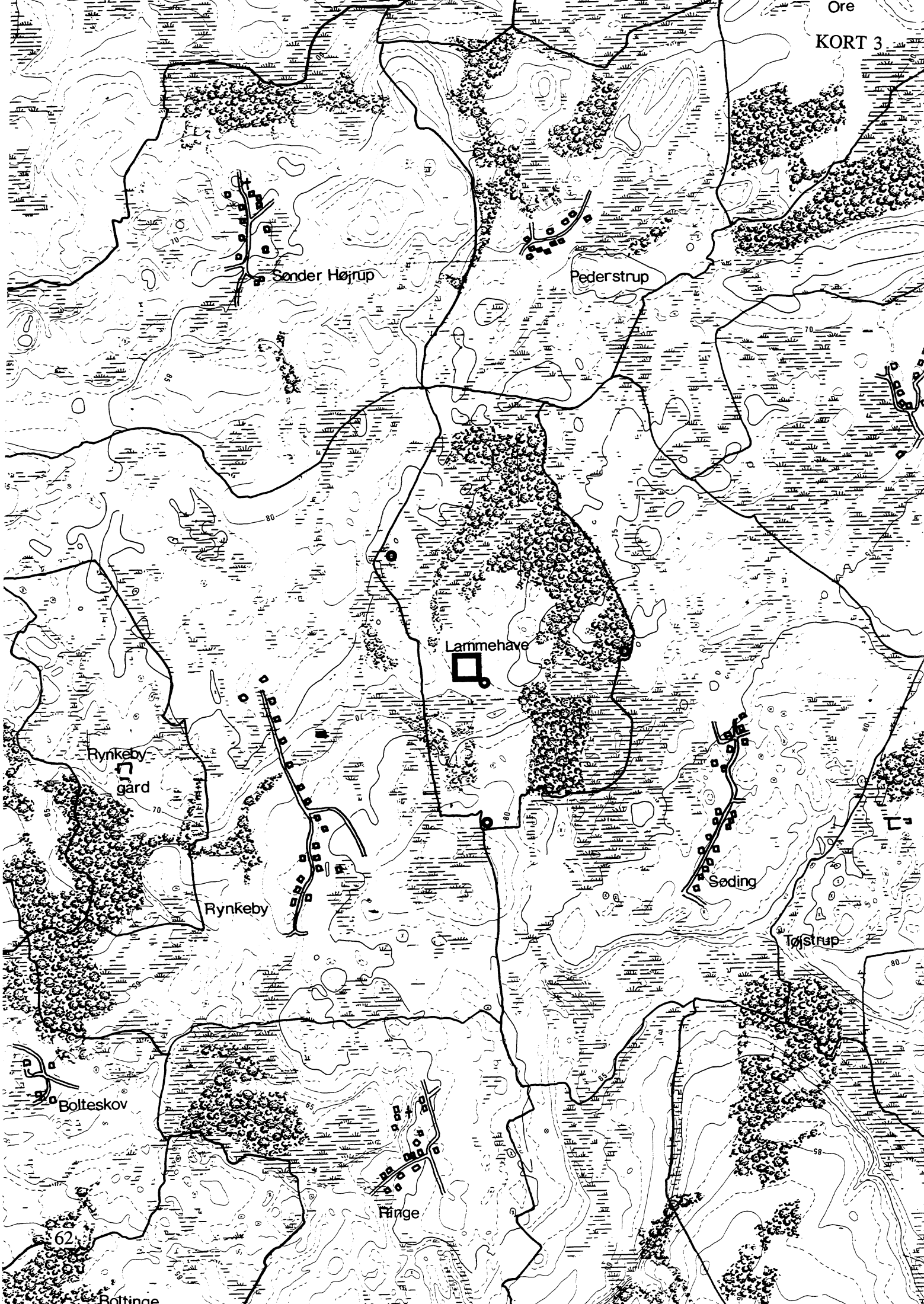
4 0000

60

Hestehaug

Sønder Højrup

Pederstrup

Lammehave

Rynkeby
gard

Rynkeby

Sødning

Tøjstrup

Bolteskov

Hinge

62

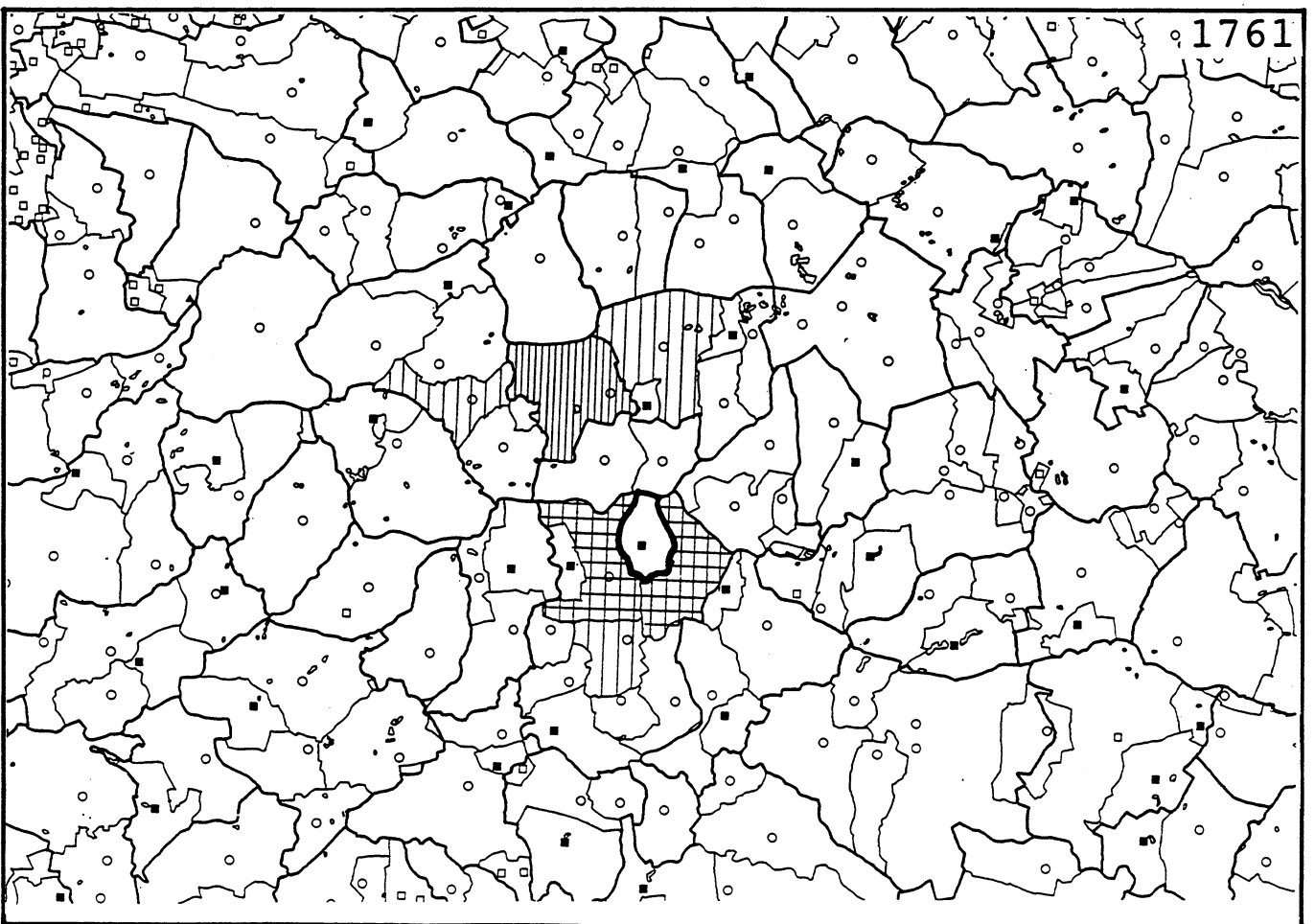
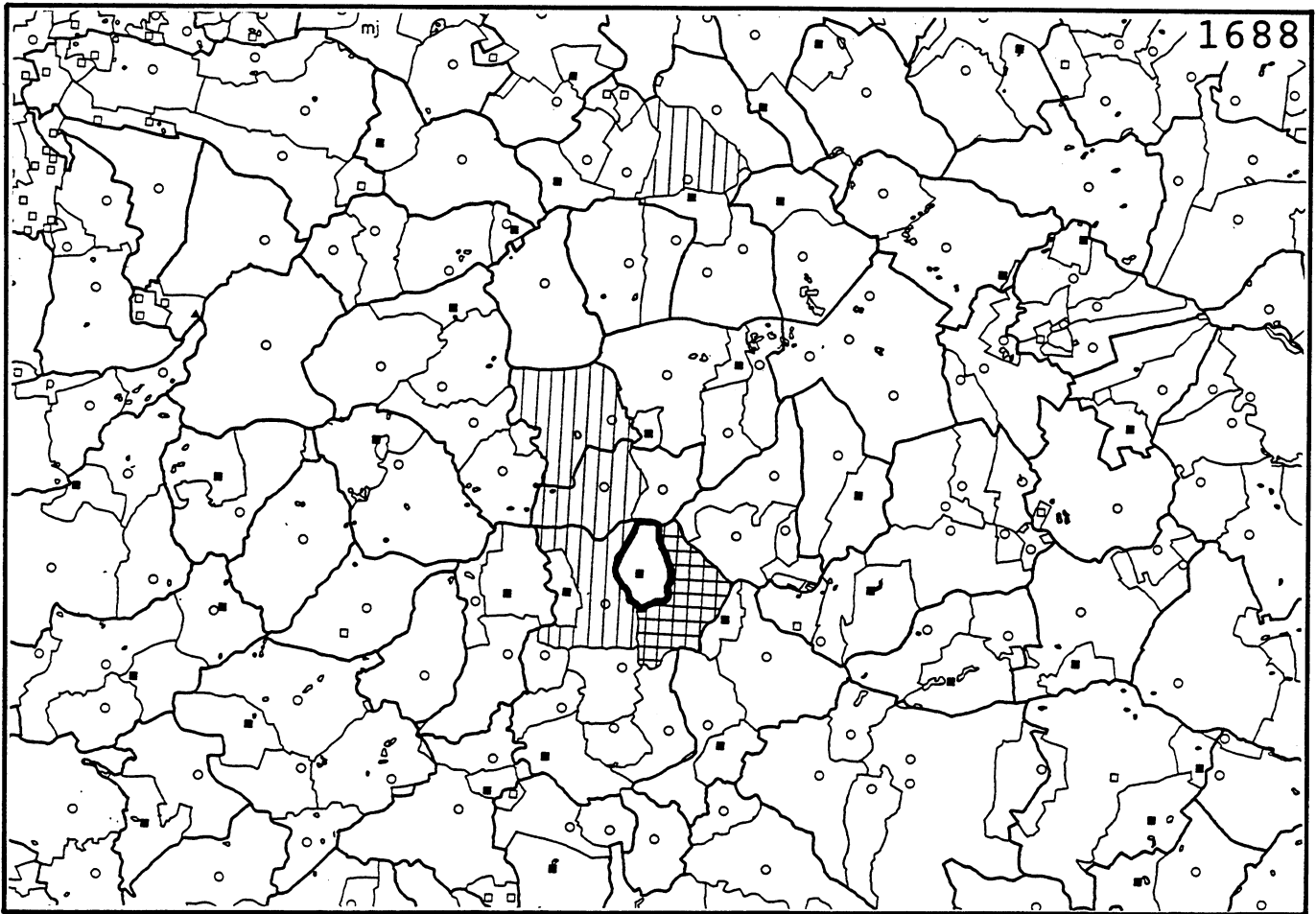
Boltinge

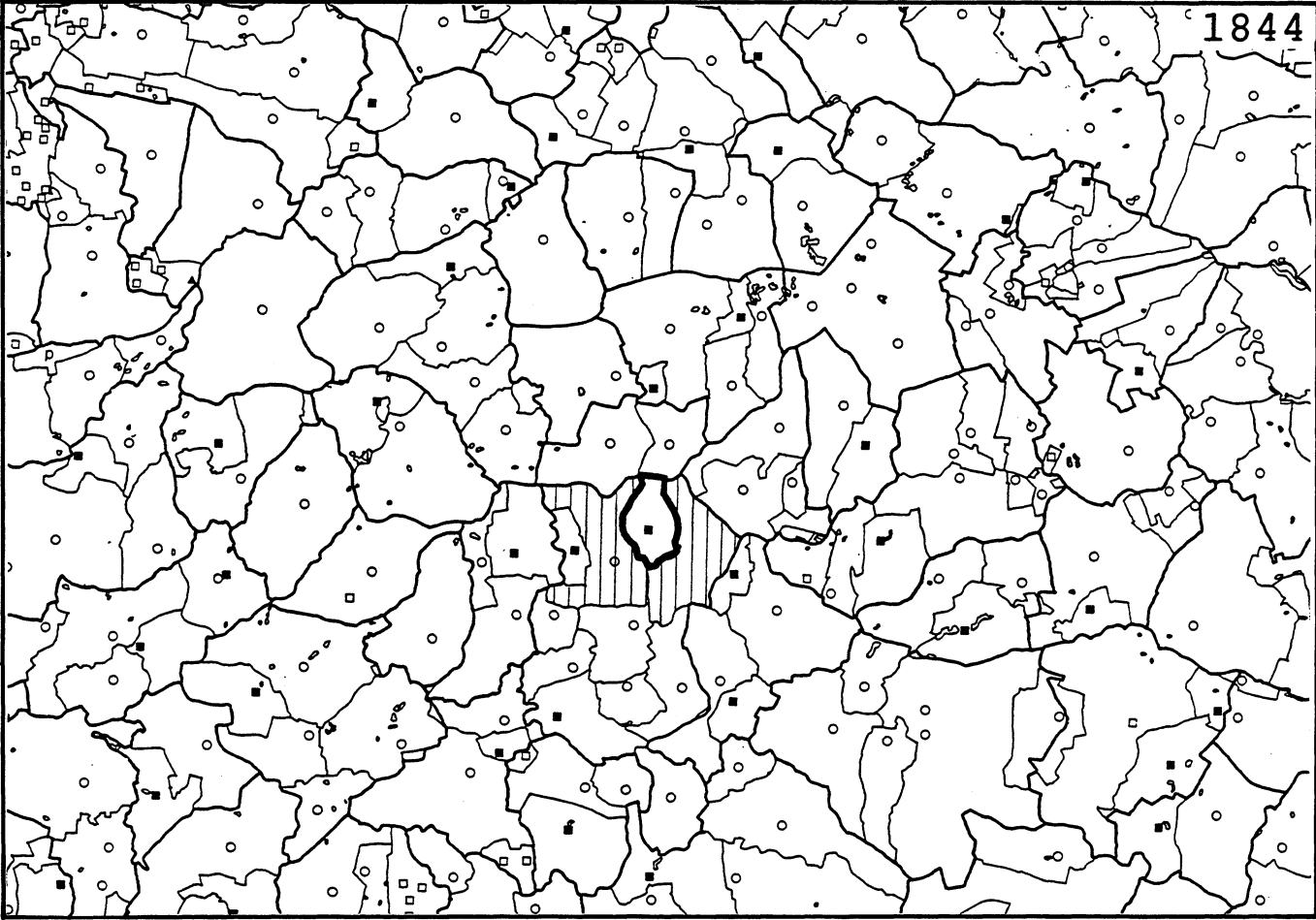

RINGE

63

Højvang

Nordskov

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Gestelev
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Navn: Nordskov	Tidligere navn: Skovgård
--------------------------	------------------------------------

Bemærkninger: Nordskov nævnt første gang i 1495 i formen Norskov. Navnet hentyder til Nordskovs beliggenhed i tilknytning til Enghave skov.

Anlægstidspunkt: senmiddelalder	Anlægsform: enestegård
---	----------------------------------

Bemærkninger: Nordskov er opstået som rydningsgård i Gestelevs ejerlav. Senere er der ved gårdens udvidelse og oprettelse til hovedgård lagt andre enestegårde under den: Kildemose, Tykkehøve og Grønnegård. Disse nedlæggelser er sket ca.1660.

Ejere: 1495 Joachim Bast 1522 Algud Pedersen Knud Mikkelsen Akeleye 1604 Jørgen og Hans Aschersleben Claus Brockenhuus 1689 Kronen 1690 Hans Schrøder v.Løvenhielm c.1692 Fr. Gedde 1696 Fr. Ahlefeldt 1750 Henrik Bielke Kaas 1751 P.B. v. Wolffrath 1789 A.M. Lüttichau 1802 F.J. Sehested 1835 H. Kruuse 1900 Fr. Sporon-Fiedler 1992 Erik Nielsen
--

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sallinge	Ringø	Gestelev

Ejerlavet omkring år 1800

a. Hoved- og avlsbygninger:	Hoved- og avlsbygninger ligger tæt, men udgør to selvstændige anlæg. Hovedbygningen er to-fløjet med et "krydshus" mod øst. Omkring disse er der voldgrave. Avlsbygningerne mod vest består af mange længer med udløberfløje.
b. Placering i ejerlavet:	<p>Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af skov.</p> <p>Placering: Randplaceret Orientering: Agerorienteret</p>
c. Øvrige bygninger i ejerlavet:	Der er aftegnet 13 huse i ejerlavet. Det ene af dem ligger umiddelbart syd for avlsbygningerne, mens de øvrige ligger rundt i ejerlavsranden.

Driftsøkonomi

a. Areal år 1800:	366 ha	
Antal marker:	6	heraf i årlig brug: 3
b. Dyrket areal år 1682:	101 tdr.l.d.	Vangebrug: 2/1
Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):		
1. bon:	0	1. + 2. bon: 60 eng: 5 skov: 22 græs: 1
Bemærkninger:	Besætning 1682: 0 malkekøer, 51 okser, 5 stude, 14 ungnød.	

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform:	K. Centralfyn. Moræneflade med ås og terrænskrænter.
Jordbund:	Moræneler og smeltevandssand.
Naturlig afgrænsning:	Nordskov er kun naturligt afgrænset mod øst.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringø	Sogn: Gestelev
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har fået tilføjet en ny fløj mod nord, så anlægget nu er tre-fløjet. Voldgravene er bevaret.</p> <p>Avlsbygningerne ligger samme sted, men der er forsvundet en del af de mindre bygninger.</p> <p>Enkelte af husene er forsvundet</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret meget, idet der kun er kommet enkelte nye huse til</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet har samme udstrækning som tidligere</p> <p>Skove og vådområder: Gærderne omkring skovarealerne er bevaret</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovarealerne er bevaret, mens vådområderne er forsvundet</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X		<p>Ny hovedbygning i 1700. Istandsatt 1901 og 1918.</p> <p>Moderniseret 1934-38.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: Ændringerne ved hoved- og avlsbygninger er hovedsageligt sket før 1887, mens ændringerne ude i ejerlavet hovedsageligt er sket efter 1887.</p>				

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sallinge	Ringe	Gestelev

Hovedgårdstaksten

			1662	1688 ²⁾	1770 ³⁾	1838	1870 ¹⁾	1903	1956	
Tønder hartkorn			44	24	48	40	58	55	55	
Bemærkninger: 1) nok incl. skovskyld. 2) excl. skovskyld 4 tdr.htk. 3) incl. Rynkebygård										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹⁾	1770	1838	18	1903		
Tønder hartkorn			61	202	288	24				
Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til 1/3 af Skovsbo hovedgård i Rynkeby sogn.										

			1662	1688 ²⁾	1789	1838	18	1903		
Antal gårde			7	32	41	2		0		
Heraf i hovedgd. sognet			4	7	15	1		0		
Antal huse				13	24	23		12		
Heraf i hovedgd. sognet				1	18	15		10		
Fæsteheder ialt				45	65	25		12		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1789	1838			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	4	8	4			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	1	3	0			
Antal egaliserede samlinger af gårde	0	3	0			

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 40 gårde

Hoveriets omfang pr. gs. gård:

- a) pløjedage
- b) spanddage
- c) gangdage

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Sallinge	Ringø	Gestelev

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Nordskov er opstået som skovenestegård i den skovrige del af Gestelevs nordlige ejerlav. Nordskov nævnes som hovedgård fra 1495. O.1660 udvidedes Nordskov med tre andre skovgårde i området: Kildemose, Tykkehave og Grønnegård. Den nåede herved op på 24 tdr.htk. foruden 4 tdr.skovskyld i 1688. I 1700-tallet blev nabohovedgården Rynkebygård med 20 tdr.htk. drevet under Nordskov.

I 1682 var det dyrkede areal på blot 101 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var dårlig, men der var nogen eng og megen skov til hovedgården, der klart har karakter af skovgård. I 1682 var besætningen på 51 okser, 5 stude og 14 ungnød. O.1800 hedder det, at Nordskov havde betydelig og god skov. I 1662 var fæstegodset meget beskedent, og i 1689 blev Nordskov udlagt til kronen for gæld. Året efter solgte kronen gården igen, og der fulgte en hurtig godsopbygning. I 1696 var bøndergodset på godt 200 tdr.htk., og i 1703 tilkøbtes Rynkebygård. I 1719 tilkøbtes 95 tdr.htk. af kronens tidligere ryttergods. År 1700 opførtes endvidere ny hovedbygning. Bøndergodset nåede herved op på knap 300 tdr.htk. i 1770. I 1789 var godset godt arronderet og gennemgaldiseret. Hovedbesiddelsen var 15 gårde i Gestelev, 11 i Sdr. Højrup og 10 i Freltofte.

I 1696 havde godset patronatsret til Ryslinge og Gestelev kirker, og i 1698 tilkøbtes Sdr.Højrup kirke.

b. Efter cirka 1800:

Hovedgårdsejerlavets areal var o.1800 på 366 ha. Avlsgården havde o.1900 319 ha, hvoraf 238 ha var ager, 12 ha eng og 55 ha skov. I 1987 var der 267 ha.

Hovedparten af fæstegodset blev solgt fra o.1800, men hovedgården beholdt en del huse. O.1770 var der 40 gårde, der havde hoveripligt til Nordskov. O.1900 blev avlsgården drevet af 12 faste folk, 8 daglejere og 2-4 malkekoner.

Hovedgårdstaksten steg en del i 1800-tallet, så den o.1900 var oppe på hele 55 tdr.htk. Jorden var o.1800 delt i 6 marker, hvoraf 3 blev besået årligt. O.1900 var der 9 marker, hvoraf 5 blev besået, mens 1 lå brak, og 3 lå med kløver og græs. Besætningen var da på 125 køer og 75 stk. ungvæg og kalve. Der produceredes 100 fedesvin årligt.

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Ringe	Sogn: Gestelev
-----------------	----------------------------	--------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering: interesse

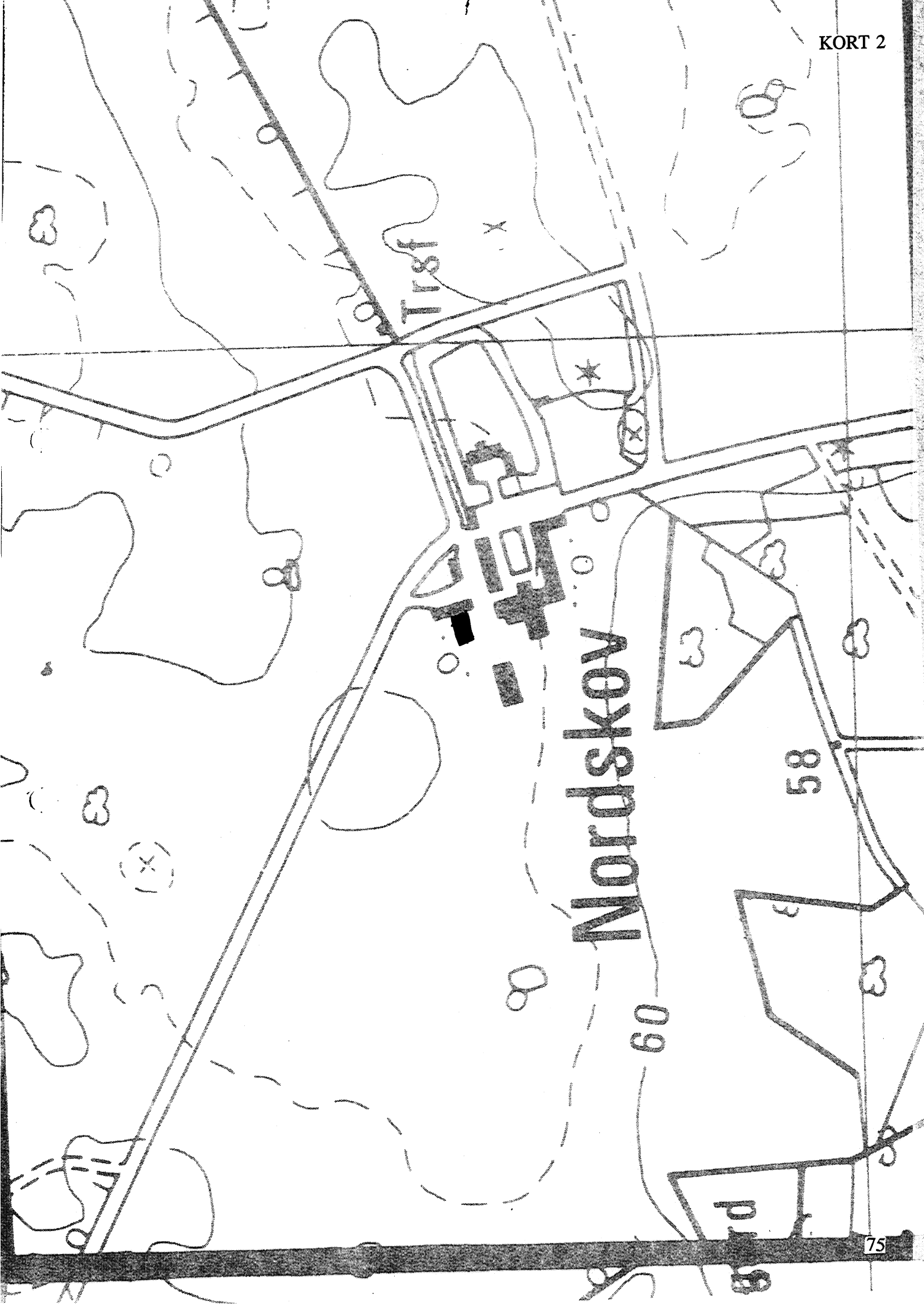
1. Nordskov er anlagt som skovenestegård i senmiddelalderen. Den nævnes som hovedgård i 1495. O.1660 udvidedes den med tre andre skovgårde, men den forblev dog under middelstørrelse. Nordskov er randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Af karakter er den skovgård. Igennem 1700-tallet opdyrkedes en stor del af ejerlavet, hvorved hartkornet øgedes betydeligt.
2. Godstilliggendet var meget beskedent, men o.1700 opbyggedes Nordskov til et middelstort gods, og der byggedes ny hovedbygning. Godset var velarronderet og gennemgaldiseret sidst i 1700-tallet. Nordskov ejede Gestelev kirke og to nabokirker. I 1700-tallet blev nabohovedgården Rynkebygård drevet under Nordskov.
3. Bøndergodset blev allerede solgt fra sidst i 1700-tallet. Hovedgårdsejerlavet er formindsket noget i 1800-1900-tallet.
4. Den nuværende hovedbygning stammer fra 1700.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en forholdsvis sen godsudvikling og en tidlig afvikling.

Relikt-vurdering: interesse

1. Hovedbygningen fra 1700 ændrede stærkt karakter ved restaurering i 1901. Avlsbygningerne delvis nyopført efter brand i 1916. Voldgrave og have er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Hovedparten af skovarealerne er bevaret, vådområderne er forsvundet. Gærderne omkring skovarealerne er bevaret.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: Tomten af gårdene Tykkehøve, Grønnegård, Kildemose.

Søby

Freltofte

Palleshave

Nordskov

Rynkeby
gard

Rynkeby

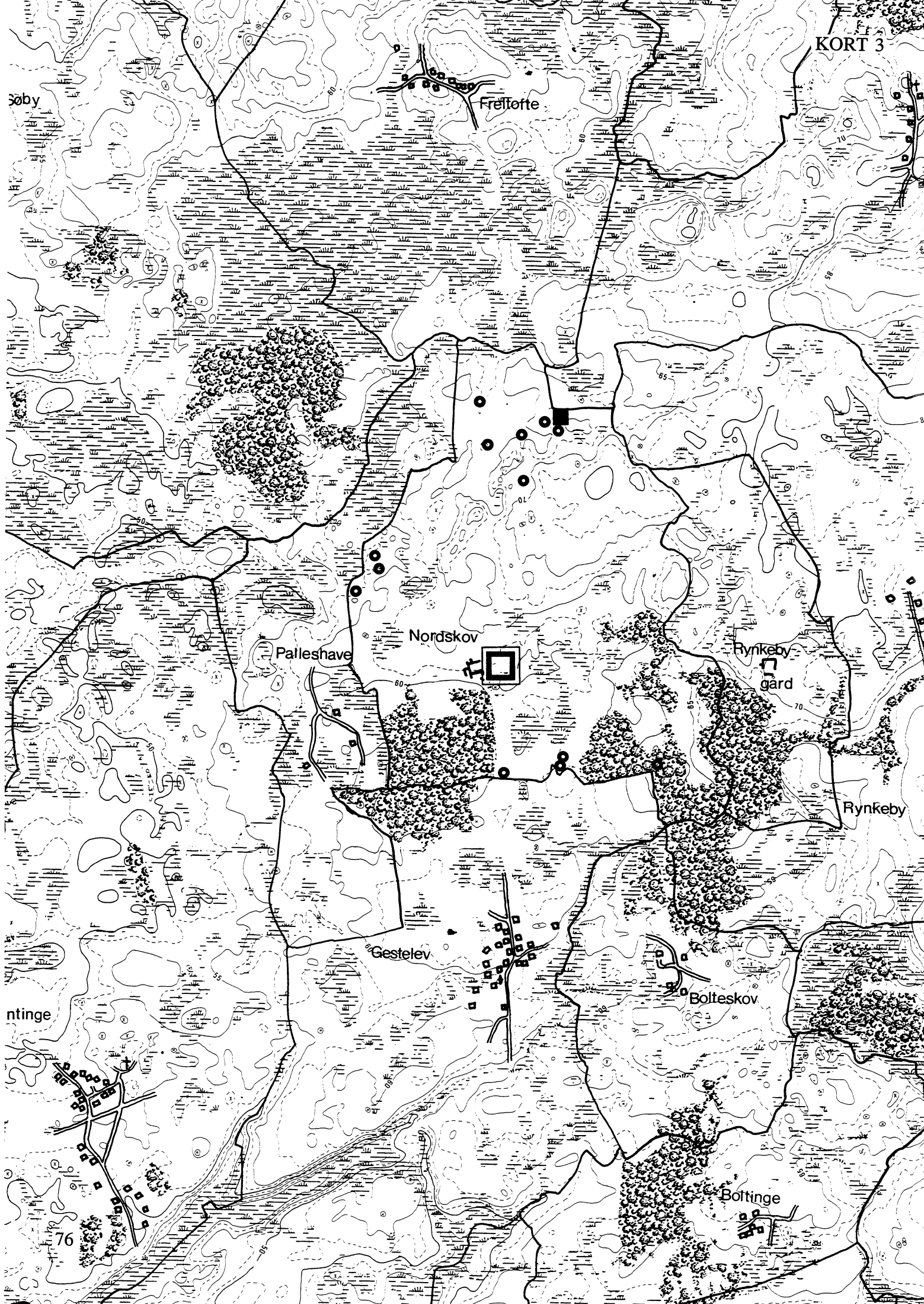
Gestelev

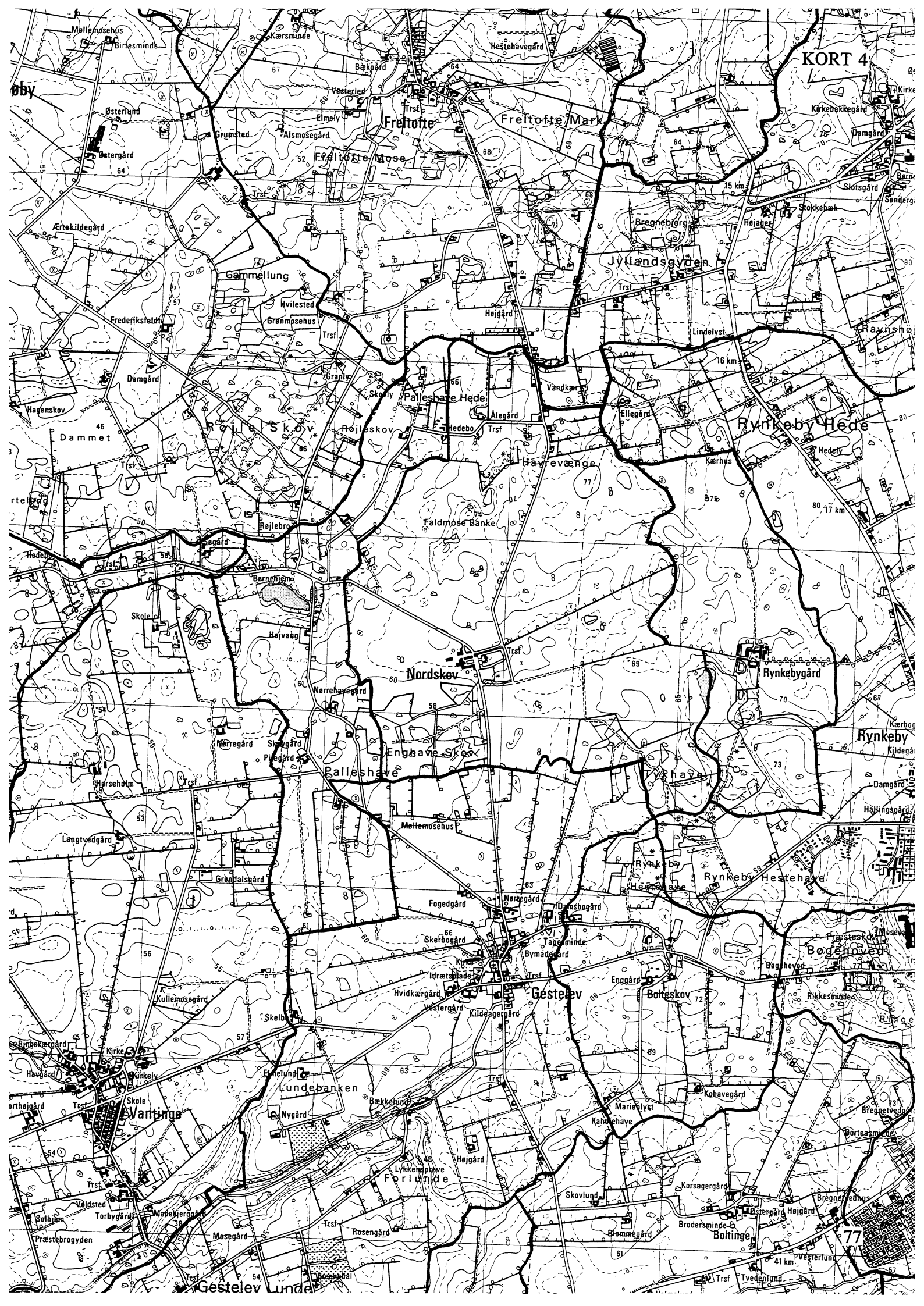
Bolteskov

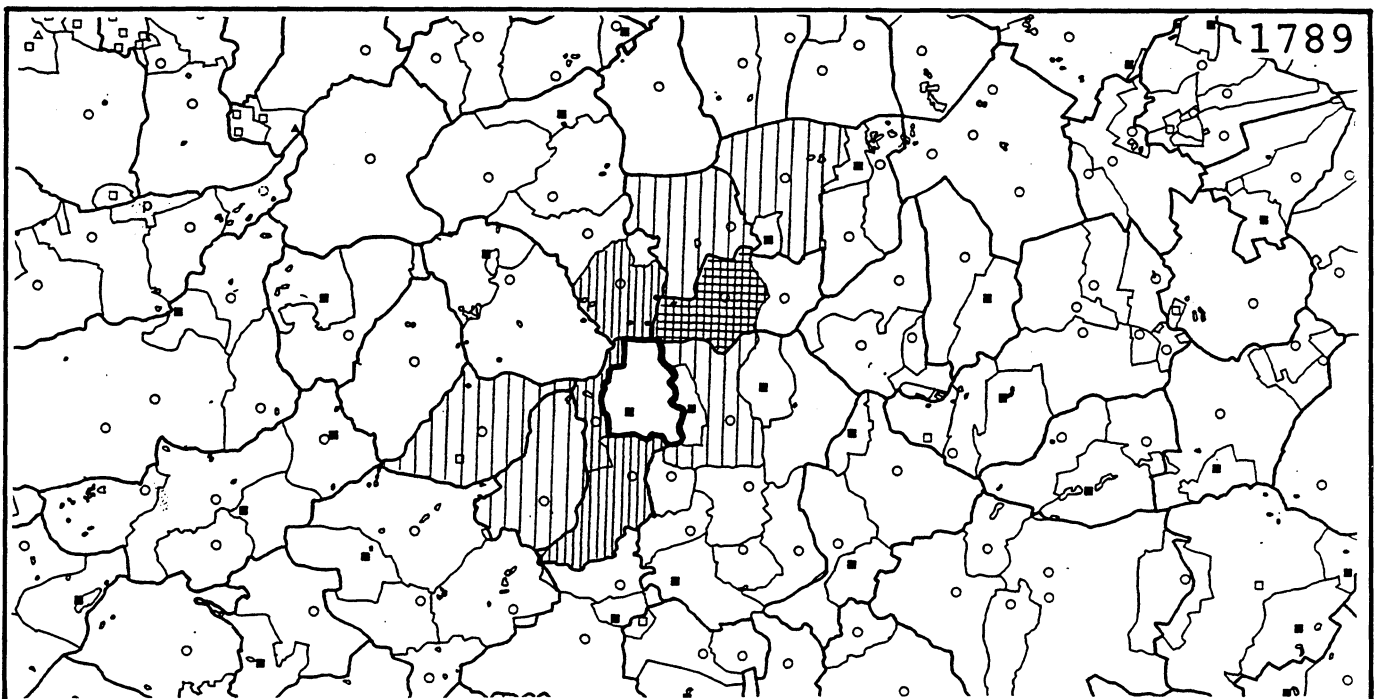
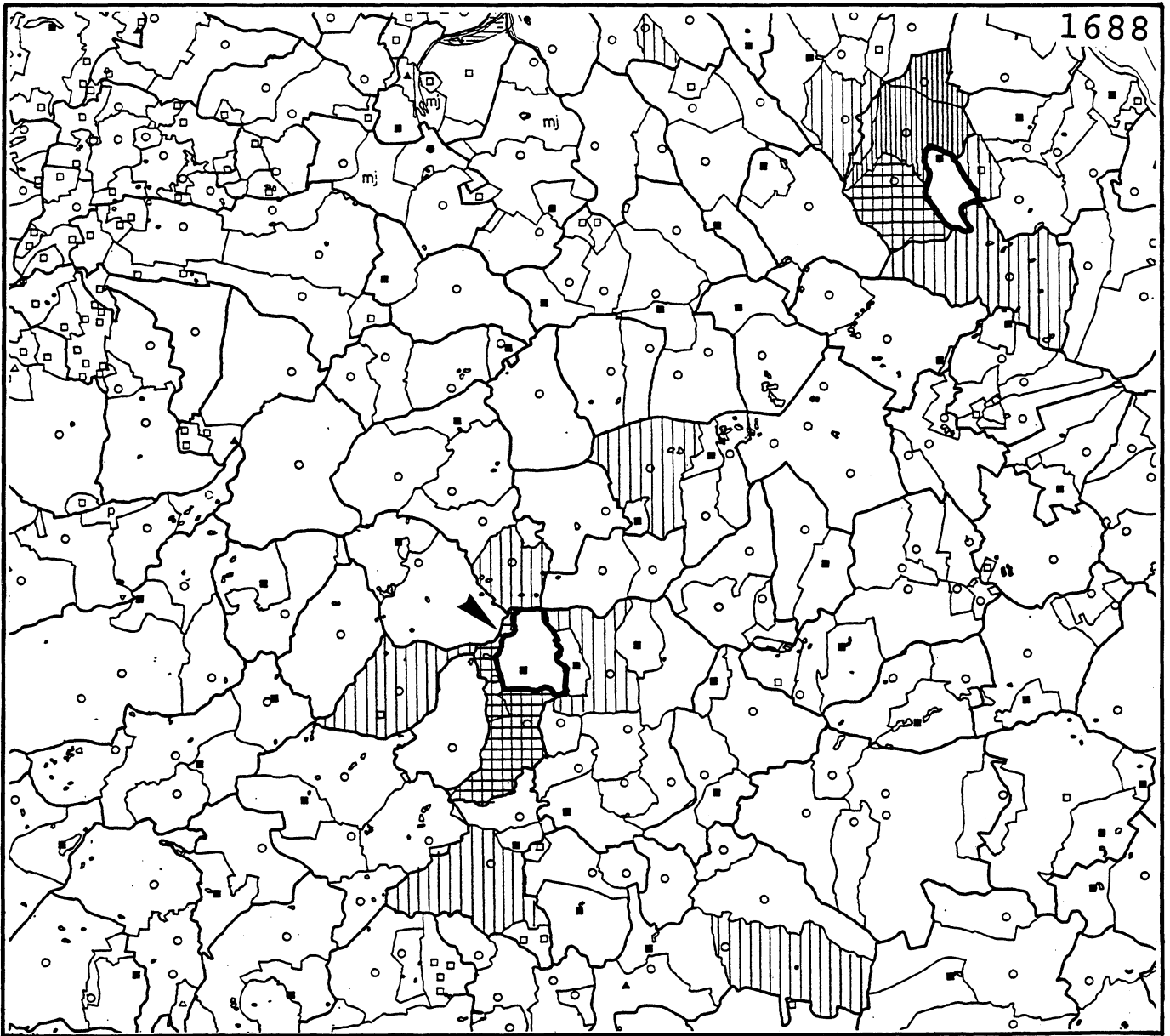
ntinge

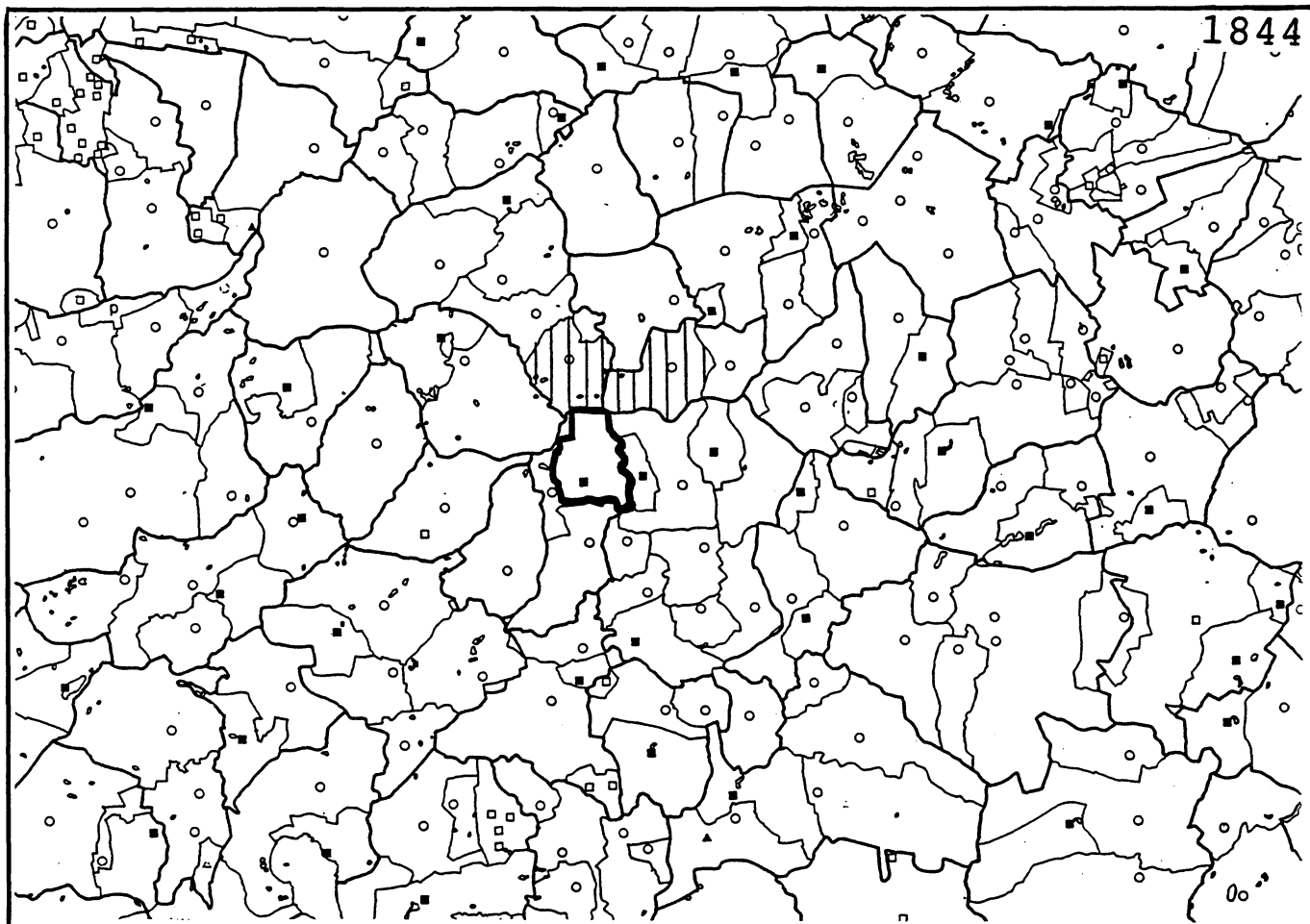
Boltinge

76

Rynkebygård

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Navn: Rynkebygård	Tidligere navn:
-----------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Rynkebygård nævnes første gang mellem 1448 og 1481 i formen Rynkeby gardh. Rynkeby har navn efter landsbyen Rynkeby. Forledet er gl.da. rink, der betyder stridsmand, mand i almindelighed. Efterledet by, betyder landsby.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: udflyttet landsbyhovedgård
--	--

Bemærkninger:

Rynkebygård har oprindelig ligget i landsbyen Rynkeby. Den er flyttet ud til sin nuværende plads en gang i middelalderen. I 1614 blev Rynkebygård nedrevet, og jorden lagt under Boltinggård. Den blev atter oprettet til selvstændig hovedgård i slutningen af 1600-tallet. Den nuværende hovedbygning fra 1858 ligger på det gamle voldsted, der indtil midten af 1700-tallet havde velbevarede grave.

Ejere:

1358 Laurits Degn	Fælles ejer med nabogården
1400-tallet Sct. Knuds Kloster	Boltinggård 1609-69, 1691-
Kronlen efter reformationen	1703 og 1736-1806.
1580 Gedske Mikkelsdatter Brockenhuus	
1589 Hans Lange	
ca.1610 Chr. Thott	
1610-1736 forskellige ejere	
1736 Henrik Bielke Kaas	
1803 H.J.Hansen	
1806-1846 forskellige ejere	
1846 P.L.Petersen	
1887 E.Schaffalitzky de Muckadell	
1929 C.Andersen	
1985 C.Andersen	

Historiske tildragelser:

I 1766 bestemte de daværende ejere at oprette et stamhus af Boltinggård og Rynkebygård. Besiddelserne blev dog belånt i 1774, og stamhusbestemmelserne trådte derfor ikke i kraft.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Ejerlavet omkring år 1800**a. Hoved- og avlsbygninger:**

Hoved- og avlsbygninger udgør et samlet 4-fløjet anlæg. Ingen af dem er bygget sammen. Mod nord og vest er der voldgrave. Sydvest for anlægget ligger der en mindre bygning.

b. Placering i ejerlavet:

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af eng samt nogen skov.

Placering: Centralplaceret

Orientering: Ager-orienteret

c. Øvrige bygninger i ejerlavet:

Der er ikke aftegnet yderligere bygninger i ejerlavet.

Driftsøkonomi**a. Areal år ~~1800~~ 1820: 133 ha**

Antal marker:

heraf i årlig brug:

b. Dyrket areal år 1682: 85 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 17 1. + 2. bon: 77 eng: 8 skov: 4 græs: 0

Bemærkninger:

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: K. Centralfyn. Moræneflade med terrænskrænter og uregelmæssige morænebakker mod syd.

Jordbund: Moræneler med ferskvandstørv og -dynd mod syd.

Naturlig afgrænsning:

Det er kun den vestlige grænse, der er naturlig.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen er flyttet en smule mod sydøst og består i dag af tre fløje. Avlsgården ligger delvis i samme område, men er ændret i sin grundplan. Voldgravene er bevaret. Bebyggelsesgraden er ikke ændret ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet er blevet ændret en del i sin grundplan ved en udvidelse mod syd. Der er bevaret enkelte uregelmæssige gærder mod syd.</p> <p>Skove og vådområder: Ikke ager-arealer: Skovarealet er bevaret, men engområderne er blevet opdyrket.</p> <p>Særlige relikter: Vest for hovedbygningen ligger der i dag et voldsted. Det er ikke med på kortet fra o. 1800.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X		X	<p>Den er opført i 1858.</p> <p>Avlsgården er opført i 1947. Gårdsmedie fra 1870.</p> <p>Have på c.2 tdr.ld., anlagt i 1935.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: I 1887 er ændringer sket på hovedbygningen, mens avlsgården er bevaret i sin grundplan, dog med en tilbygning mod øst. De spredtliggende engområder er blevet opdyrket, mens de større er der endnu.</p>				

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Hovedgårdstaksten

			1662 ⁴⁾	1688	1766 ³⁾	1842	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			28	21	21	21	25	29	33	
Bemærkninger: 3) excl. 1 td.htk. skovskyld. 4) delt i to fæstegårde under Boltinggård.										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹⁾	1766 ²⁾	1842	18	1903		
Tønder hartkorn				29	418	2				
Bemærkninger: 1) med fæstegodset til Orelund 2) omfatter også fæstegodset til Boltinggård										

			1662	1688 ¹⁾	1766 ²⁾	1842	1870	1903		
Antal gårde				4	65	0	1	0		
Heraf i hovedgd. sognet				0	30	0	1	0		
Antal huse				6	6	9	6	6		
Heraf i hovedgd. sognet				0	4	9	6	6		
Fæsteenheder ialt				10	71	9	7	6		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1766 ²⁾	1842				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods		21	1				
Heraf samlinger på min. 3 gårde		8	0				
Antal egaliserede samlinger af gårde		5	0				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

En hovedgård i Rynkeby omtales allerede i 1358. Formentlig er den allerede i senmiddelalderen flyttet i landsbymarkens skovrige vestlige del og har fået et enemærke udparcelleret. Gården fik dog ingen betydelig stilling. Den hørte i 1400-tallet under Skt. Knuds Kloster i Odense og kom herfra ved reformationen til kronen, der afhændede den i 1580. 1614 blev hovedbygningen nedbrudt, og jorden på i alt 28 tdr.htk. fordelt på to fæstegårde under Boltinggård. I 1709 omtales Rynkebygård som en af Boltinggårds "bøndergårde". Med mindre afbrydelser forblev Rynkebygård under Boltinggård frem til 1806. I 1700-tallet blev den anvendt som mejerigård. I 1766 var besætningen således på 60 køer. Hovedgårds-ejerlavet synes at have været stabilt under disse omskiftelser på 21 tdr. (1688) htk., hvortil kom 1 td.skovskyld.

I 1682 var det dyrkede areal på 85 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var noget under middel, men der var tilstrækkelig eng og nogen skov til gården, der har karakter af skovgård.

Siden sammenlægningen med Boltinggård havde Rynkebygård ikke noget selvstændigt bøndergods.

I 1806 omtales gårdens 21 tdr.htk. og 1 td.skovskyld som ufrit tilliggende til Boltinggårds hovedgårdstakst.

b. Efter cirka 1800:

Rynkebygårds areal var i 1820 på 133 ha. Proprietær Petersen, der ejede gården fra 1846, forøgede arealet med 62 ha. O.1905 var det derfor oppe på 193 ha, hvoraf 174 var ager, 9 eng og 7 skov. I 1985 er arealet oppe på 227 ha. Forøgelsen er sket på både ager og skovarealet.

Fæstegodset var ret tidligt blevet overført til Boltinggård, så der i 1842 kun var 9 huse tilbage. Husmændene kunne dog også bidrage med en del hoveri. I 1820 var der 6 husmænd på godset. De forrettede årligt 312 ugentlige og 100 høst- og løbedage. O.1905 drives gården af 13 faste folk og 4-6 daglejere.

Hovedgårdstaksten begyndte at stige fra midten af 1800-tallet. I 1956 er den oppe på 33 tdr.htk. I 1806 var kvægbesætningen på 50 køer og 15 stk. ungvæg og kalve. O.1905 var jorden delt op i 9 marker. Kvægbesætningen var da på 76 køer og 45 stk. ungvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 100 fedesvin. I 1854 tilkøbtes Ringe kirke- og kongetiende, som Boltinggård tidligere havde ejet.

Fyns Amt	Herred: Gudme	Kommune: Ringe	Sogn: Ringe
-----------------	-------------------------	--------------------------	-----------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:**

interesse

1. Rynkebygård er en i senmiddelalderen udflyttet landsbyhovedgård, der øjensynlig allerede da fik udparcelleret et enemærke af beskeden størrelse, der ikke siden udvidedes. I de følgende århundreder var Rynkebygård en del af et større gods-kompleks, og gården ofte bortfæstet til bønder. Gården er centralplaceret i sit ejerlav. Boniteten var ringe, og Rynkebygård havde karakter af en skovgård.
2. Rynkebygård havde i 1600-1700-tallet ikke noget selvstændigt fæstegods, og heller ingen særlig status. I 1700-tallet fungerede den som mejerigård under Boltinggård.
3. Først da gården i 1806 blev skilt fra Boltinggård, får den egentlige hovedgårds-funktioner. Gårdens areal udvidedes betydeligt, og Ringe kirke blev tilkøbt. Bortset fra huse blev der dog ikke tale om noget egentligt fæstegods. Ejerlavet er intakt bevaret endnu i dag.
4. I 1806 omtales et voldsted i haven. Gården nybyggedes i 1858. Avlsgården er nyopført i 1947.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en udviklingshistorie, der placerer gården på grænsen mellem hovedgård og fæstegård.

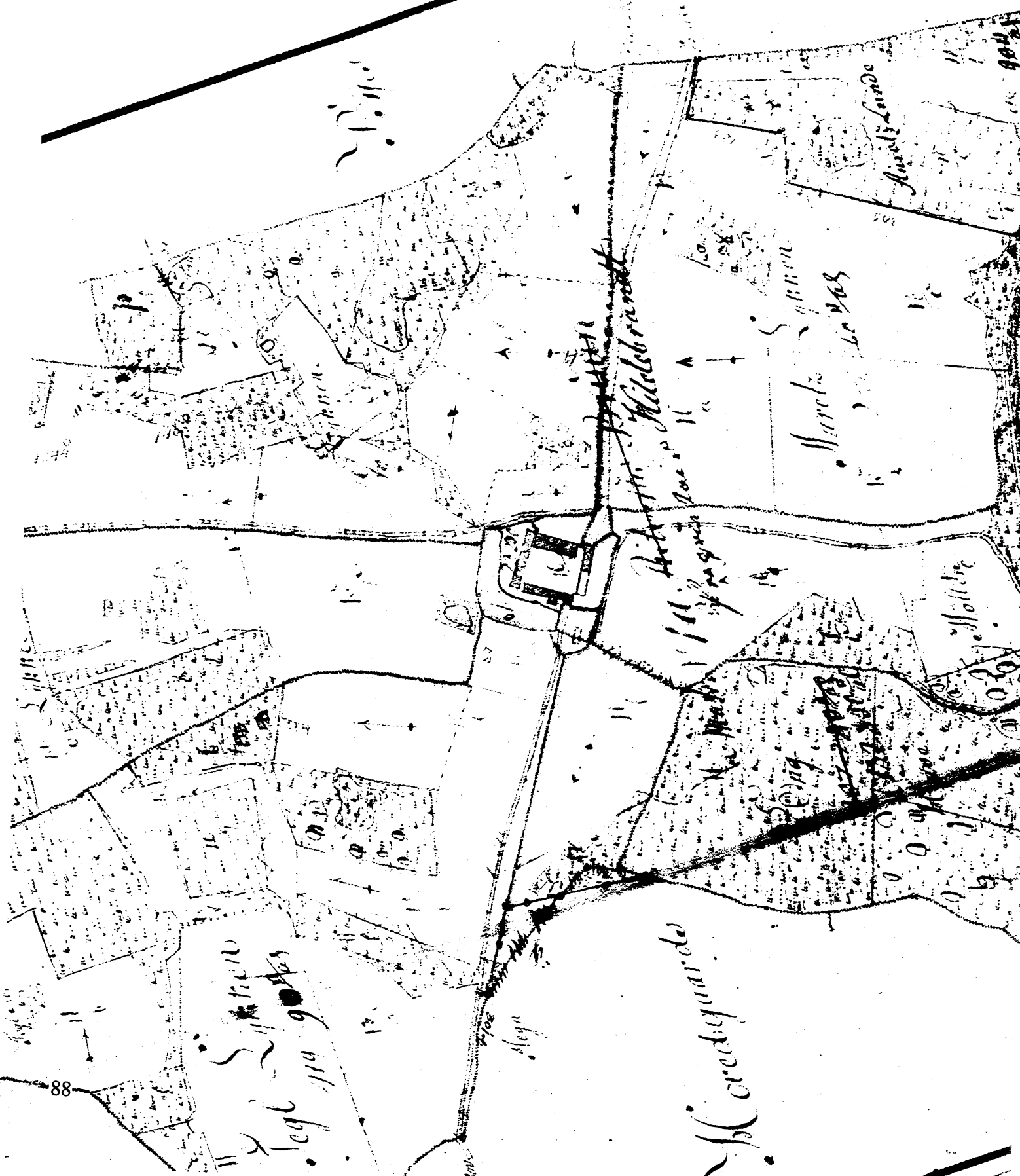
Relikt-vurdering:

interesse

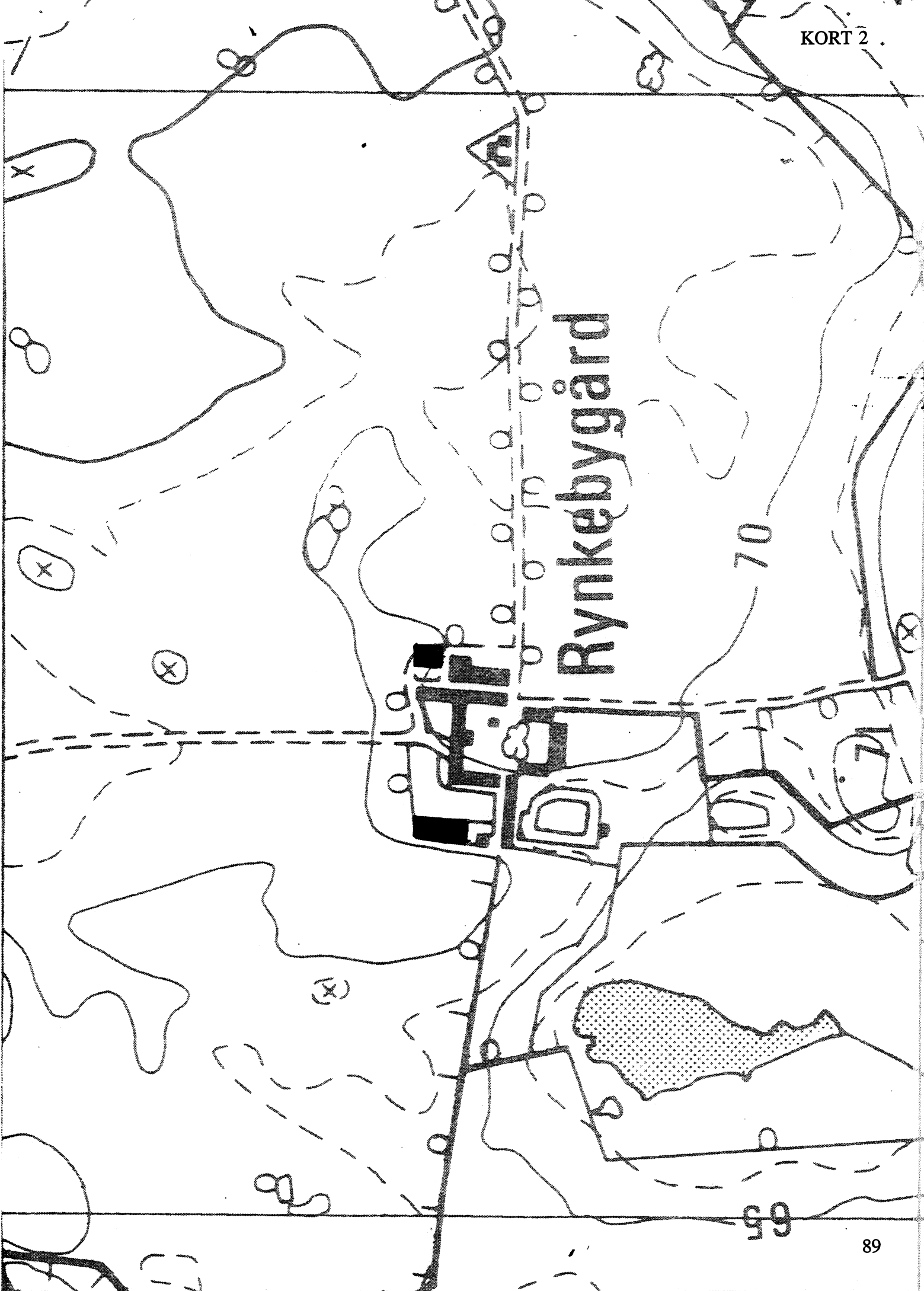
1. Den nuværende hovedbygning er opført i 1858. Avlsgården er opført i 1947. Gård-smedie fra 1870. Haveområdet er lidt udvidet.
2. Ejerlavet er uberørt af nybebyggelse. Der er bevaret enkelte gærdar. Skovarealet er bevaret, men engområderne er blevet opdyrket.
3. Særlige relikter: et voldsted.
4. Arkæologiske interesser: -

10217

10217

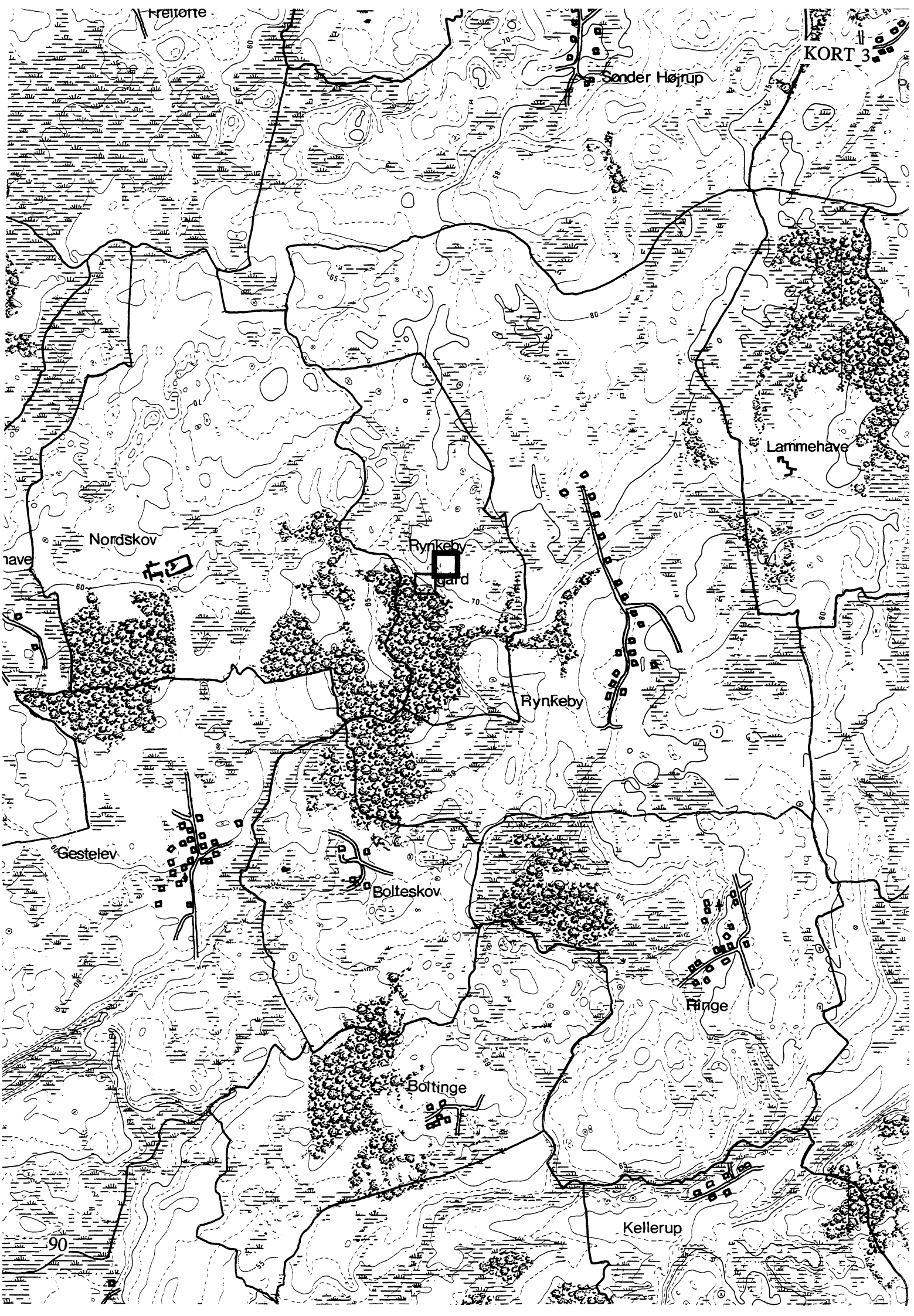

Rynkebygård

70

65

Kretsette

lave

Gestelev

90

Nordskov

Rynkeby

Rynkeby

Bolteskov

Boltinge

Sønder Højrup

Lammehave

Rynkeby

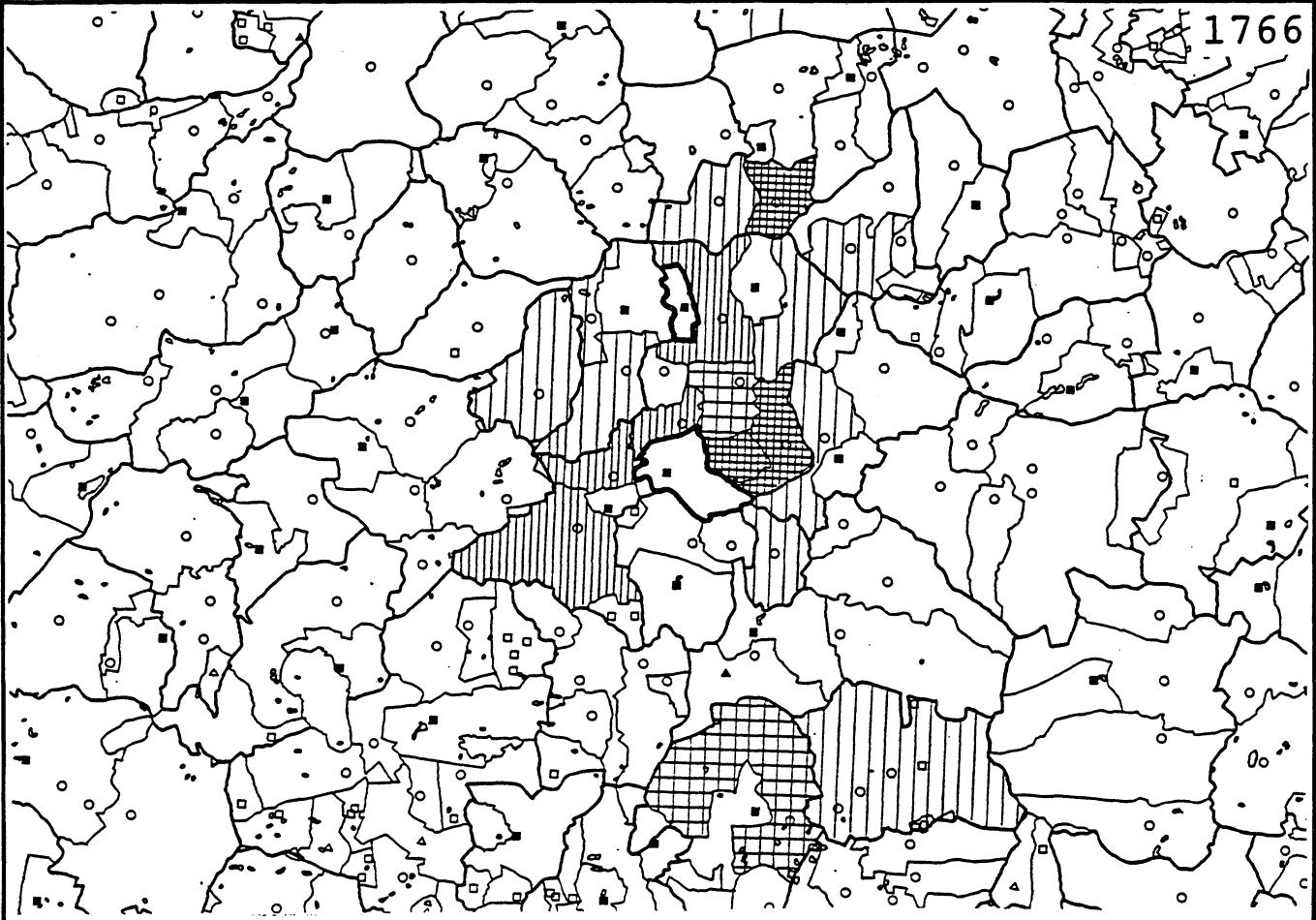
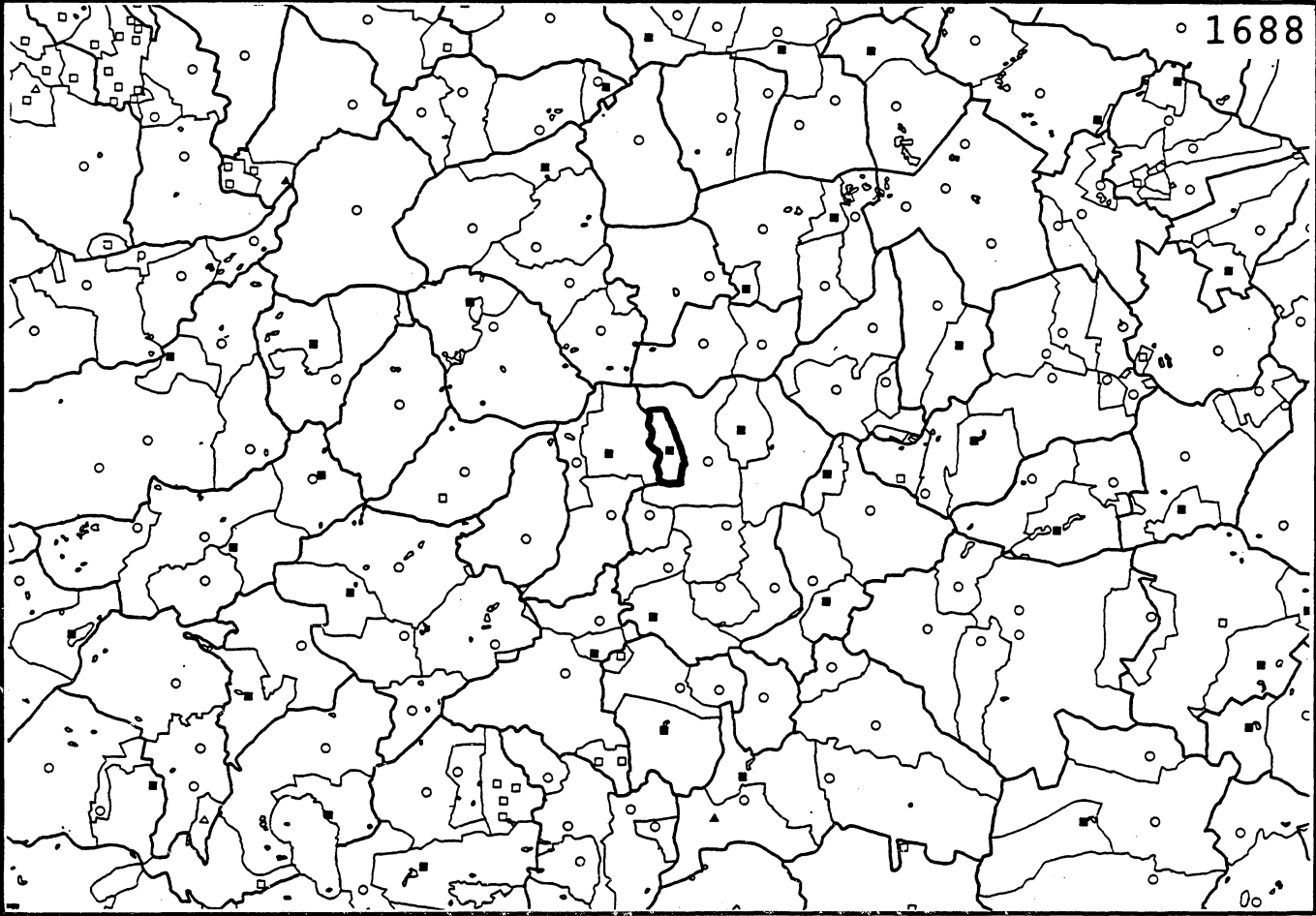
Ringe

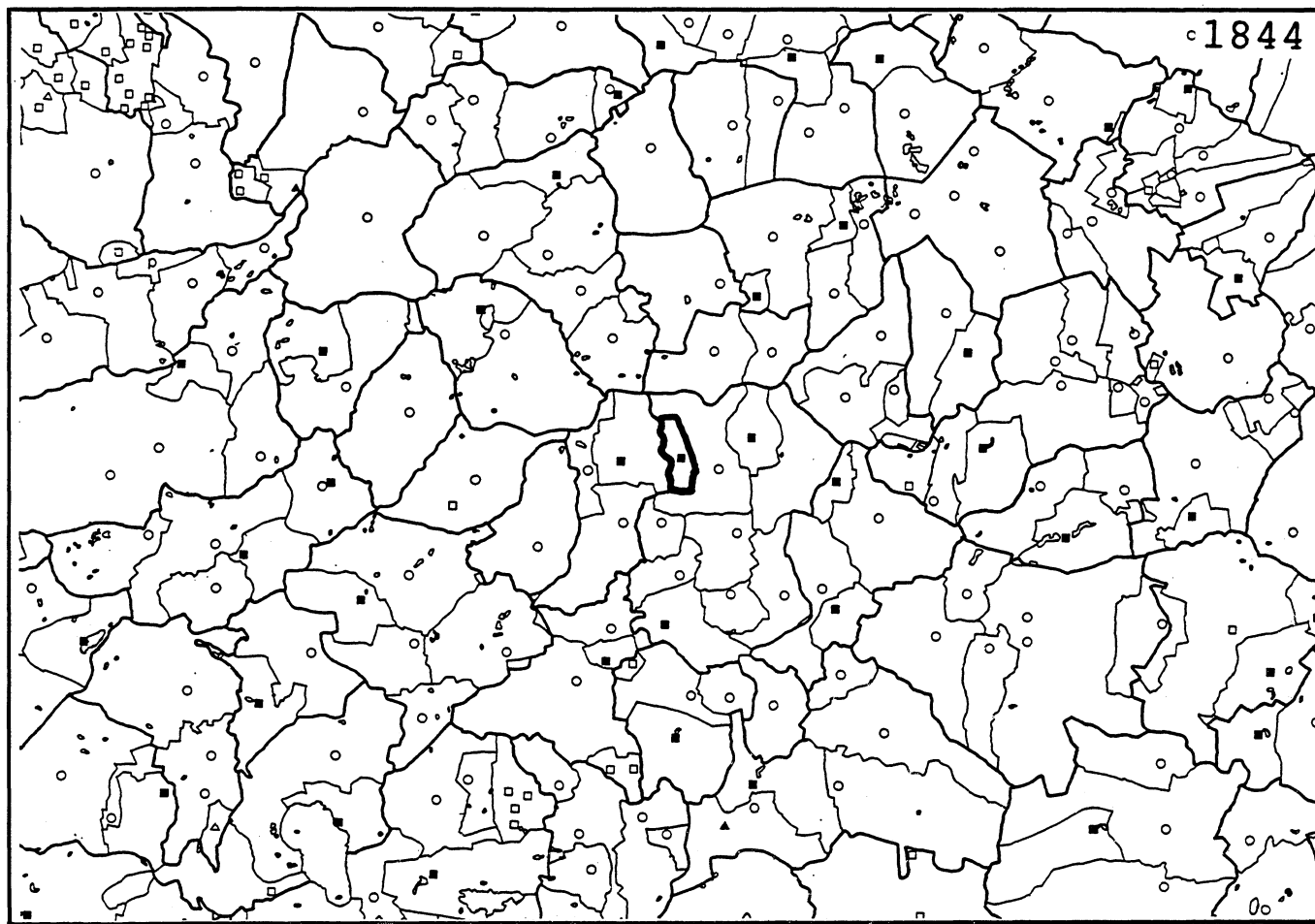
Kallerup

gard

90

Oversigt over tidligere publikationer inden for "Naturforvaltning og Kulturhistorie i Fyns Amt".

KULTURHISTORIE

1. Landsbyregistrering i Fyns Amt, foreløbig orientering, 1983
Landsbyregistrering i Fyns Amt, Historiske forhold, 1983
 - 1.01 Assens Kommune
 - 1.02 Bogense Kommune
 - 1.03 Broby Kommune
 - 1.04 Egebjerg Kommune
 - 1.05 Ejby Kommune
 - 1.06 Faaborg Kommune
 - 1.07 Glamsbjerg Kommune
 - 1.08 Gudme Kommune
 - 1.09 Haarby Kommune
 - 1.10 Kerteminde Kommune
 - 1.11 Langeskov Kommune
 - 1.12 Marstal Kommune
 - 1.13 Middelfart Kommune
 - 1.14 Munkebo Kommune
 - 1.15 Nyborg Kommune
 - 1.16 Nr. Åby Kommune
 - 1.17 Odense Kommune bind 1 og 2
 - 1.18 Otterup Kommune
 - 1.19 Ringe Kommune
 - 1.20 Rudkøbing Kommune
 - 1.21 Ryslinge Kommune
 - 1.22 Svendborg Kommune
 - 1.23 Sydlangeland Kommune
 - 1.24 Søndersø Kommune bind 1 og 2
 - 1.25 Tommerup Kommune
 - 1.26 Tranekær Kommune
 - 1.27 Ullerslev Kommune
 - 1.28 Vissenbjerg Kommune
 - 1.29 Ærøskøbing Kommune
 - 1.30 Ørbæk Kommune
 - 1.31 Årslev Kommune
 - 1.32 Aarup Kommune
 - 7.06 Svendborg Kommune, 1995
 - 7.07 Tranekær Kommune, 1995
 - 7.08 Hårby Kommune, 1995
 - 7.09 Gudme Kommune, 1995
 - 7.10 Glamsbjerg Kommune, 1995
 - 7.11 Egebjerg Kommune, 1995
 - 7.12 Ejby
 - 7.13 Langeskov og Munkebo Kommune, 1995
 - 7.14 Nyborg og Ullerslev Kommune, 1995
 - 7.15 Ryslinge Kommune, 1995
 - 7.16 Rudkøbing Kommune, 1995
2. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan, Supplerende oplæg vedrørende udpegning af bevaringsværdige landsbyer og sikring af kirkeomgivelser. juni 1984. Udgået.
 3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplanlægning Kulturhistoriske forhold, 1984
 4. Landskabsarkitektonisk registrering af hovedgårde, 1988
 5. Vand- og vandkraftsudnyttelse på Fyn, 1989
 6. Landsbyer med særlige bevaringsinteresser, 1992
 7. Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt, Skemaer og kort.
 - 7.01 Kerteminde Kommune, 1994
 - 7.02 Faaborg Kommune, 1994
 - 7.03 Odense Kommune, 1995
 - 7.04 Assens Kommune, 1995
 - 7.05 Bogense Kommune, 1995

NATURFORVALTNING

Fredninger / beskyttet natur

1. Registrering af kirkeomgivelsesfredninger i Fyns Amt, 1980
2. Oversigt over fredede arealer og naturfredningslovens beskyttelses- og byggelinier i Fyns Amt 1981 Udgået.
3. Oversigt over vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43 I Fyns Amt, 1983 Udgået.
4. Fredninger i Fyns Amt, 1989
 - 14.1 Nordlige fredningskreds
 - 14.2 Sydlige fredningskreds
 - 14.3 Vestlige fredningskreds

Planlægning

1. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan oplæg, juni 1983. Udgået.
2. Forslag vedrørende udbygning af det rekreative hovedstinet, 1984.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplan foreløbigt tryk, 1986. Udgået.
4. Fredningsplanlægning, Handlingsprogram, forslag 1987. Udgået.
5. Fredningsplanens Handlingsprogram, 1989
6. Fredningsplan, 1991.

Registrering / overvågning / pleje

1. Oversigt over biologiske interesseområder i Fyns Amt, 1981
2. Stævningskove på Langeland, 1988
3. Naturpleje 1987, 1988.
4. Naturpleje 1988, 1989.
5. Overvågning af fuglelokaliteter i Fyns Amt, 1989.
6. Overvågning af fugle i Fyns Amt 1988, 1990.
7. Naturpleje 1989, 1990.

Henvendelse vedrørende publikationer kan ske til:

Fyns Amt, Natur- og vandmiljøafdelingen,
Ørbækvej 100 5220 Odense SØ, tlf. 6556 1000

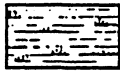
8. Overvågning af padder i Fyns Amt 1988, 1990.
9. Stævningskove på Fyn, 1990
10. Moser i Fyns Amt - Nyborg Kommune, 1991
11. Moser i Fyns Amt - Tommerup Kommune, 1991
12. Moser i Fyns Amt - Odense Kommune, 1992
13. Moser i Fyns Amt - Faaborg Kommune, 1992
14. Strandenge i Fyns Amt, 1993
15. Insekter i Naturplejen, 1995
16. Slåning af Vejkanter, 1995
17. Moser i Fyns Amt - Marstal og Ærøskøbing kommuner, 1995

Signaturforklaring

Kort 3

Agerland

Eng/mose

Skov

Bakkeoverdrev

Hovedgård med voldgrav

Hovedgård

Voldsted

Gård

Mølle

Teglværk

Smedie

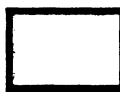
Hus

Kalkovn

Kort 5

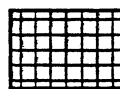
Ejerlavskort med påtrykte ejersignaturer

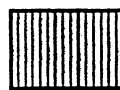
Hovedgårdstakst

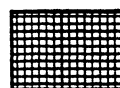
0-25%

25-50%

50-75%

75-100%